

การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์กรณีศึกษาประเด็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างองค์
ความรู้เก่าและองค์ความรู้ใหม่ของอนุสาวรีย์วีรบุรุษ



เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อนับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ : ศิลปะจินตทัศน์
ธันวาคม 2558

การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์กรณีศึกษาประเด็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างองค์
ความรู้เก่าและองค์ความรู้ใหม่ของอนุสาวรีย์วีรบุรุษ



เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อนับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ : ศิลปะจินตทัศน์

ธันวาคม 2558

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์กรณีศึกษาประเด็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างองค์
ความรู้เก่าและองค์ความรู้ใหม่ของอนุสาวรีย์วีรบุรุษ



เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อนับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ : ศิลปะจินตทัศน์

ธันวาคม 2558

วนะ วรรณยางกูร. (2558). การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ กรณีศึกษาประเด็นปัญหา ความขัดแย้งระหว่างองค์ความรู้เก่าและองค์ความรู้ใหม่ของอนุสาวรีย์วีรบุรุษดิญญานิพนธ์ ศป.ม.(ทัศนศิลป์ : ศิลปะจินตทัศน์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์ สมศักดิ์ ชวลาวัณย์.

การเกิดขึ้นของอนุสาวรีย์วีรบุรุษ มิได้เป็นเพียงแค่รูปลักษณ์ทางศิลปะเท่านั้น อนุสาวรีย์ยังมีหน้าที่แฝงอีกมากมายทั้งเป็นเครื่องเตือนใจ ให้ระลึกถึงถึงบุคคล อีกทั้งวีรกรรมแบบอย่าง และคุณูปการอันยิ่งใหญ่ต่อ “ชาติ” การสร้างอนุสาวรีย์ใดๆจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อการเลือกสรรบุคคลที่จะกำหนดลักษณะอันเป็นแบบอย่างได้ ทั้งนี้สามอนุสาวรีย์ที่ผู้วิจัยหยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นในการศึกษา มีจุดร่วมที่คล้ายคลึงกันอยู่หลายประการ เช่น ลักษณะความเป็นวีรบุรุษ วีรสตรี วีรกรรมแบบอย่าง อีกทั้งการถูกนำมาใช้เป็นสัญลักษณ์ทางการเมืองอีกด้วย

ความหมายแฝงที่มากับอนุสาวรีย์ จะถูกเน้นถึงความสำคัญมากน้อยเพียงใด มักขึ้นอยู่กับฝ่ายรัฐผู้ดูแลควบคุมว่าต้องการสนับสนุนอุดมการณ์แบบไหน ต้องการ “กล่อม” ประชาชนในเรื่องใด ดังนั้นหน้าที่หลักของอนุสาวรีย์ โดยเฉพาะอนุสาวรีย์วีรบุรุษ จึงมักผลิตซ้ำอุดมการณ์ของรัฐ ซึ่งเป็นการโฆษณาชวนเชื่อแบบหนึ่ง และหลายๆครั้ง อุดมการณ์บางอย่าง ที่ถูกปลูกฝังผ่านอนุสาวรีย์วีรบุรุษ กลับสร้างข้อถกเถียงได้แย้ง ความแตกแยกในสังคมอย่างไม่รู้จบ ข้าเมื่อรัฐเป็นผู้ควบคุม บทบาทแฝงที่มากับตัวอนุสาวรีย์ อุดมการณ์บางชนิด จึงเป็นเรื่องที่ไม่สามารถวิพากษ์วิจารณ์ได้ ปัญหาเหล่านี้ก่อให้เกิดการแบ่งฝ่ายทางความคิด ความสงสัยและไม่พอใจตามมา

การทำความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์ และทำความเข้าใจต่อบทบาทของอนุสาวรีย์จึงเป็นเรื่องจำเป็นต่อการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันของคนในสังคม ยอมรับความเชื่อและความจริงเพื่อปัจจุบันและอนาคตของเรา

A STUDY FOR CREATIVITY OF WORKS ON VISUAL ARTS: A CASE STUDY OF CONFLICT
ISSUES BETWEEN OLD AND NEW BODY OF KNOWLEDGE OF HEROES MONUMENTS



Presented in Partial Fulfillment of Requirements for the
Master of Fine Art and Applied Art Degree in Visual Art
at Srinakharinwirot University

December 2015

Wana Wanlayangkoon. (2015). *A study for creativity of works on visual arts: A case study of conflict issues between old and new body of knowledge of heroes monuments.*

Master thesis, M.F.A. (visual Art). Bangkok: Graduate School, Srinakharinvirot University. Advisor Committee: Assoc. Prof. Somsak Chawalawan.

The emerging of "Heroic Monuments" is not only the artistic semblance but there are also many functions such as a reminder of bravery person and person who granted "Nation" benefaction. Therefore, the "person" who being elected is important for building a monument because the "person" shall be a symbolic of heroic. In this work, there are 3 monuments in case study. Each monuments has several common points. For instance, the feature of male and female hero, the symbolic of bravery and monument as the political tools. The frequency of stressing monument connotation, it depends on state for using monument as manipulation instrument toward citizen. The main function of monument, especially male hero monument, would be the re-producing of state ideology which is a way of propaganda and some ideologies would be indoctrinated with monument. Sometimes, ideology indoctrination became the continual argument and it would cause embroilment among the society. Additionally, when the state shall control the hidden role of monument. Some state's ideologies would unable criticism. Without criticism, the consequences would account for thinking classification, mistrust and dissatisfied among people. The history understanding and monument connotation and role significantly would be needed for social harmony and to accept the truth and belief for our future.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์กรณีศึกษาประเด็นปัญหาความขัดแย้งระหว่าง

องค์ความรู้เก่าและองค์ความรู้ใหม่ของอนุสาวรีย์วีรบุรุษ

ของ

วนะ วรรณยางกูร

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ : ศิลปะจินตทัศน์

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. ดุษฎี โยเหลา)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2558

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน

.....ประธาน

(รองศาสตราจารย์ สมศักดิ์ ชวาลาวันย์)

(อาจารย์ ดร. พิศรวิธ ภูทอง)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ กมล เผ่าสวัสดิ์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ สมศักดิ์ ชวาลาวันย์)

ประกาศคุณูปการ

การทำปฏิญานิพนธ์ในหลักสูตรปริญญาโทนี้ ต้องขอขอบพระคุณบุคคลหลายท่านที่มีความช่วยเหลือ มีความเข้าใจต่อข้าพเจ้าโดยเฉพาะในสถานการณ์ส่วนตัวของข้าพเจ้าที่ยากลำบาก เช่นนี้ ซึ่งเมื่อผ่านหลักสูตรการเรียนในปีนี้เป็นปีที่ข้าพเจ้าไม่อาจลืมถึงเรื่องราวที่ผ่านเข้ามาภายในปีเดียวกัน

ปีพ.ศ.2558 ภายหลังจากประเทศไทยผ่านการรัฐประหารมาโดย คสช.

ขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านในหลักสูตรการเรียนการสอน คณะศิลปกรรมฯ สาขาจิตรทัศน์ โดยเฉพาะ รศ.ศาสตราจารย์อาจารย์ สมศักดิ์ ขวาลาววัฒน์ ที่มีความเมตตาต่อลูกศิษย์เสมอมา โดยเฉพาะการจัดทำปฏิญานิพนธ์ฉบับนี้เป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง ขอขอบพระคุณอาจารย์ ถนอม ช่างดี อาจารย์ธเนศ วงศ์ยานนาวา ที่ให้คำชี้แนะเป็นหลักการคิดในการอยู่ร่วมและทำความเข้าใจต่อสถานการณ์ต่างๆ อย่างดียิ่ง

ขอบคุณเพื่อนๆ จิตรกรรมฯ ศิลปากรที่ผ่านทุกสิ่งมาด้วยกัน ทั้งความไม่พอใจต่อระบบศิลปะ ระบบการเมือง ระบบโครงสร้างทางสังคมอันหล่อหลอมให้เราเป็นเช่นทุกวันนี้

ขอบคุณพี่อาจิน ใจนาทาน พี่เพิ่ม พี่แต้ม พี่เซ เบียร์ อาเล่ อาใช้ค พี่กรู พี่หน้อย เอ็ม สำหรับกำลังใจที่มีให้กันเสมอ

ขอบคุณน้องๆ ที่ช่วยเหลือพี่ ทั้งแดนและเตย ขอขอบคุณพ่อที่ผลักดันอย่างสุดความสามารถ ขอขอบคุณแม่ที่ชี้ทางสว่างให้เสมอแม้จะลาลับไปแล้ว ขอขอบคุณครอบครัวนี้ที่เป็นความหมายทุกสิ่งของผม

สุดท้ายนี้ขอบคุณองค์ความรู้ต่างๆ ที่เปิดโลกทัศน์ใหม่ๆ ให้ผู้คนไม่จมปลักอยู่ในความโง่ ความหลงของชนชั้น หลุดพ้นจากวาทกรรมโกหกและเข้าใจมันอย่างสันติ

วนะ วรรณยางกูร

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
ตัวแปรที่ศึกษา.....	5
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
ประวัติอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี(คุณย่าโม).....	9
ประเด็นขัดแย้งอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี.....	12
ประวัติอนุสาวรีย์ชาวบ้านหมู่บ้านบางระจัน.....	14
ประเด็นขัดแย้งอนุสาวรีย์ชาวบ้านหมู่บ้านบางระจัน.....	15
ประวัติอนุสาวรีย์พระเจ้าตากสิน.....	18
ประเด็นขัดแย้งอนุสาวรีย์พระเจ้าตากสิน.....	20
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางอุดมการณ์ชาตินิยม.....	22
การสร้างอุดมการณ์ชาตินิยมผ่านลัทธิบูชาตัวบุคคล.....	22
การสร้างอุดมการณ์ชาตินิยมผ่านทฤษฎีวาทกรรม(Discourse).....	24
เอกสารเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ผลงานแนวเหนือจริง (Surrealism).....	26
ความหมายและประวัติความเป็นมาของงานจิตรกรรมแนวเหนือจริง.....	26
กลวิธีการสร้างสรรค์งาน แนวเหนือจริง.....	27
ศิลปินแนวเหนือจริงและรูปแบบผลงาน.....	28
นที อุตฤทธิ.....	28
ฟริดา คาห์โล (Frida Kahlo).....	31
ซัลวาดอร์ ดาลี (Salvatore Dali).....	33

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
การสร้างแบบสอบถาม.....	36
แบบสอบถาม.....	37
โครงสร้างของแบบสอบถาม.....	38
รูปแบบคำถามในแบบสอบถาม.....	39
ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม.....	39
เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	43
3 วิธีดำเนินงานวิจัย.....	46
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	47
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	47
วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล.....	52
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	53
วิเคราะห์ในส่วนเนื้อหา.....	53
วิเคราะห์กลวิธีในการสร้างสรรคงาน.....	53
วิเคราะห์จากแบบสอบถาม.....	53
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	55
ภาพชายขี้เมา.....	58
ภาพกำเนิดอนุสาวรีย์.....	61
ภาพความซื่อสัตย์.....	65
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	69
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	69
ขอบเขตของการวิจัย.....	70
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	70
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	72

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 (ต่อ)	
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	72
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	72
อภิปรายผล.....	76
ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย.....	79
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	79
บรรณานุกรม.....	80
ภาคผนวก.....	83
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ.....	84
ภาคผนวก ข แบบประเมินความคิดเห็นของผู้เข้าชมงานศิลปะ.....	86
ภาคผนวก ค ภาพผลงานจิตรกรรมเหนือจริง ภาพที่ 1 ภาพชายขี่ม้า.....	91
ภาคผนวก ง ภาพผลงานจิตรกรรมเหนือจริง ภาพที่ 2 ภาพกำเนิดอนุสาวรีย์.....	93
ภาคผนวก จ ภาพผลงานจิตรกรรมเหนือจริง ภาพที่ 3 ภาพความซื่อสัตย์.....	96
ภาคผนวก ฉ ภาพร่างผลงาน.....	99
ภาคผนวก ช ภาพ นิทรรศการแหกตา ART THESIS.....	102
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	104

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวความคิด.....	7
2 มหุรสปแห่ง ความฝัน ความหวัง และอุดมคติ(2550).....	29
3 propaganda parakeet (2010).....	30
4 The Crisis (2010).....	30
5 The Amusement Of Dream (2007).....	31
6 The Two Frida (1933).....	32
7 My Dress Hang There (1933).....	32
8 Self-Portrait as a Tehuana (Diego on my mind)(1943).....	33
9 Destino.....	34
10 Meditation on the harp.....	34
11 Still life moving fast.....	35
12 Canibalism.....	35
13 ภาพผลงานที่ 1.....	48
14 ภาพผลงานที่ 2.....	49
15 ภาพผลงานที่ 3.....	50
16 ภาพผลงานที่ 1.....	58
17 ภาพผลงานที่ 2.....	61
18 ภาพผลงานที่ 3.....	65

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ลักษณะความเป็นชาตินิยมคือภาพสะท้อนอุดมการณ์ที่แฝงทั้งด้านบวกและด้านลบ โดยความเป็นชาตินิยมถูกทำให้เกิดขึ้นอยู่หลายลักษณะแตกต่างกันไปตามปัจจัยของแต่ละเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ผ่านประสบการณ์สงคราม ผ่านการปลุกฝัง ผ่านวัฒนธรรมประเพณี ผ่านวิถีคิดเรื่องเชื้อชาติ ภาษา ถิ่นฐาน หรือรากเหง้าดึกดำบรรพ์ เหล่านี้จึงมีวิธีแสดงออกถึงอัตลักษณ์ความเป็นชาตินิยม ต่างกันไปเช่นกัน และเมื่อใช้วิธีการที่เป็นอัตลักษณ์ย่อมเกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนและแปลกแยก จากสากลโลกอยู่ร่ำไป ในหลายครั้งวิถีคิดเรื่องชาตินิยมถูกแปรสภาพให้กลายเป็นประเพณี วัฒนธรรม หรือจารีต เพื่อทำให้โลกที่อยู่ภายนอกยอมรับและพยายามทำความเข้าใจ แต่หลายครั้งความเป็นชาตินิยมก็ละเมิดล่วงเกินความแตกต่างของผู้อื่นเช่นกัน เนื่องจากลักษณะของความเป็นชาตินิยมมักเรียกร้องให้ผู้อื่นเข้าใจและยอมรับตนเอง แต่ละเลยที่จะทำความเข้าใจผู้อื่นใน ความแตกต่างเช่นกัน เบเนดิก แอนเดอร์สันได้นิยามความหมายของชาติไว้ดังนี้

ชาติถูกจินตกรรมขึ้นเป็นชุมชน (community) ก็เพราะชาติถูกทำให้โดนใจว่าเป็นภราดรภาพอันลึกซึ้งและเป็นแนวนราบ (a deep, horizontal comradeship) แม้ว่าจะมีความไม่เสมอภาค มีการกดขี่ขูดรีดดำรงอยู่ในแต่ละชาตินั้นก็ตาม ในที่สุดแล้วตลอดสองร้อยปีที่ผ่านมาภราดรภาพอันนี้แหละ ที่ทำให้เป็นไปได้ที่ผู้คนเป็นจำนวนหลายล้านคน เต็มใจที่จะยอมตาย เพื่อจินตกรรมอันมีขอบเขตจำกัดนี้

(เบเนดิก แอนเดอร์สัน. 2552: 13)

ผู้คนทั่วโลกมีบทเรียนกับความตายอันแสนเจ็บปวดจากสงครามโลกมาแล้วถึง 2 ครั้งซึ่ง ไม่มีบทสรุปใดจะการันตีได้ว่าเหตุการณ์เช่นนั้นจะไม่เกิดขึ้นอีก ความเชื่อในสายเลือดอารยันจนเกิดการแบ่งแยกระหว่างชาวเยอรมันและชาวยิว และการเข่นฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ตามมาอีกนับล้านชีวิต การฝังหัวทหาร นักรบ หรือแม้กระทั่งประชาชนในประเทศถึงคำว่ารักชาติ “เพื่อชาติ” จนคล้ายกับการสะกดจิตความรักชาติถูกใช้เพื่อสนองต่อความต้องการของรัฐอย่างฟุ่มเฟือยและกลายเป็นสูตรสำเร็จของการเป็นประชาชนที่ดี มีจิตสำนึกดี ควรคู่แก่แผ่นดินที่เขาเหล่านั้นเรียกมันว่า “ชาติ”

Gellner นักปรัชญาอังกฤษได้ชี้ให้เห็นว่า “ลัทธิชาตินิยมหาใช่เป็นการตื่นขึ้นมาที่มีจิตสำนึกของตนเองไม่ หากแต่เป็นการประดิษฐ์ (invent) ชาติที่หาว่ามีตัวตนอยู่ก่อนนั้นไม่ขึ้นมา” (แหล่งเดิม: 10)

ผู้คนที่ตายเป็นจำนวนมากมายชานาดีนี้ นำเราไปสู่การเผชิญหน้าอย่างฉับพลัน กับคำถามใหญ่หลวงที่สุดที่เกิดจากลัทธิชาตินิยมกล่าวคือ อะไรเล่าที่ทำให้จินตกรรมอันจำกัดทางประวัติศาสตร์สมัยใหม่เหล่านี้ สามารถทำให้เกิดการเสียสละพลีชีพอย่างมโหฬาร ผู้วิจัยเชื่อว่า จุดเริ่มต้นของการตอบคำถามนี้ อยู่ที่รากเหง้าทางวัฒนธรรมของลัทธิชาตินิยม (แหล่งเดิม: 13)

จากที่กล่าวอ้างข้างต้นเราจะเห็นได้ว่าความรักชาติถูกประดิษฐ์ขึ้นมาอย่างมีเงื่อนไข หาใช่ความรักที่ล่องลอยอย่างไร้จุดหมาย แต่สนองเป็นผลนั้นหนักหรือเบาขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่จะแสดงออกถึงความรักชาตินั้นด้วยเช่นกัน ซึ่งอาจอยู่ในระดับของความซาบซึ้งหรือเลยเถิดไปเป็นความคลั่งชาตินจนไล่เช่นฆ่าผู้ที่แตกต่างได้อย่างเลือดเย็น

ยังคงมีอีกหลายกรณีที่เป็นชาตินิยมถูกปลุกปั่นขึ้นมาอย่างอำมหิต เช่นเหตุการณ์ในประเทศวันดาซึ่งใช้ความเป็นชนต่างเผ่าเป็นข้ออ้างในการชนฆ่ากันอย่างโหดเหี้ยม กรณีความรุนแรงของความต่างทางศาสนาระหว่างชาวพุทธและชาวมุสลิมในประเทศพม่า กรณีพิพาทเขตแดนไทยและกัมพูชา สงครามระหว่างอิสราเอลและปาเลสไตน์ เหล่านี้เป็นกรณีตัวอย่างที่ไม่ได้จำกัดความเป็นชาตินิยมอยู่แต่อุดมการณ์ทางเชื้อชาติเท่านั้น หากแต่มันยังลุกลามไปถึงศาสนา พื้นที่ความเชื่อ วัฒนธรรม และภาษาอีกด้วย

รูปแบบหนึ่งที่ถูกใช้ปลุกฝังความคิดชาตินิยมคือการกระทำผ่านพิธีกรรมและรูปเคารพ ทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ อนุสรณ์เหล่านี้เกิดขึ้นเพื่อระลึกในความยินดี ความสำเร็จ ความโศกเศร้า และความเคารพ โดยไม่ว่าเหตุของการเกิดอนุสรณ์เหล่านี้จะมีขึ้นเพื่อสาเหตุใด แต่สิ่งที่ตามหลังมาคือการประกอบพิธีกรรมในรูปแบบตามศาสนา และแน่นอนถึงความศักดิ์สิทธิ์ที่ปรากฏมากขึ้นเรื่อยๆ จนในบางกรณีความหมายของอนุสาวรีย์เหล่านั้นถูกหลงลืมและบิดเบือนให้เป็นความเชื่อที่ลุ่มหลง งงวุ่นจนยากที่จะปะติดปะต่อความทรงจำและความจริงที่อยู่ตรงหน้าให้เป็นเรื่องเดียวกันได้ มีหลายตัวอย่างที่ความศักดิ์สิทธิ์ทำลายคุณภาพการของอนุสาวรีย์เอง เช่น กรณีรูปปั้นนายคอราโด เฟโรซี (Corrado Feroci) หรือ อ.ศิลป์ พีระศรี ในมหาวิทยาลัยศิลปากรฝั่งวังท่าพระ

เมื่อราวปี 2538 ที่หนังสือพิมพ์ ผู้จัดการรายสัปดาห์ นำภาพรูปปั้นนี้ไปตกแต่งภาพใหม่ โดยมีป้าย SALE 50 % ติดอยู่ที่ฐานรูปปั้น ซึ่งผลของการกระทำดังกล่าวได้นำมาซึ่งมีอบศิลปินขนาดใหญ่ชนิดไม่เคยเกิดมาก่อนในสังคมไทย เพื่อเรียกร้องกดดันอย่างหนักให้หนังสือพิมพ์ออกมายขอโทษต่อการล่วงละเมิดและดูถูกอาจารย์ศิลป์ พีระศรี (ชาติวิ ประกิตนันทการ. 2556: 72)

กรณีของอาจารย์ศิลป์ก็เช่นกัน ในฐานะ “บุชนียบบุคคล” งานเขียนแนวอาเศียรวาทสุดดีเป็นงานเขียนแนวเดียวที่ปรากฏและได้รับอนุญาตให้มีได้ ทั้งนี้แม้จะไม่มีข้อห้ามเป็นทางการ แต่ก็เป็นที่รู้กันโดยปริยาย (ผู้เขียนช่วงโชคดีจริงๆ ที่เลือกพูดหัวข้อนี้แล้วโดนแค่ทัณฑ์ทางสังคมประเภทประณามคำทอเท่านั้น ยังไม่ถึงขั้นติดคุก) การไม่ปรากฏมุมมองเชิงวิจารณ์ในงานเขียนส่วนใหญ่เกี่ยวกับ

อาจารย์ศิลป์ พีระศรี จึงไม่ได้เป็นเพราะคนไทยโง่ คิดตั้งคำถาม วิพากษ์วิจารณ์อะไรไม่เป็น ภาวะไร้การวิจารณ์หรือวิจารณ์ไม่เป็น ไม่สามารถจินตนาการถึงการวิจารณ์ได้นี้ เป็นผลมาจากค่านิยมบางประการอย่างความกตัญญูตเวที การให้ความเคารพผู้อาวุโส และความรู้จักที่ต่ำที่สูง ซึ่งเป็นค่านิยมที่มีฐานมาจากการเป็นสังคมอนุรักษนิยมที่ให้ความสำคัญกับลำดับชั้นมานานของสังคมไทยนั่นเอง กรอบคิดเช่นนี้เองที่ไม่อนุญาตให้การเขียนเกี่ยวกับศิลปินสามารถเป็นอื่นได้ไป ดังนั้นนอกจากการให้ภาพลักษณ์เชิงปฏิมา (ธนาวิ โชติประดิษฐ์, 2555: ออนไลน์)

เห็นได้ว่าเมื่อบุคคลหนึ่งถูกบันทึกไว้เป็นอนุสรณ์ พิธีกรรมมีส่วนช่วยให้จากความเคารพ กลายเป็นความศักดิ์สิทธิ์ที่อาจเอื้อมไม่ได้ ความศักดิ์สิทธิ์ได้เข้ามาเขียนเรื่องราวใหม่ๆ แปลงความหมายเดิมของอนุสรณ์นั้นๆ จากปัจเจกบุคคลธรรมดากลายเป็นเทพที่ไร้มลทิน ซึ่งแน่นอนว่าการวิจารณ์สิ่งศักดิ์สิทธิ์ย่อมเป็นเรื่องผิดบาป และมีควรอย่างยิ่ง อาการเหล่านี้ใกล้เคียงมากกับลัทธิบูชาบุคคล

ลัทธิบูชาบุคคล (cult of personality) เกิดขึ้นเมื่อปัจเจกบุคคลใช้สื่อมวลชนโฆษณาชวนเชื่อ หรือใช้วิธีการอื่นเพื่อสร้างภาพลักษณ์ตามอุดมคติ วีรกรรม และความน่าเคารพบูชา จากเวปไซด์ ผู้จัดการออนไลน์กล่าวถึงการสร้างลัทธิบูชาตัวบุคคลของเกาหลีเหนือว่า

จอห์น เอเวอวาร์ด อดีตเอกอัครราชทูตอังกฤษประจำเกาหลีเหนือเชื่อว่า “เกาหลีเหนือเกิดมาเพื่อเป็นปิตาจารย์ ” เพราะก่อตั้งขึ้นมาด้วยน้ำมือของพวกนายทหารกองทัพโซเวียตที่ดูเหมือนแทบไม่มีอะไรในเรื่องราวของการสร้างประเทศ

“(พวกเขา)ปลุกปั้นคิม อิล-ซุงขึ้นมาให้เป็นผู้นำ แต่เมื่อพวกเขาพบว่า คิมไม่ได้รับความเคารพนับถือจากประชาชนมากเพียงพอ พวกเขาก็หันไปสร้างลัทธิบูชาตัวบุคคลสไตล์สตาลินขึ้นมารอบๆ ตัวคิม เพื่อให้เกาหลีเหนือจบลงที่ถูกปกครองโดยบุคคลที่เปรียบเสมือนเทวราชา ซึ่งค่อนข้างคล้ายๆ กับกษัตริย์หลายพระองค์ของเกาหลี (ก่อนที่จะถูกญี่ปุ่นยึดครอง)” (ผู้จัดการออนไลน์, 2556: ออนไลน์)

นิธิ เอียวศรีวงศ์กล่าวถึงลัทธิบูชาตัวบุคคลของเกาหลีเหนือเช่นกันว่า

ผู้นำในระบบบปกครองใดๆ ก็อยากให้ประชาชนรักเทิดทูนจงรักภักดีต่อตนทั้งสิ้น แต่นั่นยังไม่ใช่อลัทธิบูชาบุคคล เพราะลัทธินี้กำเนิดขึ้นมาได้ก็ต้องใช้เครื่องมือสำคัญคือสื่อสารมวลชนสมัยใหม่และการศึกษามวลชน ปราศจากเครื่องมือสองอย่างนี้ก็ได้แค่โคลงกลอนเฉลิมพระเกียรติในสมุดข่อยซึ่งคนส่วนใหญ่อ่านไม่ออก ถึงที่อ่านออกก็อาจขี้เกียจอ่าน

นักหนังสือพิมพ์ที่มีโอกาสเยือนเกาหลีเหนือตั้งแต่สมัยคิมอิลซุง และหลังจากนั้น รายงานตรงกันว่า ที่ไหนๆ ในเกาหลีเหนือล้วนมีภาพและรูปปั้นของท่านผู้นำอยู่เต็มไปหมด หลังมรณกรรมแล้ว เกาหลียังสร้างอนุสาวรีย์ “ชีวิตรอมตะ” ของเขาไว้ทั่วประเทศ มีพิธีบูชาคิมอิลซุงทุกปีในวันเกิดหรือวันที่เขาถึงแก่อนิจกรรม (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2556: ออนไลน์)

ดังนั้นการสร้างอนุสาวรีย์จำนวนมากจึงเป็นเพียงการนำเสนอภาพตัวแทนวีรบุรุษ มากกว่าที่จะเป็นสัญลักษณ์ที่ส่งไปถึงความหมายจริงๆ ของอนุสาวรีย์นั้น ช่างสอดคล้องโดยง่ายกับอุดมการณ์ชาตินิยม คือนำเสนอรูปแบบพลเมืองในอุดมคติของรัฐ เป็นแบบอย่างของวีรกรรมเพื่อชาติ วีรกรรมแห่งความดี ที่ชนรุ่นหลังควรจดจำเป็นแบบอย่าง

อนุสาวรีย์วีรบุรุษจึงเป็นอีกเครื่องมือหนึ่งที่ถูกใช้เพื่อโฆษณาแฝงในรูปแบบต่างๆ ทั้งการถูกทำให้เป็นสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์ ทำให้เป็นเรื่องเล่า และทำให้กลายเป็นแบบอย่างในชีวิตประจำวัน โดยที่ผู้คนไม่รู้สึกว่าถูกเสนอให้รับรู้เพียงบางด้านเท่านั้น

ณ เวลาปัจจุบันเป็นโลกแห่งข้อมูลข่าวสารอย่างแท้จริง เรื่องราวมากมายที่ในอดีตผู้คนเคยได้รับการปลูกฝังมาแต่ เพียงด้านเดียว หลายๆ เรื่องถูกนำเสนออีกด้านที่ขัดแย้งกับความเชื่อเก่า จนบางครั้งเกิดเป็นประเด็นปัญหา เพราะองค์ความรู้ใหม่ๆ ได้เข้ามาสั่นคลอนวิถีแห่งความเชื่อเดิมของผู้คน ช่างเจ้ามีความสนใจในประเด็นปัญหานี้ โดยหยิบยกการสร้างอนุสาวรีย์วีรบุรุษมาเป็นภาพตัวแทนของเรื่องเล่าแบบเก่า เพื่อมุ่งหวังว่าการทำความเข้าใจในองค์ความรู้ใหม่ๆ จะเป็นเรื่องธรรมดาที่สังคมเปิดใจรับฟัง และตระหนักเพื่อก้าวข้ามความขัดแย้งไปได้ อีกทั้งทำความเข้าใจกับประวัติศาสตร์ที่เป็นเหตุเป็นผลมากกว่าประวัติศาสตร์ตามความเชื่ออย่างที่เคยรับฟังกันมา

การสร้างสรรคจะถูกระทำผ่านรูปแบบสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของอนุสาวรีย์นั้นๆ ผ่านเทคนิคการเพ้นท์ (PAINT) โดยยึดแนวทางศิลปะเหนือจริง (Surrealist) เพื่อการตีความนัยยะต่างๆ ที่จะแฝงมาในภาพ และหยิบยกประเด็นปัญหา 1. กรณีเรื่องเล่าอนุสาวรีย์พระเจ้าตากสิน 2. อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี (ย่าโม) 3. อนุสาวรีย์ชาวบ้านหมู่บ้านบางระจัน มาเป็นข้อมูลหลักในการทำงาน

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อศึกษาถึงประเด็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างองค์ความรู้เก่าและองค์ความรู้ใหม่ของอนุสาวรีย์วีรบุรุษ
2. เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยมาพัฒนาสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมที่แสดงถึงประเด็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างองค์ความรู้เก่าและองค์ความรู้ใหม่ของอนุสาวรีย์วีรบุรุษ แล้วนำเสนอต่อสาธารณชนได้ตระหนักและทำความเข้าใจปัญหา ที่ผู้วิจัยได้สะท้อนผ่านการสร้างสรรค์เป็นผลงานจิตรกรรมศิลปะแนวเหนือจริง(surrealist) สู่ถึงการทำความเข้าใจในประวัติศาสตร์อีกด้านที่อาจกระทบต่อความเชื่อส่วนบุคคล

ความสำคัญของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงประเด็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างองค์ความรู้เก่าและองค์ความรู้ใหม่ของอนุสาวรีย์วีรบุรุษ
2. เพื่อนำข้อมูลที่ได้ศึกษามาพัฒนาและปฏิบัติเป็นงานสร้างสรรค์กิจกรรมสองมิติ ตามแนวทางของผู้วิจัย
3. เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาทางทัศนศิลป์ ตามกระบวนการสร้างสรรค์กิจกรรมสองมิติ

ขอบเขตของการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากเอกสาร ตำรา และการสืบค้นจากสื่อต่างๆ ที่มีทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในเรื่องประเด็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างองค์ความรู้เก่าและองค์ความรู้ใหม่ของอนุสาวรีย์วีรบุรุษ
2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ บุคลากรด้านต่างๆ รวมทั้งนิสิต นักศึกษา ที่อยู่ทั้งในและนอกมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่สามารถเข้าชมนิทรรศการได้
3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือผู้เข้าชมนิทรรศการ บุคลากรด้านต่างๆ รวมทั้งนิสิต นักศึกษา และบุคคลภายนอกที่เข้ามาติดต่อภายในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นผู้เลือกและประเมินผลงาน แบบสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Haphazard or accidental sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

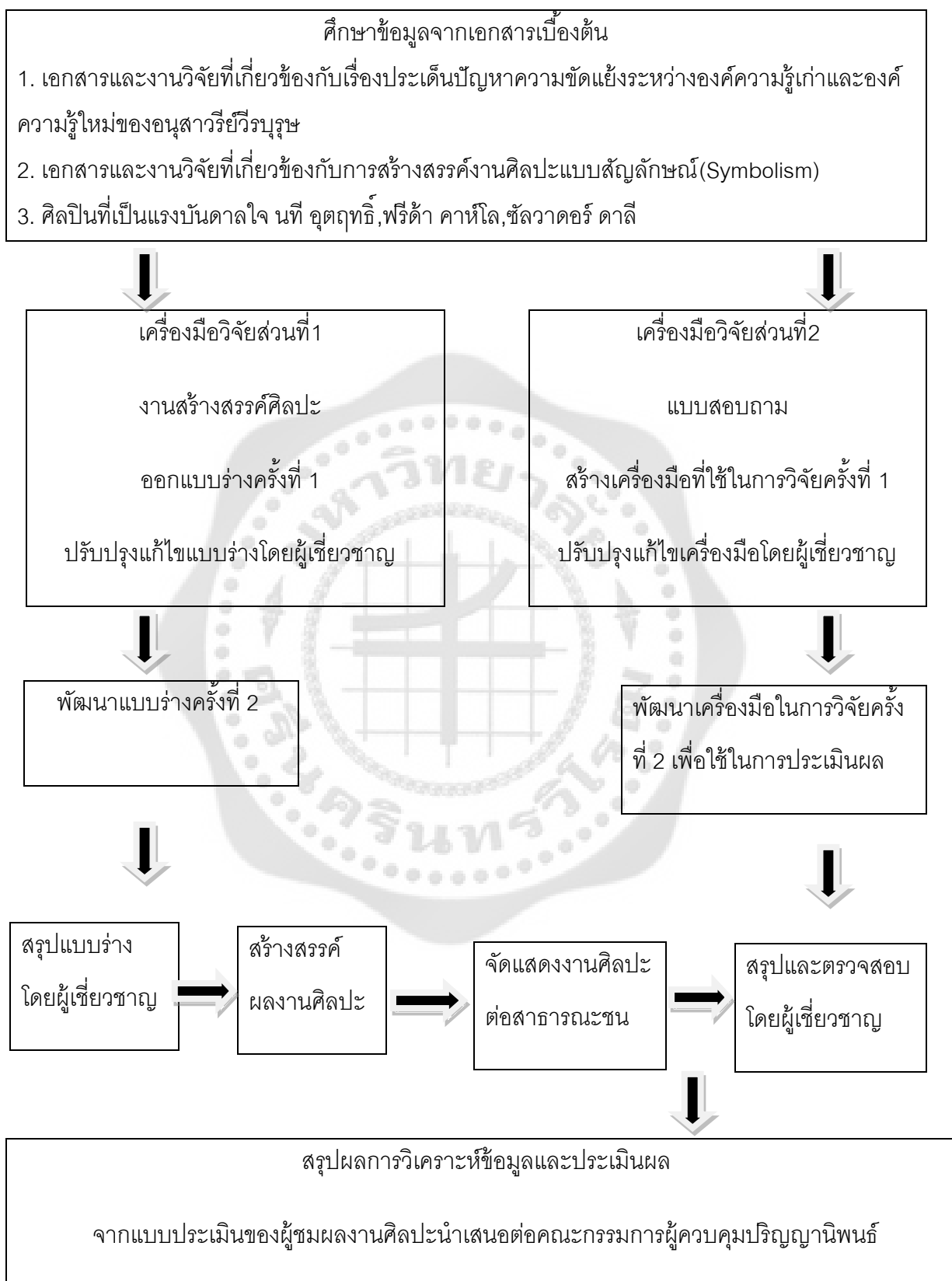
1. ตัวแปรต้น คือ ภาพผลงานศิลปะที่สร้างสรรค์ขึ้นในเรื่องเกี่ยวกับประเด็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างองค์ความรู้เก่าและองค์ความรู้ใหม่ของอนุสาวรีย์วีรบุรุษ ประกอบไปด้วย
 - อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน เฟรมผ้าใบ สีอะคริลิก พู่กัน ดินสอ
 - การออกแบบด้วยการสเก็ตภาพ การร่างภาพ
 - ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงาน วาดภาพร่างผลงานเมื่อได้ภาพร่างที่ต้องการแล้ว นำภาพมาร่างลงบนเฟรมผ้าใบตามขนาดที่ตนเองกำหนด ลงสีรองพื้นโดยใช้สีอะคริลิกทำพื้นผิว เมื่อลงสีเสร็จนำภาพมาเคลือบเงาใส่กรอบ เพื่อแสดงนิทรรศการต่อไป
2. ตัวแปรตาม คือ คุณค่าทางศิลปะ คุณค่าทางความงาม ให้ความรู้สึกลึกและสื่อความหมายให้ผู้เข้าชมศิลปะนี้ได้ทราบถึงข้อมูลหรือเรื่องราวของ ประเด็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างองค์ความรู้เก่าและองค์ความรู้ใหม่ของอนุสาวรีย์วีรบุรุษ เมื่อผู้เข้าชมรู้ถึงผลที่เกิดขึ้นแล้ว อาจตระหนักถึงปัญหาและเข้าใจถึงที่มาการเกิดขึ้นของอนุสาวรีย์วีรบุรุษว่าถูกสร้างผ่านอุดมการณ์ชนิดใดรวมถึงให้คุณและโทษอย่างไร แล้วนำประสบการณ์จากการเข้าร่วมชมผลงานมาประยุกต์ปฏิบัติเพื่อบรรเทาปัญหาและยอมรับความคิดที่แตกต่างได้ต่อไป

ข้อตกลงเบื้องต้น

การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์กรณีศึกษาเรื่องประเด็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างองค์ความรู้เก่าและองค์ความรู้ใหม่ของอนุสาวรีย์วีรบุรุษ ศึกษาเพื่อนำแนวความคิดไปสร้างเป็นผลงานศิลปะ เป็นเครื่องมือชี้ชวนให้ผู้พบเห็นได้มีความตระหนักถึงปัญหาความขัดแย้งต่อองค์ความรู้ใหม่ๆ การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลภาพประกอบในเอกสารสิ่งพิมพ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาศึกษาวิเคราะห์ทางทฤษฎีและการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมในรูปแบบสองมิติที่ปรากฏงานวิจัยแล้ว นำมาวิเคราะห์เสร็จและทำเป็นภาพร่าง เหมือนจริงจำนวน 15 ชิ้นขนาดแตกต่างกัน แล้วนำมาให้ผู้เชี่ยวชาญเลือกส่วนตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) จากภาพร่างเหมือนจริงให้เหลือ 3 ชิ้น ก่อนนำมาสร้างเป็นผลงานจริง เป็นจิตรกรรมสองมิติ เทคนิคสีอะคริลิก



กรอบแนวความคิด



ภาพประกอบ 1 กรอบแนวความคิด

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **องค์ความรู้เก่า** หมายถึง วิชาความรู้ที่สืบทอดกันมาแต่เดิมซึ่งอาจรวมไปถึงความเชื่อทางจารีต เรื่องเล่า พงศาวดารดึกดำบรรพ์ด้วย
2. **องค์ความรู้ใหม่** หมายถึง วิชาความรู้ที่ใช้หลักฐานที่รวบรวมได้ในปัจจุบัน ประกอบกับหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ และประวัติศาสตร์ หักล้างความเชื่อเดิมๆ ที่เล่าเรียนกันมา
3. **ความศักดิ์สิทธิ์** หมายถึง บางสิ่งที่ถูกยกให้มีความหมายในทางจารีต ประเพณีมากขึ้น โดยไม่ควรลบหลู่หรือ วิพากษ์ วิจารณ์
4. **อนุสาวรีย์วีรบุรุษ** หมายถึง รูปปั้นแทนตัวบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ถูกกระทำขึ้นเพื่อยกย่องในความดี ความเป็นแบบอย่างแก่คนรุ่นหลัง โดยเฉพาะวีรกรรมการเสียสละเพื่อชาติ ทั้งนี้การทำวิจัยครั้งนี้จะหมายถึงอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี อนุสาวรีย์ชาวบ้านหมู่บ้านบางระจัน อนุสาวรีย์พระเจ้าตากสิน



บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอนุสาวรีย์วีรบุรุษ
 - 1.1 ประวัติอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี
 - 1.1.1 ประเด็นขัดแย้งอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี
 - 1.2 ประวัติอนุสาวรีย์ชาวบ้านหมู่บ้านบางระจัน
 - 1.2.1 ประเด็นขัดแย้งอนุสาวรีย์ชาวบ้านหมู่บ้านบางระจัน
 - 1.3 ประวัติอนุสาวรีย์พระเจ้าตากสิน
 - 1.3.1 ประเด็นขัดแย้งอนุสาวรีย์พระเจ้าตากสิน
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการอุดมการณ์ชาตินิยม
 - 2.1 การสร้างอุดมการณ์ชาตินิยมผ่านลัทธิบูชาตัวบุคคล
 - 2.2 การสร้างอุดมการณ์ชาตินิยมผ่านทฤษฎีวาทกรรม (Discourse)
3. เอกสารเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ผลงานแนวเหนือจริง
 - 3.1 ความหมายและประวัติความเป็นมาของงานจิตรกรรมแนวเหนือจริง
 - 3.2 กลวิธีการสร้างสรรค์งานแนวเหนือจริง
 - 3.3 ศิลปิน แนวเหนือจริง และรูปแบบผลงาน
 - 3.3.1 นที อุตฤทธิ (Natee Utarit)
 - 3.3.2 ฟรีดา คาห์โล (Frida Kahlo)
 - 3.3.3 ซัลวาดอร์ ดาลี (Salvatore Dali)
4. การสร้างแบบสอบถาม
5. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอนุสาวรีย์วีรบุรุษ

1.1 ประวัติอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี (คุณย่าโม)

อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีตั้งอยู่ ณ จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งคงความเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองชาวจังหวัดนครราชสีมามายาวนาน ประกอบกับวีรกรรมของวีรสตรีนาม “ย่าโม” (อีกนามหนึ่งของท้าวสุรนารี) เป็นตัวอย่างของความรักชาติ รักแผ่นดิน เป็นแบบอย่างต่อชนรุ่นหลัง ทางราชการ

จึงสนับสนุนให้มีการหล่ออนุสาวรีย์ย่าโมและต่อมาได้มีการศึกษาประวัติศาสตร์ จึงมีการนำเอาวันที่
ทำวสุรณารีมี่ชัยชนะต่อข้าศึก ณ พุ่่งสัมฤทธิ์มาเป็นวันจัดงานเป็นประจำทุกปี ในระหว่างวันที่ 3 มีนาคม-
3 เมษายน เรื่อยมาจนปัจจุบัน

ไม่เพียงชาวจังหวัดนครราชสีมา คนไทยในจังหวัดอื่นๆเมื่อได้ไปเยี่ยมเยือนท่องเที่ยวจังหวัด
นครราชสีมาแล้วก็จำเป็นต้องไปสักการะบูชาอนุสาวรีย์ย่าโมให้ได้ ถือว่าเป็นมงคลแก่ชีวิตตามความเชื่อ
ในขนบแบบไทย คนไทยไม่เพียงได้รู้จักย่าโมผ่านอนุสาวรีย์เท่านั้น ยังมีการบรรจุประวัติโดยสังเขปของ
ย่าโม ลงในแบบเรียนวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นต่างๆแจกเช่นเดียวกับวีรบุรุษของชาติคนอื่นๆ และ
กระทั่งเว็บไซต์หน่วยงานของรัฐเมื่อเกี่ยวข้องจะต้องกล่าวถึงจังหวัดนครราชสีมา ก็จำเป็นต้องกล่าวถึง
ประวัติของทำวสุรณารีมี่ด้วยเช่นกัน เช่นเดียวกับเว็บไซต์ของกรมประชาสัมพันธ์กล่าวว่า

ในปี พ.ศ. 2369 ตรงกับรัชสมัยของสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เจ้าผู้ครองนครอยู่ที่
เมืองเวียงจันทน์ คือ เจ้าอนุวงศ์ได้ก่อกบฏ ได้ยกทัพเข้ายึดเมืองนครราชสีมาแล้วกวาดต้อนผู้คนไป
เมืองเวียงจันทน์ โดยมีคุณหญิงโมรวมอยู่ด้วย คุณหญิงโม ได้ออกอุบายกับพวกเชลยที่ถูกกวาดต้อนให้
ไปตีสนิทกับพวกทหารลาว ให้เกิดความชอบพอ และสร้างทำเป็นเจ็บป่วยเพื่อถ่วงเวลาในการเดินทาง
เมื่อถึงพุ่่งสัมฤทธิ์ตอนกลางคืนก็ต่อสู้กับพวกทหารเวียงจันทน์จนได้รับชัยชนะ แล้วตั้งค่ายมั่นเพื่อต่อสู้
กับกองทัพเจ้าอนุวงศ์ที่พุ่่งสัมฤทธิ์ (พุ่่งสัมฤทธิ์ อยู่ห่างออกไปตามถนนมิตรภาพไปจังหวัดขอนแก่น ใน
เขตอำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ปัจจุบัน) เจ้าอนุวงศ์ ต้องถอยทัพไปจากเมืองนครราชสีมา เมื่อ
วันศุกร์ที่ 23 มีนาคม 2369 ด้วยความกล้าหาญเสียสละจนสามารถต่อสู้ได้รับชัยชนะข้าศึก พระบาทสมเด็จพระ
พระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้มีพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาคุณหญิงโมให้ดำรงฐานันดรศักดิ์เป็น
“ทำวสุรณารีมี่” (กรมประชาสัมพันธ์. 2557: ออนไลน์)

สอดคล้องกับเว็บไซต์เพื่อการศึกษาอย่างเว็บทรูปลูกปัญญา ที่บันทึกประวัติโดยย่อของทำ
วสุรณารีมี่ไว้ว่า

ทำวสุรณารีมี่ เป็นตัวอย่างบุคคลสำคัญในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพราะได้ช่วยกอบกู้เมือง
นครราชสีมาจากกองทัพเจ้าอนุวงศ์แห่งเมืองเวียงจันทน์ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว
(รัชกาลที่ 3) ทำวสุรณารีมี่ มีนามเดิมว่า “โม” เกิดเมื่อ พ.ศ. 2314 ในสมัยของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี
เป็นธิดาของนายกิม กับ นางบุญมา เมื่อมีอายุราว 25 ปี ได้แต่งงานกับพระยาสุริยเดชวิเศษฤทธิ์
ทศทิศวิชัย (ทองคำ) ปลัดเมืองนครราชสีมา คุณหญิงโมถึงแก่กรรมด้วยความชรา เมื่อ พ.ศ. 2395
รวมอายุได้ 81 ปี

ในปี พ.ศ. 2369 เจ้าอนุวงศ์แห่งเมืองเวียงจันทน์เป็นกบฏได้ยกทัพมายึดเมืองนครราชสีมา ในเวลานั้นเจ้าพระยานครราชสีมาไปราชการที่เมืองซุขันธ์ พระยาปลัด (ทองคำ) และกรมการพร้อมด้วยชายฉกรรจ์จำนวนมากต้องไปราชการกับเจ้าพระยานครราชสีมา ไม่มีใครอยู่ป้องกันเมือง เมื่อเจ้าอนุวงศ์ยึดเมืองนครราชสีมาได้แล้ว จึงให้กวาดต้อนครอบครัวชาวเมืองนครราชสีมาขึ้นไปเวียงจันทน์ ครั้นนั้นคุณหญิงโมภรรยาพระยาปลัดถูกกวาดต้อนไปด้วย

คุณหญิงโมได้ออกอุบายให้การเดินทัพล่าช้า เพื่อให้พวกชาวเมืองที่ถูกกวาดต้อนไปทันกัน ที่ทุ่งสำริด พอเห็นว่ามีกำลังมากกว่าพวกที่ควบคุมก็ช่วยกันแย่งอาวุธของข้าศึกต่อสู้ฆ่าฟันทหารเวียงจันทน์แตกพ่ายไป แล้วช่วยกันตั้งค่ายอยู่ที่ทุ่งสำริด

พระยาปลัดสามีของคุณหญิงโมก็ยกกำลังตามมาสมทบที่ค่ายที่ทุ่งสำริด เมื่อเจ้าอนุวงศ์ยกทัพมาปราบพระยาปลัดและคุณหญิงโมกับพวกชาวเมืองก็ช่วยกันตีแตกกลับไป เจ้าอนุวงศ์ทราบข่าวว่าทางกรุงเทพฯ ได้ส่งกองทัพมาช่วย ยจึงยกทัพกลับไป จากความกล้าหาญของคุณหญิงโม พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งเป็น ท้าวสุรนารี และจากวีรกรรมของท่าน ทำให้ท่านได้รับการยกย่องนับถือจากประชาชน ทางราชการจึงได้สร้างอนุสาวรีย์ของท่านขึ้นที่หน้าชุมประตุมล ในปี พ.ศ. 2477 เพื่อระลึกถึงคุณความดีของท่าน (รูปลูกบุญญา. ม.ป.ป.: ออนไลน์)

ส่วนกรณีการกล่าวถึงยาโมในแบบเรียนนั้น มีความสลับที่แตกต่างกันตามแต่ละช่วงชั้นปี และเนื้อหาบทเรียนที่ต้องการเน้นให้เรียน หนังสือเรียนวิชาประวัติศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ฉบับผู้สอน กล่าวถึงท้าวสุรนารีหรือ “ยาโม” ในบทเรียนว่า

ในปีพ.ศ. 2368 ต้นรัชกาลที่ 3 เจ้าอนุวงศ์ผู้ครองนครเวียงจันทน์คิดก่อการกบฏ ยกทัพใหญ่หมายจะเข้ามาตีกรุงเทพฯ โดยผ่านทางนครราชสีมา ขณะนั้นพระยานครราชสีมาเจ้าเมืองกับพระยาปลัดรองเจ้าเมืองนครราชสีมาไปราชการที่เมืองซุขันธ์ โดยมีข้าราชการติดตามไปจำนวนมากภายในเมืองนครราชสีมาจึงเหลือผู้คนอยู่น้อย เจ้าอนุวงศ์ได้หลอกชาวเมืองว่าทางกรุงเทพฯ มีข้าศึกมาประชิด พระนครต้องยกทัพไปช่วย ชาวเมืองคิดว่าเป็นความจริง เพราะเห็นว่าเจ้าอนุวงศ์เป็นคนที่พระเจ้าตากสินทรงโปรดปราน จึงมิได้ต่อต้านเจ้าอนุวงศ์โดยยอมให้ผ่านเข้าเมืองพร้อมกับจัดเตรียมเสบียงอาหารให้ด้วย

เมื่อเจ้าอนุวงศ์เข้าเมืองได้แล้วกลับกวาดต้อนชาวเมืองและเสบียงอาหารให้ทหารคุมกลับไปเวียงจันทน์ ในบรรดาผู้คนที่ถูกกวาดต้อนไปนี้มีคุณหญิงโมรวมอยู่ด้วย คุณหญิงโมจึงได้วางแผนคิดกลอุบายให้บรรดาหญิงสาว ที่ถูกกวาดต้อนไปทำทีตีสนิทเอาใจทหารผู้คุม แล้วขอมีดไปตัดฟันทำอาหารซ่อมพานะ ทำที่ปักอาศัย จนทหารผู้คุมตายใจ เมื่อได้มีดมาก็นำมาตัดไม้เสียมปลายให้แหลมเพื่อใช้เป็นอาวุธ ครั้นถึงคืนนัดหมาย คุณหญิงโมได้วางแผนให้ บรรดาหญิงสาวเลี้ยงดูอาหารเครื่องดื่ม

จนทหารเหล่านั้นมาไว้สติขาดความระมัดระวัง คุณหญิงโมจึงนำกำลังชายหญิงที่ถูกกวาดต้อนเข้า
โจมตีทหารเหล่านั้นถูกฆ่าตายจนเกือบหมด จนกระทั่งกองทัพจากกรุงเทพฯ ยกขึ้นไปช่วยและตีทัพ
ของเจ้าอนุวงศ์แตกพ่ายไป

เมื่อความทราบถึง พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงยกย่องความกล้าหาญของ
คุณหญิงโม และโปรดเกล้าฯ ให้เป็นท้าวสุรนารี ต่อมาได้มีการจัดสร้างอนุสาวรีย์ของท้าวสุรนารี
ซึ่งตัดผมทรงดอกกระพุ่ม แต่งกายด้วยเครื่องยศพระราชทาน มีชวากุมดาบ ปลายดาบจรดพื้น มือซ้าย
เท้าสะเอว โดยสร้างไว้ที่ประตูชุมพล จังหวัดนครราชสีมาเพื่อเป็นที่สักการะของชาวไทย ซึ่งเป็นที่รู้จัก
ของชาวเมืองโคราชในนาม “ย่าโม” (อักษรเจริญทัศน์ จ้ากัฒ. 2551: 58-59)

ส่วนในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน วิชาประวัติศาสตร์ ม.4 กล่าวถึงย่าโมอย่างสั้นๆ ว่า
ท้าวสุรนารีหรือคุณหญิงโม เป็นภรรยาปลัดเมืองนครราชสีมา เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสมัย
พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 กองทัพเจ้าอนุวงศ์ของเวียงจันทน์ได้ยกเข้ามาตีเมือง
โคราชและกวาดต้อนเชลยไปเป็นจำนวนมาก คุณหญิงโมจึงออกอุบายทำที่เป็นขอพักเหนื่อยจากการ
เดินทางแล้วมอมเหล้าทหารข้าศึกจนเมา ต่อจากนั้นก็โจมตีฝ่ายข้าศึกจนกระทั่งกองทัพของเจ้าอนุวงศ์
ถอยทัพกลับไป (หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน (ว.พ).วิชาประวัติศาสตร์ ม.4. 2551: 144)

จะเห็นได้ว่าไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานราชการหรือแบบเรียนในระดับชั้นต่างๆ การศึกษาหรือ
เผยแพร่ข้อมูลของวีรสตรีท้าวสุรนารี จะตรงกันเรื่องวีรกรรมและมุ่งเน้นให้เห็นถึงคุณงามความดี ความ
กล้าหาญอันเป็นแบบอย่างต่อชนรุ่นหลัง ก่อให้เกิดความระลึกถึงและหวงแหนในชาติที่บรรพบุรุษต่อสู้
เพื่อให้ได้มาด้วยความยากลำบาก

1.1.1 ประเด็นขัดแย้งอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี

เมื่อองค์ความรู้เดิมที่คนทั่วไปเคยศึกษาหรือได้รับข้อมูลมาอย่างต่อเนื่องและเป็นไป
ในทิศทางเดียวกันถูกตั้งคำถามด้วยการค้นคว้าและอ้างอิงใหม่ ย่อมก่อให้เกิดกระแสของความเชื่อมั่น
และไม่เชื่อมั่นต่อข้อมูลของแต่ละฝ่าย โดยเฉพาะเมื่อองค์ความรู้เดิมนั้นกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต
ความเชื่อและวัฒนธรรมท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมของชาติไปแล้ว ย่อมสร้างผู้ที่ไม่พอใจอย่างรุนแรง
ต่อการตั้งคำถามกับประวัติศาสตร์ที่ถูกผูกติดกับความเชื่อนี้ เช่นเดียวกันกับประวัติศาสตร์การเกิดขึ้น
ของอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี(ย่าโม) เมื่อความเชื่อความศรัทธาต่อย่าโมของคนไทยเฉพาะอย่างยิ่งต่อชาว
จังหวัดนครราชสีมา ถูกตั้งคำถามถึงความจริงตามประวัติศาสตร์ ว่าเรื่องที่ได้รับการศึกษา การบอก
เล่ามานี้เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริงหรือไม่ จนเกิดกรณีการแบนหนังสือกลายเป็นหนังสือต้องห้ามเรื่อง
“การเมืองในอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี” ของสายพิน แก้วงามประเสริฐ และนครินทร์ เมฆไตรรัตน์ ได้เขียน
บทความลงในเว็บไซต์สารานุกรมสถาบันพระปกเกล้าความว่า

เมื่อคอมมิวนิสต์ไม่เป็นภัยคุกคามแล้ว การห้ามหนังสือก็ดูเหมือนจะคลี่คลายลง แต่จู่ ๆ ก็เกิดปรากฏการณ์การห้ามโดยประชาชนมูลเหตุเกิดจากข้อความสั้น ๆ ที่ปรากฏอยู่บนปกหลังหนังสือ การเมืองในอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี ของ สายพิน แก้วงามประเสริฐ ว่า “วีรกรรมนี้เกิดขึ้นจริงหรือ ?” นี่มีใช้คำถามใหม่ แม้แต่ปราชญ์สยามอย่างสมเด็จพระเจ้าฟ้า กรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ก็เคยทูลถามสมเด็จพระอมรินทราบรมราชินีว่า “เรื่องท่านผู้หญิงโหม่นนี้ดูก็ประหลาด ...ไม่เห็นว่าจะแสดงแผลงอิทธิฤทธิ์อะไร เป็นแต่ว่าคุมพวกผู้หญิงเป็นกองหลังเท่านั้น ทำไมยกย่องกันหนักหนาไม่ทราบ ” แต่สายพินไปไกลกว่านั้นด้วยคำถามใหม่ ๆ เช่น ทำไมจึงต้องเร่งสร้างอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีขึ้นใน ปี 2477, ทำไมต้องเร่งเปิดอนุสาวรีย์ทั้งที่เป็นเพียงรูปปูนปลาสเตอร์ปั้นแล้วทาสีทองทับ เท่านั้น , เหตุใดต้องเปลี่ยนท่าทางของท้าวสุรนารี ฯลฯ จากคำถามเหล่านี้ สายพินได้เริ่มค้นหาคำตอบด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์จนพบว่า วีรกรรมของท้าวสุรนารี ถูกนำมาใช้เพื่อเป้าประสงค์ทางการเมืองในทศวรรษ 2470 และนั่นก็คือที่มาที่ทำให้ท้าวสุรนารีเป็นสามัญชนคนแรกที่ทางการสร้างอนุสาวรีย์ให้ สายพินสรุปว่าเรื่องของท้าวสุรนารียังคงถูกนำมาใช้เพื่อประโยชน์ทางการเมืองตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน และชี้ให้เห็นถึงความล้มเหลวของวิชาประวัติศาสตร์ ที่ไม่ช่วยให้คนในสังคมแก้ปัญหาด้วยการค้นหา “ความจริง” มาได้แย่ง “ความจริง” ที่ไม่เป็นที่พึงประสงค์

งานวิจัยชิ้นนี้ได้เป็นวิทยานิพนธ์ดีเด่น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในปี 2536 และอีก 2 ปีต่อมา สำนักพิมพ์มติชนก็นำมาปรับปรุงเรียบเรียงเป็นหนังสือชื่อ การเมืองในอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี ถึงเดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2539 ก็มีชาวโคราช ทั้งนักการเมือง นักวิชาการ และสื่อมวลชน ออกมาประท้วงผู้เขียนและสำนักพิมพ์ว่าลบหลู่สิ่งที่ผู้คนส่วนใหญ่เคารพ ก่อให้เกิดการแตกแยกในสังคมเช่น รักเกียรติ ศุภรัตน์พงศ์ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ เทิดไท ผู้นำในการต่อต้านหนังสือ การเมืองในอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีกล่าวว่า

“เขียนได้อย่างไรว่าอย่าโม้ไม่มีตัวตน อนุสาวรีย์สร้างขึ้นเพื่อผลประโยชน์ทางการเมืองในยุคหนึ่ง ใครมาโคราชก็ต้องกราบไหว้ ในหลวงมาปี 2524 ท่านก็ยังมาเคารพเลย ...ผมคิดว่าไม่ใช่เฉพาะผม แต่ชาวโคราชทั้งหมดถ้าผิดไปจากที่เราเคารพเราถือว่าเป็นการดูหมิ่น การจะทำหนังสือหรือ อเขียนวิทยานิพนธ์ก็ต้องรู้ว่าจะไปดูหมิ่นคนอื่นไม่ได้”

พร้อมทั้งข่มขู่ว่า หากย่างเท้าเข้ามาเมืองโคราชจะถูกต้อนรับอย่างสาสม มีการรวมพลคนนับหมื่นที่อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี ทำให้สำนักพิมพ์มติชนต้องเก็บหนังสือออกจากท้องตลาด ขณะที่ผู้เขียนก็ถูกย้ายจากโรงเรียนสะแกราชวชิรศึกษา อำเภอบัวชุมชัย นครราชสีมา ซึ่งสายพินเองได้กล่าวไว้ว่า

“เพียงคำถามว่า วีรกรรมนี้เกิดขึ้นจริงหรือ ? ที่อยู่บนปกหลังหนังสือ การเมืองในอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี ได้ก่อให้เกิดการปลุกกระแสให้เกลียดชังผู้เขียน ถึงขั้นข่มขู่เอาชีวิต ผลกระทบจากเหตุการณ์นี้ ทำให้เกิดขนบบางอย่างในการทำงานวิชาการว่า เรื่องบางอย่าง ไม่เชื่อก็อย่าตั้งคำถาม ” (นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ . 2554: ออนไลน์)

ในกรณีเดียวกัน รวีวรรณ รักถิ่นกำเนิด เขียนบทความวิเคราะห์อุดมการณ์แฝงในแบบเรียนตั้งแต่ระดับประถมต้นไว้ว่า

เริ่มที่แบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ประวัติและผลงานสำคัญของบุคคลในท้องถิ่นที่นำภาคภูมิใจ เนื้อหาเล่าถึงวีรกรรมของท้าวสุรนารีหรือย่าโม บุคคลสำคัญของจังหวัดนครราชสีมา ในสมัยต้นรัชกาลที่ 3 รวปี 2363 สร้างคุณงามความดีโดยเป็นผู้นำปราบกบฏเจ้าอนุวงศ์ เจ้าเมือง เวียงจันทน์ ขณะกำลังยกทัพผ่านนครราชสีมา เพื่อเข้าตีกรุงเทพมหานคร จนได้รับปูนบำเหน็จจากคุณหญิงโมขึ้นเป็นท้าวสุรนารี ภายหลังได้สร้างอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีขึ้นเพื่อเป็นที่สักการะ

ขณะที่วิทยานิพนธ์ เรื่อง ‘การเมืองในอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี’ ของสายพิน แก้วงามประเสริฐ ได้นำเสนอหลักฐานอย่างรอบด้านว่า คุณหญิงโมไม่น่าจะมีตัวตนอยู่จริง พร้อมทั้งตั้งคำถามว่าวีรกรรมต่างๆ นี้เกิดขึ้นจริงหรือไม่ รวมทั้งการเร่งรีบสร้างอนุสาวรีย์นั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ทางการเมืองในสมัยจอมพล ป. หรือไม่

แม้งานเขียนดังกล่าวจะได้รับรางวัลวิทยานิพนธ์ดีเด่น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในปี 2536 และปี 2538 สำนักพิมพ์มติชนนำมาปรับปรุงเป็นหนังสือจัดจำหน่าย แต่การทำทลายประวัติศาสตร์กระแสหลักที่ยึดโยงกับความศรัทธาวีรสตรี ส่งผลให้ในเดือนกุมภาพันธ์ ปี 2539 ชาวจังหวัดนครราชสีมา ทั้งนักการเมือง นักวิชาการ และสื่อมวลชน ออกมาประท้วงผู้เขียนและสำนักพิมพ์ว่าลบหลู่สิ่งที่ผู้คนส่วนใหญ่เคารพ ทำให้เกิดการแตกแยกในสังคม พร้อมข่มขู่ว่า หากย่างเท้าเข้ามา เมืองโคราชจะถูกด้อมรับอย่างสาสม มีการรวมพลคนนับหมื่นที่อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี ทำให้ สำนักพิมพ์มติชนต้องเก็บหนังสือออกจากท้องตลาด ผู้เขียนถูกย้ายออกจากพื้นที่ ขณะปฏิบัติหน้าที่อยู่ที่โรงเรียนสระแก้วราชวชิรศึกษา อำเภอบักรังชัย นครราชสีมา(วีรกรรม รัชนีถิ่นกำเนิด 2557: ออนไลน์)

สังเกตได้ว่าบทสรุปของการตั้งคำถามเชิงทำลายต่อความเชื่อ อาจนำพามาซึ่งการถูกคุกคามด้วยคำพูด การข่มขู่ ซึ่งสร้างผลกระทบต่องู่ตั้งคำถามอย่างมาก แม้ว่าการตั้งคำถามจะกระทำในเชิงวิชาการก็ไม่ได้ถูกละเว้น ข้ำทางการยังแก้ปัญหาด้วยการสั่งห้ามเผยแพร่หนังสือวิชาการอีกด้วย เพื่อลดปัญหาความขัดแย้ง ทั้งนี้ผู้วิจัยคิดว่าเหตุการณ์เช่นเดียวกันนี้จะเกิดต่อไปไม่สิ้นสุด หากผู้คนไม่แยกแยะระหว่างพื้นที่ทางวิชาการและพื้นที่ของความเชื่อ และที่สำคัญหากบทเรียนทางประวัติศาสตร์ยังถูกใช้เพื่อรองรับการเมืองเช่นนี้ ไม่มีทางเลยที่ความกระจ่างหรือความเป็นเหตุเป็นผลจะปรากฏอยู่ในประวัติศาสตร์ชาติไทย

1.2 ประวัติอนุสาวรีย์ชาวบ้านหมู่บ้านบางระจัน

วีรกรรมปกป้องชาติของชาวบ้านหมู่บ้านบางระจันนั้นเป็นแบบอย่างแก่ชนรุ่นหลัง ในฐานะกลุ่มชาวบ้านที่ยืนหยัดต่อสู้ด้วยใจเด็ดเดี่ยวโดยมิได้อาศัยกำลังจากส่วนกลางมาช่วยเหลือมากนัก โดยเว็บไซต์ของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสิงห์บุรีได้เผยแพร่ประวัติของวีรกรรมชาวบ้านหมู่บ้านบางระจันไว้ดังนี้

อนุสาวรีย์วีรชนค่ายบางระจัน ตั้งอยู่ในบริเวณอุทยาน ค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งอนุสาวรีย์แห่งนี้ เกิดขึ้นด้วยวีรกรรมอันกล้าหาญของชาวบ้านบางระจัน ที่ต่อสู้ทหารพม่า ก่อนที่จะเสียกรุงศรีอยุธยา เมื่อ พ.ศ. 2310 ขณะที่กรุงศรีอยุธยาถูกพม่าล้อมอยู่ใน พ.ศ. 2307 นั้น เนเมียว สีหบดี

แม่ทัพพม่า ได้ส่งทหารออกไปปล้นทรัพย์สินราษฎร และกวาดต้อนผู้คน และหาหนทางทำลายกำลังข้าศึกอยู่ที่ 'บ้านบางระจัน' ซึ่งเป็นทำเล ที่ชาวปลาอาหารอุดมสมบูรณ์ ขณะเดียวกันชาวบ้านบางระจันก็ได้จัดเตรียมอาวุธ และฝึกกำลังไว้ต่อต้าน โดยมีบุคคลสำคัญคือ พระอาจารย์ธรรมโชติ ชันสรวิศ พันเรือน นายทองเหม็น นายจัน หนองเขียว นายทอง แสงใหญ่ นายแท่น นายโชติ และนายทองแก้ว ซึ่งรวบรวมกำลังคนได้ประมาณ 400 คนเศษช่วยกันสร้างบ้านบางระจัน ให้เป็นค่ายไว้ต่อสู้ข้าศึก ฝ่ายพม่าที่อยู่เขตเมืองวิเศษไชยชาญ รู้ข่าวก็ส่งกำลังมาปราบปราม แต่ถูกชาวบ้านบางระจันต่อสู้จนทหารพม่าแตกพ่ายไป ชัยชนะของชาวบ้านบางระจันครั้งนี้ แพ้หลายไปอย่างรวดเร็ว ราษฎรที่หลบซ่อนตัวอยู่ ต่างก็พากันเข้าเป็นสมัคพรรคพวก เป็นจำนวนมาก จนแบ่งเป็นหมวดหมู่ได้อย่างกองทัพ แต่ก็ยังขาดอาวุธปืน ต่อมาเนเมียว สีหบดี แม่ทัพพม่า ได้ส่งกำลังใหญ่ประมาณ 1,000 คน มาปราบปราม ชาวบ้านบางระจัน ได้จัดเตรียมการสู้รบแบบกองทัพนั่นกัน โดยให้นายแท่น แม่ทัพที่คุมพลอยู่กลาง 200 คน นายทองเหม็นคุมพล 200 คนอยู่ปีกขวา และพันเรือน คุมพล 200 คนอยู่ทางปีกซ้าย ได้ทำการต่อสู้รบกันจนกระทั่งพม่าถูกตีแตกพ่ายทัพกลับไป เนเมียวแม่ทัพพม่า ได้ส่งกองทัพมาอีกหลายครั้ง ก็ถูกตีแตกพ่ายไปทุกครั้ง ครั้นสุดท้าย พม่าใช้ให้สุกี้ชาวมอญ ซึ่งรู้ภูมิประเทศดี เป็นผู้นำกองทัพพม่าออกไปต่อสู้กับชาวบ้านบางระจัน สุกี้ได้นำกองทัพพม่ามาตั้งค่ายประจันหน้ากับค่ายบางระจัน ทั้งสองฝ่ายทำการสู้รบกันอย่างเข้มแข็ง ฝ่ายไทยขาดอาวุธปืน และขออาวุธปืนจากในเมืองหลวงไม่ได้ จึงทำการหล่อปืนใหญ่ขึ้นใช้เอง 2 กระบอก แต่ไม่ได้ผล ฝ่ายไทยจึงอ่อนกำลังลงเรื่อย ๆ (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสิงห์บุรี. 2555: ออนไลน์)

1.2.1 ประเด็นขัดแย้งอนุสาวรีย์ชาวบ้านหมู่บ้านบางระจัน

องค์ความรู้ใหม่ๆ ตั้งคำถามสำคัญมากมายนับกับองค์ความรู้เดิม โดยเฉพาะองค์ความรู้ที่ถูกสร้างมาจากภาครัฐผ่านทางแบบเรียน บางกรณีไม่ถูกทำให้กระจ่างและยังคงความน่าสงสัยไว้ซ้ำยังถูกเคลือบแคลงจากองค์ความรู้ใหม่ว่าภาครัฐต้องการกล่อมประชาชนผ่านทางบทเรียนประวัติศาสตร์ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงให้คำนิยามความเป็นไทยจากประวัติศาสตร์ว่ามีองค์ประกอบ 3 ประการ

คือ “ความจงรักภักดีของชาติอย่างหนึ่ง ความปราศจากวิหิงสาอย่างหนึ่ง ความฉลาดในการประสานประโยชน์อย่างหนึ่ง” ด้วยคุณลักษณะเหล่านี้ ผู้คนที่มาจากหลายเชื้อชาติได้กลาย เป็น “ชนชาติไทย” ด้วยการสำแดงความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และยอมรับภาษาไทย คริส เบเกอร์; และ ผาสุก พงษ์ไพจิตร; อ้างอิงจาก สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ. 2557: 124)

ดังเช่นประวัติศาสตร์เรื่องของชาวบ้านหมู่บ้านบางระจันก็เช่นกัน
คริส เบเกอร์และ ผาสุก พงษ์ไพจิตรกล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า

บ้านบางระจันซึ่งต่อสู้กับพม่าอย่างอาภายเมื่อ พ.ศ. 2310 โดยไม่ได้รับความช่วยเหลือจากเมือง
หลวงเลย ชาวบ้านบางระจันยึดสู้ด้วยความจงรักภักดีและด้วยการปลุกกระดมจากพระสงฆ์เพียงรูปเดียว
(คริส เบเกอร์; และ ผาสุก พงษ์ไพจิตร. 2557: 124)

ปัจจุบันนักวิชาการทางประวัติศาสตร์ หลายคนมีความเชื่อในมโนเชิง ว่า วีรกรรมของ
ชาวบ้านบางระจัน อาจไม่มีอยู่จริง หรือมีอยู่จริง ก็ไม่ใช่วีรกรรมเพื่อ ชาติ แต่เป็นลักษณะการป้องกัน
ตนเองจากพม่า และมีขุมนุมลักษณะนี้เกิดขึ้นมากมาย ไม่เพียงเฉพาะบ้านบางระจัน และการต่อต้าน
ทัพพม่าของชาวบ้านบางระจันก็ไม่น่ายาวนานถึง 5-6 เดือน น่าจะไม่เกิน 3 เดือน

วีรกรรมของชาวบ้านบางระจันได้รับการสนับสนุน จากภาครัฐเพื่อใช้เป็นเครื่องมือ
ต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ที่เข้ามาในประเทศไทย และเป็นการปลุกสำนึกความรักชาติ โดยมีการบรรจุ
เรื่องราวของชาวบ้านหมู่บ้านบางระจันลงในแบบเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ คนทั่วไปจะรับรู้ผ่าน
ทางแบบเรียน นิยาย ละคร รวมทั้งภาพยนตร์ เป็นการปลุกสำนึกชาตินิยมโดยอ้อมผ่านเรื่องราวที่รัฐ
เชิดชูเป็นแบบอย่าง พันธุ์ทิพย์ ธีระเนตรเขียนบทความอ้างถึงทัศนะของนักวิชาการด้านประวัติศาสตร์
หลายคนในเรื่องวีรกรรมของชาวบ้านหมู่บ้านบางระจันว่า

ปติสร เพ็ญสุต กล่าวถึงแรงจูงใจของชาวบางระจัน ในประเด็นสำนึกความเป็นชาติที่ยุคกรุงศรี
อยุธยาแล้วยังไม่มี! การสู้รบของชาวบ้านบางระจันไม่เกี่ยวกับความรักชาติเพราะสมัยนั้นชาติยังไม่มี การสู้
รบของชาวบ้านบางระจันไม่เกี่ยวกับความรักบ้านเกิดเพราะที่นั่นไม่ได้มีแต่ชาวบางระจัน แต่มีคนสุพรรณ
คนเมืองสวรรค์ คนอ่างทอง และคนแถวๆ นั้นอีกมากมายมากองกันอยู่ในค่ายเพื่อ หลบหนีพม่า เพราะ
บางระจันอยู่นอกทางเดินทัพหลักไม่เกี่ยวกับความรักชาติ เพราะสมัยนั้นชาติยังไม่มี ชาวบ้านไม่ได้มีสำนึก
ของความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อย่างในปัจจุบัน การที่จะตายเพื่อเจ้านายอาจอยู่ในสำนึกของ
ขุนนางตามชนบทพลีสนั่นเอง แต่ไม่ใช่ชนชั้นชาวบ้าน

ส่วนการที่ขอปืนใหญ่ไม่ได้นั้น อยุธยาไม่ให้อำนาจแล้ว เพราะนอกจากชาวบางระจันจะไม่เข้ามา
ช่วยเหลือกรุงตามหน้าที่ไพร่ที่ต้องเกณฑ์ทหารเวลารบ การให้ปืนใหญ่ใดๆ ไปจะโดนพม่าปล้นง่ายตาย
ค่ายบางระจันน่าจะเป็นกองกำลังป้องกันตนเองที่ไม่อาจพึ่งพาราชาสำนักได้หรืออาจมีอะไรบางอย่างที่ไม่
สามารถเข้าหาราชสำนักได้อย่างเต็มที่ (พันธุ์ทิพย์ ธีระเนตร. 2558: ออนไลน์)

ประภัสสร ชูวิเชียร กล่าวถึงชาวบ้านหมู่บ้านบางระจันเช่นกันว่า

"วีรกรรมชาวบ้านบางระจันที่ปรากฏในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับ โดยเฉพาะที่ถูกเรียบเรียงขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ คือปรากฏการณ์รวมตัวของราษฎรที่ถูกคุกคามจากพม่าเพื่อต่อสู้ปกป้องตนเอง และถูกนำมาอธิบายในภายหลัง เป็นบทเรียนประวัติศาสตร์ว่าด้วยความรักชาติ ข้อมูลในพงศาวดารระบุว่า กลุ่มคนที่มารวมกันเป็นค่ายบางระจันนั้นมาจาก ย่านลุ่มน้ำน้อยและใกล้เคียง ซึ่งเป็นย่านเก่าแก่ที่มีการตั้งถิ่นฐานมาตั้งแต่สมัยทวารวดี ราวพุทธศตวรรษที่ 12-15 โดยมีชุมชนโบราณที่มีคูน้ำคันดินขนาดใหญ่ล้อมรอบมากระจายตัวอยู่ แม้เรื่องราวตามพงศาวดารซึ่งถูกเขียนในสมัยหลังจะถูกแต่งเติมรายละเอียดเข้าไปมากจนดูคล้ายนิยาย แต่ก็มีเค้าของการรวมกลุ่มผู้คนที่เคยเป็นกำลังของอยุธยาในย่านลุ่มน้ำน้อย แต่ถูกทอดทิ้งให้รักษาตัวเองด้วยศึกมาติดพันรอบพระนคร ลักษณะของบางระจันจึงเป็นชุมชนหนึ่งในหลายชุมชนเมื่อใกล้เสียกรุงศรีอยุธยา แต่ต่างกันตรงที่มีการต่อสู้เพื่อป้องกันตนเองจากการบุตรีของกองทัพพม่า

คนกลุ่มนี้จึงใช้กำลังทั้งหมดที่มีต่อต้านอำนาจข้าศึกซึ่งได้ผลเพราะได้ยึดเอาชุมชน โบราณที่มีคูน้ำคันดิน(สมัยทวารวดี-เขมร)ที่มีอยู่ก่อนแล้วในลุ่มน้ำน้อยเป็นฐานป้องกันตัวเองกลายเป็น "ค่ายบางระจัน" ที่รู้จักกันในปัจจุบัน

หากกลุ่มบางระจันถ่วงเวลาป้องกันตัวเองจากข้าศึกได้จนกระทั่งถึงเวลาที่เสียกรุงศรีอยุธยาอาจกลายเป็นอีกชุมชนหนึ่งซึ่งสมเด็จพระเจ้าตากสินต้องเสด็จมาปราบปรามหลังจากทรงปราบดาภิเษกแล้วในสมัยกรุงธนบุรี" (แหล่งเดิม)

จากเว็บไซต์ประชาชาติออนไลน์ลงบทสัมภาษณ์ของสุนทร ชูตินทรานนท์ผู้เชี่ยวชาญด้านพม่าศึกษาให้ความเห็นว่า

ข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ในแง่รายละเอียด ทั้ง จุดปะทะ , ยุทธศาสตร์, ยุทธวิธี, ตัวผู้นำไม่มีปรากฏเลยในพงศาวดารเก่า แต่ไปปรากฏรายละเอียดมากมายในพงศาวดารที่ชำระในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว คำถามคือรายละเอียดชวนให้คิดว่ามีที่มาอย่างไร ทำไมไม่มีบันทึกในพงศาวดารช่วงใกล้เหตุการณ์ ถ้าเป็นสิ่งที่ถูกบันทึกจริง ใครเป็นคนเขียน การบันทึกรายละเอียดที่ได้ชื่อนายทัพพม่ามากมายมีแนวโน้มว่าเป็นการเขียนของฝ่ายราชการ แล้วราชการเขียนขึ้นจากเหตุการณ์จริงหรือเขียนขึ้นเองในภายหลังเมื่อมีการชำระพระราชพงศาวดารขึ้น ในเชิงข้อมูลหลักฐานกรณีชาวบ้านบางระจันเป็นการเริ่มต้นหรือขับเคลื่อนของชาวบ้านสามารถเข้าใจได้ เพราะเป็นชุมชนขนาดใหญ่ที่มีมาที่ไป เมื่อมีกองทัพมารุกราน ชุมชนมีทางเลือก 3 ประการ คือ หนึ่ง-มารวมตัวในรั้วกำแพงเมืองเป็นกำลังของส่วนกลาง สอง-หนีจากเขตพื้นที่เพื่อไม่ให้ถูกกวาดต้อนหรือปล้นชิง และสาม-ตั้งกลุ่มหรือชุมชนรวมตัวเพื่อป้องกันตัวเอง จะเห็นได้ว่าเกิดชุมชนหลายแห่งรวมตัวกันเพื่อป้องกันตัวเอง

"นักประวัติศาสตร์มักจะมองว่า การรวมตัวและขับเคลื่อนของชาวบ้านบางระจัน เป็นกระบวนการป้องกันตนเอง แต่ผมมองว่า การขับเคลื่อนของ ชาวบ้านบางระจันไม่ได้เป็นอิสระร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่เป็นกลไกอย่างหนึ่งในการป้องกันตนเองของกรุงศรีอยุธยา" (ประชาชาติธุรกิจ. 2558:ออนไลน์)

จะเห็นได้จากการวิเคราะห์ของเหล่านักวิชาการในปัจจุบันจะตัดประเด็นการต่อสู้เพื่อชาติของชาวบ้านหมู่บ้านบางระจันออกไป โดยอ้างถึงการแตกออกเป็นชุมนุมต่างๆ ซึ่งมีจำนวนมากและในเวลานั้นยังไม่มีการรวมชาติเป็นประเทศดังในปัจจุบัน ลลิตา หาญวงษ์ กล่าวเชิงสรุปเรื่องวีรกรรมชาวบ้านหมู่บ้านบางระจันผ่านการวิเคราะห์จากพระราชพงศาวดารว่า

จากการอ่านเรื่องบางระจันในพระราชพงศาวดาร พบว่า สิ่งที่พระราชพงศาวดารพยายามจะสื่อมี 3 ประเด็นใหญ่ ๆ คือจะยังงัดตาม อยุธยา ก็คือผู้ปกครองและปกป้องชาวบ้านบางระจันจากข้าศึก อย่างไรชาวบ้านบางระจันก็ต้องไปขอปืนใหญ่และขอความช่วยเหลือจากกรุงศรีอยุธยาอยู่ดี บางระจันไม่ใช่ประวัติศาสตร์ของชาวบ้านเพียงอย่างเดียว ไม่สามารถต่อสู้สร้างวีรกรรมของตัวเองอย่างโดดๆ แต่เป็นวีรกรรมที่ถูกนำไปแขวนกับวีรกรรมของกรุงศรีอยุธยา ชาวบ้านก็คือชาวบ้าน เป็นไพร่ธรรมดา ไม่มีสถานะเหมือนคนชั้นสูง การขาดความสามัคคีนำมาซึ่งหายนะของกรุงศรีอยุธยา (แหล่งเดิม)

ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาประวัติศาสตร์เรื่องวีรกรรมของชาวบ้านหมู่บ้านบางระจันจึงต้องแยกแยะและทำความเข้าใจเจตนาของผู้เล่าไม่ว่าจะผ่านบทเรียนหรือผ่านประวัติศาสตร์ท้องถิ่นก็ตาม เพราะจากข้อมูลของผู้ที่เห็นแย้งจากประวัติศาสตร์หลักชี้ให้เราเห็นว่า วีรกรรมของชาวบ้านบางระจันถูกนำมาเป็นเครื่องมือหนึ่งของรัฐไทยในอดีตจนถึงปัจจุบันในการสร้างแบบอย่างของพลเมืองในอุดมคติ ที่มีความรักชาติ เสียสละได้แม้กระทั่งชีวิตของตนเอง

1.3 ประวัติอนุสาวรีย์พระเจ้าตากสิน

พระราชประวัติของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงเป็นแบบเรียนให้แก่คนไทยแทบทุกระดับชั้น ซึ่งในแต่ละช่วงวัยจะมีการเพิ่มเนื้อหาและรายละเอียดมากขึ้นแตกต่างกัน ให้เหมาะสมกับความสามารถทางการเรียนรู้แต่ละช่วงวัยและจากหนังสือเรียนวิชาสังคมระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ความว่า

สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงเป็นพระมหากษัตริย์องค์เดียว ในสมัยธนบุรี ทรงมีพระนามเดิมว่า **สิน** พระราชสมภพเมื่อวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ.2277 หลังจากบวชเรียนแล้วท่านเข้ารับราชการจนได้เป็นเจ้าเมืองตาก คนจึงเรียกว่า **พระยาตาก**

เมื่อพ่ายทัพพม่าล้อมอยุธยา พระเจ้าตากได้แสดงความสามารถในการรบจนได้เลื่อนตำแหน่งเป็นพระยาวชิรปราการเจ้าเมืองกำแพงเพชร ระหว่างที่สู้รบกับพม่านั้น พระยาตากเห็นว่าการป้องกันพระนครขาดประสิทธิภาพ จึงรวบรวมไพร่พล ติ้วว้างล้อมกองทัพพม่าออกจากอยุธยาเพื่อหาโอกาสกลับมากอบกู้ภายหลัง

หลังจากเสียอยุธยาแก่พม่า เมื่อพ.ศ.2310 พระเจ้าตากสินได้รวบรวมกำลังพลและยกทัพเข้าตีกองทัพพม่าที่ค่ายโพธิ์สามต้น ทำให้สู้ซึ่งเป็นแม่ทัพของพม่าเสียชีวิต พระเจ้าตากสินจึงยึดอยุธยา กลับคืนจากพม่าได้สำเร็จ โดยใช้เวลาเพียง 7 เดือน หลังจากนั้นจึงสถาปนากรุงธนบุรีขึ้นเป็นราชธานี

พระเจ้าตากสินมหาราชทรงครองราชย์สมบัติ เป็นเวลา 15 ปีจึงเสด็จสวรรคต เมื่อพระชนมพรรษาได้ 48 พรรษา (สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.). 2557: 231)

จะเห็นได้ว่าการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ในระดับประถมศึกษาปีที่ 5 มีพระราชประวัติของ สมเด็จพระเจ้าตากสินเพียงเล็กน้อยเท่านั้น และเป็นการเรียนรู้เพื่อท่องจำอย่างคร่าวๆ ดังนั้นใน บทเรียนจึงมีการสรุปช่วงต่างๆ ไว้อย่างเบ็ดเสร็จ เช่นเดียวกันกับหนังสือเรียนวิชาประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 หัวข้อพัฒนาการของอาณาจักรธนบุรีกล่าวถึงช่วงต่างๆ ของพระเจ้าตากสินไว้ว่า

หลังจากเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชกอบกู้บ้านเมืองและปราบดาภิเษกเป็น “สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี” ปกครองกรุงธนบุรีเป็นราชธานีของไทยนาน 15 ปี

อาณาจักรธนบุรีมีอายุเพียง 15 ปี ระหว่างปลาย พ.ศ. 2310-ต้นพ.ศ. 2325 มีพระมหากษัตริย์ปกครองเพียงพระองค์เดียว คือสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีหรือที่เรียกกันทั่วไปว่า สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ช่วงเวลาของสมัยนี้เป็นจุดสืบเนื่องของราชอาณาจักรสยามจากกรุงศรีอยุธยาที่ส่งต่อสู่กรุงรัตนโกสินทร์ จนสามารถฟื้นฟูพัฒนาความแข็งแกร่ง ความเจริญรุ่งเรืองของอาณาจักร และอารยธรรมไทยสืบมา

การสถาปนาพระราชอำนาจของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี

พระยาตาก(สิน) ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นพระยาวชิรปราการ เจ้าเมืองกำแพงเพชร มีความสามารถในการเป็นผู้นำ ฝีมือด้านการรบและจิตใจที่มุ่งมั่นต่อบ้านเมืองและประชาชน จึงทำให้พระองค์ได้รับการยอมรับเป็นพระมหากษัตริย์ นำพาราษฎรและบ้านเมืองกลับสู่ความสงบร่มเย็นและความเจริญรุ่งเรืองสืบต่อไป (สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.). 2556: 159-160)

ในหัวข้อต่อๆ มาได้แบ่งเป็นการกอบกู้เอกราช การสถาปนาราชธานี การปราบดาภิเษก การรวบรวมอาณาจักร ซึ่งแต่ละหัวข้อได้กล่าวถึงวีรกรรมของสมเด็จพระเจ้าตากสินอย่างชื่นชม ยกย่องถึงพระปรีชาสามารถในการรบและคุณูปการต่ออารยธรรมชาติไทยให้เป็นปึกแผ่น แต่ ทั้งหนังสือเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 และหนังสือเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลับไม่ได้กล่าวถึงช่วงปลายของสมเด็จพระเจ้าตากสินว่ามีจุดจบอย่างไร อีกทั้งทำไมระยะเวลาในการสถาปนาอาณาจักรธนบุรีจึงมีอายุสั้นเพียงแค่ 15 ปีเท่านั้น (พ.ศ.2310-พ.ศ.2325) หนังสือเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระบุหัวข้อถัดมาหลังจากสิ้นบทเรียนเรื่องสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชว่า

สมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก มีนามเดิมว่า ทองด้วง เป็นบุตรของหลวงพิณจักษุทองดี) และดาวเรือง (หยก) ภายหลังจากลาสิกขาบทแล้วได้เข้ารับราชการในตำแหน่งหลวงยกกระบัตร หลังจากสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงกอบกู้เอกราชจากพม่าและสถาปนากรุงธนบุรีเป็นราชธานี เมื่อพ.ศ. 2311 ได้โปรดเกล้าฯ เลื่อนบรรดาศักดิ์หลวงยกกระบัตรเป็นพระราชวรินทร์ เจ้ากรมพระตำรวจนอกขวา แล้วให้เข้ามารับราชการในกรุงธนบุรี พระราชวรินทร์ได้รับราชการสนองพระบรมราชโองการสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชด้วยความเข้มแข็ง และความซื่อสัตย์สุจริตเสมอมา จนได้เลื่อนบรรดาศักดิ์สูงขึ้นเป็นพระยาอภัยรณฤทธิ์ เมื่อครั้งกองทัพไปรบกับข้าศึกที่เมืองนครราชสีมา และได้รับชัยชนะในการปราบชุมนุมเจ้าเมืองพิมายและเจ้าพระฝาง พร้อมทั้งยกทัพไปตีเขมรและยึดเมืองเสียมราฐได้ พระยาอภัยรณฤทธิ์จึงได้เลื่อนบรรดาศักดิ์เป็นพระยาอมราช และได้บังคับการกรมมหาดไทยด้วยในเวลาต่อมาได้เลื่อนบรรดาศักดิ์เป็นพระยาจักรี ตำแหน่งสมุหนายก และเลื่อนบรรดาศักดิ์เป็นสมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก

ภายหลังเกิดจลาจลในกรุงธนบุรี สมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกซึ่งขณะนั้นกำลังยกทัพไปตีเขมรได้ยกทัพกลับมาเพื่อรักษาความสงบสุขของบ้านเมือง หลังจากสำเร็จโทษสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชแล้ว สมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกทรงขึ้นดำรงสิริราชสมบัติเป็นปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี ทรงพระนามว่า พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.). 2556: 180)

ถึงอย่างไรก็ดีหนังสือเรียนได้จบเนื้อหาไว้เท่านั้น ซึ่งอาจแตกต่างจากแบบเรียนในยุคก่อน ซึ่งเคยระบุอย่างละเอียดว่าพระเจ้าตากทรงมีสติวิปลาสในช่วงท้ายรัชกาลเนื่องจากทรงนั่งวิปัสสนากรรมฐานถึงขั้นหมกมุ่นจึงทำให้เสียจริตไป และเป็นเหตุผลทำให้สมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกสั่งประหารชีวิตด้วยท่อนจันทน์

1.3.1 ประเด็นขัดแย้งอนุสาวรีย์พระเจ้าตากสิน

เนื่องจากการสืบเสาะแสวงหาความจริงที่สุดนั้นเป็นไปได้ยาก โดยเฉพาะกับความจริงทางประวัติศาสตร์ที่ผ่านพ้นมานานแล้ว อีกทั้งยังไร้ซึ่งพยานที่ยังมีชีวิตเป็นผู้ยืนยันในเรื่องราวต่างๆ เราจึงทำได้เพียงการแกะรอยตามหลักฐานอื่นๆ ที่ยังหลงเหลือเช่นบันทึกหรือพงศาวดารต่างๆ ในประเด็นของสมเด็จพระเจ้าตากสินก็เช่นกัน เมื่อหลักฐานใหม่ๆ หรืองานวิจัยใหม่ๆ ได้นำเสนอเรื่องราวอื่นๆ นอกเหนือจากที่คนทั่วไปเคยรับรู้ความรู้ใหม่ย่อมท้าทายกับความเชื่อความศรัทธา บางประเด็นกลายเป็นความขัดแย้งระหว่างกัน บมสาคัญๆ เช่น พระเจ้าตากทรงวิปลาสจริงหรือไม่ ทำไมต้องประหารพระเจ้าตาก หรือเสียชีวิตจริงหรือไม่ ปรามินทร์ เครือทองกล่าวว่า

กรณีพระเจ้าตากเป็นเรื่องที่ยื่นขอบประวัติศาสตร์ให้ความสนใจเป็นพิเศษอย่างต่อเนื่องยาวนาน โดยที่ความสนใจดังกล่าว ไม่ได้จำกัดอยู่แต่เพียงเนื้อหาทางวิชาการหรือในพระราชพงศาวดารเท่านั้นแต่ยังขยายพื้นที่ไปยัง “ศาสตร์พิเศษ” ต่างๆ ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากต่อ “ความเชื่อ” ของผู้คนจำนวนมาก ถึงขนาดใช้เป็นข้อปฏิเสธเหตุผลทางวิชาการหรือแม้แต่ในพระราชพงศาวดารก็ตีพิมพ์ฉันทนาครี (เครื่องทอง. 2557: 8)

ศาสตร์พิเศษในที่นี้ ปราบามินทร์ เครื่องทองหมายถึงการเข้าฌาน และการออกอุตงค์ของผู้เล่าเรื่องอิงประวัติศาสตร์ของพระเจ้าตากว่า

“ใครฆ่าพระเจ้าตากสิน” ของแม่สงฆ์ธรรมชัย กบิลสิงห์ รวมไปถึง “เรื่องจริงอิงนิทาน (พิเศษ)” ของหลวงพ่อกุญชรสิงห์ (พระมหาวิระ ถาวโร และ “ความหลงในสงสาร” ของสุทัสสา อ่อนค้อม

ทั้ง 3 เรื่องนี้เหมือนกับ 2 เรื่องแรกของหลวงวิจิตรวาทการและสุภา ศิริมานนท์ คือมี “คนหน้าเหมือน” ไปตายแทนพระเจ้าตากแต่ที่ต่างกันอย่างชัดเจนคือ ทั้ง 3 เรื่องหลังนี้ไม่ใช้การ “หนีตาย” เพราะการประหารพระเจ้าตากเป็นการ “จัดการ” ร่วมกันของพระเจ้าตากและพระยาจักรี เพื่อ “หนีหนี้” เมืองจีน

และที่แตกต่างอย่างเห็นได้ชัดคือ เรื่องของหลวงวิจิตรวาทการและสุภา ศิริมานนท์ นั้นอ้างอิงจากคำบอกเล่าของบุคคลลูกกลับและเอกสาร แก่ที่สูญหายไปแล้ว ส่วน 3 เรื่องหลังนี้ อ้างอิงจากการได้พูดคุยกับพระเจ้าตากตัวจริง คือ “ใครฆ่าพระเจ้าตากสิน” ผู้เขียนเข้าฌาน “สัมภาษณ์” พระเจ้าตากสิน ส่วน “เรื่องจริงอิงนิทาน (พิเศษ)” พระเจ้าตากมาปรากฏตัวเล่าให้ฟัง และความหลงในสงสาร อ้างว่าได้จากคำบอกเล่าของหลวงพ่อกุญชรสิงห์ ซึ่งได้สนทนากับพระเจ้าตากในป่าขณะอุตงค์สรุบกี้คือ ทั้ง 3 เรื่องหลังนี้ได้คุย “สัมภาษณ์” กับพระเจ้าตากตัวจริง (แหล่งเดิม: 181)

ในกรณีการเสด็จสวรรคตของสมเด็จพระเจ้าตากสินผู้ที่อ้างถึงข้อมูลอื่นๆตามที่ปราบามินทร์ เครื่องทองกล่าวถึง เห็นได้ว่าการอ้างถึงการนั่งสมาธิซึ่งดูจะเป็นสิ่งเหลือเชื่อและยากที่จะนำมาเป็นหลักฐานการยืนยันทางประวัติศาสตร์ หรือแม้แต่การเล่าเรื่องอิงประวัติศาสตร์ก็เป็นการปรุงแต่งให้มีอรรถรสแบบวรรณกรรมมิใช่เป็นการบรรยายด้วยเหตุและผลอย่างที่ควรจะเป็นทั้งนี้การนำประวัติศาสตร์มารับใช้ผลประโยชน์บางอย่างของผู้เล่าไม่ว่าจะเป็นการเล่าตามความเชื่อทางไสยศาสตร์ ตามความนิยมส่วนบุคคลหรือแม้แต่ความเชื่อทางการเมืองก็ล้วนมีเจตนาในการโน้มน้าวผู้ที่ได้รับสื่อทั้งสิ้น ตราบใดที่บุคคลยังไม่สามารถก้าวข้ามอคติบางอย่างทางประวัติศาสตร์ไปได้ก็ยากที่สังคมไทยจะผ่านพ้นความไม่กระจ่างและงุนงงสงสัยต่อประวัติศาสตร์ชาติอยู่เช่นนี้

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางอุดมการณ์ชาตินิยม

2.1 การสร้างอุดมการณ์ชาตินิยมผ่านลัทธิบูชาตัวบุคคล

รูปเคารพนับเป็นเสมือนสิ่งแทน ลัทธิ ความเชื่อ ที่แสดงผ่านตัวบุคคลหรือสัญลักษณ์สิ่งหนึ่งสิ่งใดและแฝงอุดมการณ์บางอย่างมาด้วยเสมอ ดังนั้นการสร้างอุดมการณ์ชาตินิยมจึงเลือกใช้วิธีนี้เช่นกันและเปลี่ยนจากวิธีคิดรักชาติธรรมดาๆ เป็นอุดมการณ์ฝังแน่นในชาตินิยม ทั้งนี้การใช้รูปเคารพมักตามมาด้วยประเพณีประกอบด้วยเสมอๆ เช่น ทำให้เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์สักการะ ให้มีการทำความเคารพอนุสาวรีย์ รวมถึงการกำหนดวันให้เป็นวันรำลึกหรือเป็นเทศกาล รวมทั้งอาจเป็นวันหยุดของหน่วยงานต่างๆ ด้วย ทั้งนี้การนำเสนออุดมการณ์ผ่านตัวบุคคลที่มีลักษณะเป็นแบบอย่างที่ดีตรงตามความต้องการของรัฐ จึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างมากที่จะแฝงวิธีคิดชาตินิยม ต่อประชาชนภายในประเทศโดยมีสื่อกลางคือวีรบุรุษของชาติ

ชาติรี ประทีปนทการได้กล่าวถึงกรณีเช่นนี้ว่า

กลุ่มคนที่ตกอยู่ในลัทธิบูชาตัวบุคคล อาจจะไม่ต้องสนใจอะไรเลยก็ได้กับแนวคิด อุดมการณ์ และการกระทำของบุคคลในประวัติศาสตร์ เพียงแค่ขอให้ได้รับการบอกเถาะว่า นี่คือนักคนสำคัญของหน่วยงานองค์กร สังคม หรือประเทศชาติ เราก็พร้อมที่จะจุดธูปเทียนบูชา สักการะในความศักดิ์สิทธิ์ ทันที รวมไปถึงการกราบไหว้ขอพรและการบันดลโคลนาในทางต่างๆ แก่ตน(ชาติรี ประทีปนทการ 2555: ออนไลน์)

จะเห็นได้ว่าการเคารพอนุสาวรีย์ประเภทวีรบุรุษ ก็ไปพ้องกันกับลัทธิบูชาตัวบุคคลอีกด้วย ซึ่งนิธิ เอียวศรีวงศ์ พูดถึงลัทธิบูชาตัวบุคคลดังนี้

ผู้นำในระบอบปกครองใดๆ ก็อยากให้ประชาชนรักเทิดทูนจงรักภักดีต่อตนทั้งสิ้น แต่นั่นยังไม่ใช่วิถีบูชาบุคคล เพราะลัทธินี้กำเนิดขึ้นมาได้ก็ต้องใช้เครื่องมือสำคัญคือสื่อสารมวลชนสมัยใหม่ และการศึกษามวลชน ปราศจากเครื่องมือสองอย่างนี้ก็ได้แค่โคลงกลอนเฉลิมพระเกียรติในสมุดข่อย ซึ่งคนส่วนใหญ่อ่านไม่ออก ถึงที่อ่านออกก็อาจซีเกียจอ่าน

นักหนังสือพิมพ์ที่มีโอกาสเยือนเกาหลีเหนือตั้งแต่สมัยคิมอิลซุง และหลังจากนั้น รายงานตรงกันว่าที่ไหนๆ ในเกาหลีเหนือล้วนมีภาพและรูปปั้นของท่านผู้นำอยู่เต็มไปหมด หลังมรณกรรมแล้ว เกาหลียังสร้างอนุสาวรีย์ "ชีวิตอมตะ" ของเขาไว้ทั่วประเทศ มีพิธีบูชาคิมอิลซุงทุกปีในวันเกิดหรือวันที่เขาถึงแก่อนิจกรรม

เด็กนักเรียนต้องร้องบทสรรเสริญคิมอิลซุงทุกเช้า และมีเพลงสรรเสริญเขา (ชื่อเพลง "ไม่มีมาตุภูมิหากปราศจากท่าน") ซึ่งเป็นที่นิยม และร้องกันในรัฐพิธีสำคัญๆ เสมอ

สื่อมวลชนทุกประเภทถูกควบคุมอย่างรัดกุม เพราะสื่อมีไว้สรรเสริญท่านผู้นำและเสนอข่าว ที่ไม่เป็นภัยต่อระบอบที่ท่านผู้นำได้สถาปนาเอาไว้ ส่วนสื่อเน็ตก็ถูกควบคุมอย่างหนัก เช่นจนถึงปีนี้ เกาหลีเหนือมีผู้ใช้โทรศัพท์มือถือเพียง 1.5 ล้านรายเท่านั้น และแม้ว่าใช้ระบบ 3G แล้ว แต่บริษัทที่ให้บริการอินเทอร์เน็ตก็เพียงแค่สัญญาว่า จะให้บริการอย่างเต็มที่แก่นักท่องเที่ยวต่างประเทศเท่านั้น ส่วนคนเกาหลีเองถูกคุมข้อมูลข่าวสารออนไลน์อย่างเข้มงวด

เหมือนลัทธิบูชาบุคคลที่อื่น ลัทธินี้ตั้งอยู่ได้ก็ต้องกีดกันความเห็นต่างมิให้ล่วงรู้ไปถึงประชาชนในตุรกี ท่านอาตาเติร์กเป็นบุคคลแห่งการเคารพบูชาจนมีกฎหมายอาญาเอาโทษแก่ผู้ที่มีความเห็นต่อท่าน แตกต่างจากที่ทางการได้วางเอาไว้ (นิธิ เอียวศรีวงศ์. 2556: ออนไลน์)

สุรพศ ทวีศักดิ์ กล่าวเทียบเคียงเช่นกันถึงลัทธิบูชาตัวบุคคลกับศาสนาไว้ว่า

ลัทธิบูชาตัวบุคคลดังกล่าวทำให้สถานะของบุคคลที่ถูกยกย่องอยู่เหนือหลักการที่ถูกต้อง เช่น ทำให้สถานะที่ตรวจสอบไม่ได้ของชนชั้นปกครองอยู่เหนือหลักการประชาธิปไตย และทำให้พระสงฆ์ที่ถูกโปรโมทว่าเป็นอริยะ อรหันต์ อยู่เหนือหลักการพระธรรมวินัย

เวลาใครอ้างอิงหลักการประชาธิปไตยเรียกร้องสิทธิตรวจสอบชนชั้นปกครอง ก็จะถูกต่อต้านโดยผู้คนจำนวนมากที่ถูกปลูกฝังกล่อมเกลาให้เชื่ออย่างฝังหัวในลัทธิบูชาชนชั้นปกครอง และเวลาใครอ้างหลักการพระธรรมวินัยตรวจสอบพระชื่อดังที่อวดอุตตริมนุสสธรรม ก็จะมีบรรดาผู้ศรัทธา จำนวนมากออกมาคัดค้าน เพราะเชื่อในความดีของตัวบุคคลเหนือความเชื่อในหลักการ

ปัญหาปรากฏการณ์พระชื่อดังอวดอุตตริมนุสสธรรมที่เกิดขึ้นเรื่อยๆ และไม่มีคำตอบว่าจะสิ้นสุดเมื่อใด จึงสะท้อนให้เห็นปัญหาในระดับรากฐานของสังคมไทยคือ ปัญหาการใช้พุทธศาสนาเป็นเครื่องมือสร้าง “ลัทธิบูชาตัวบุคคลเหนือหลักการ” เพื่อปกป้องสถานะ อำนาจ ผลประโยชน์ของชนชั้นปกครองและพระสงฆ์เอง

อันเป็นปัญหาที่ยังรากลึกมายาวนานจนเป็นอุปสรรคที่ยากยิ่งต่อการสร้างวัฒนธรรมเคารพหลักการประชาธิปไตย และหลักการพระธรรมวินัยอย่างสอดคล้องกับโลกสมัยใหม่ (สุรพศ ทวีศักดิ์. 2556: ออนไลน์)

จะเห็นได้ว่าลัทธิบูชาตัวบุคคลถูกนำไปเป็นเครื่องมือในการสร้างความเชื่อตามอุดมการณ์ของกลุ่มต่างๆ ทั้งการเมืองการปกครองรวมไปถึงศาสนา เพราะสามารถสร้างความเชื่อ ประเพณี ค่านิยมใหม่ ๆ ขึ้นมาได้โดยไม่ต้องได้รับการตรวจสอบ การตั้งคำถามต่อบุคคลที่เป็นที่ยกย่องแล้วจึงมีความเสี่ยงที่จะทำให้สังคมเกิดความไม่พอใจ คือเมื่อบุคคลนั้นๆ ได้รับการยกย่องจากสังคมแล้ว ไม่ว่าจะด้วยเหตุใดก็ตามสังคมมักผูกความหมายของเขาเหล่านั้นกับความดี ความเป็นแบบอย่าง ฯลฯ การตั้งคำถามจึงเป็นการลดทอนคุณค่าความศักดิ์สิทธิ์ที่สังคมมอบให้ ซ้ำยังทำลายความเชื่อมั่นที่บุคคลมีต่อวีรบุรุษเหล่านั้นอีกด้วย

ดังนั้นมุมมองของผู้คนทั่วไปต่อวีรบุรุษวีรสตรีจึงเป็นมุมมองที่สามารถเกิดขึ้นได้เพียงด้านเดียว และไม่อาจหลีกเลี่ยงเพื่อนำเสนอมุมมองอื่นๆ ต่อวีรบุรุษวีรสตรีได้ ทั้งนี้เนื่องจากการควบคุมของภาครัฐที่มักจำกัดให้ประชาชน มีความรักและศรัทธาในสิ่งสิ่งเดียวกันเพื่อง่ายแก่การควบคุม การนำเสนออนุสาวรีย์วีรบุรุษต่างๆ จึงเป็นวิธีการที่แยบยลในการสร้างแบบของพลเมืองในอุดมคติให้แก่ประชากรในประเทศให้รู้สึกศรัทธา ห่วงแหนและเป็นแบบอย่าง

2.2 การสร้างอุดมการณ์ชาตินิยมผ่านทฤษฎีวาทกรรม(Discourse)

การสร้างกระบวนการทางวิธีคิด ลัทธิ หรือกลุ่มอุดมการณ์ต่างๆ มีอาจเกิดขึ้นได้โดยหากขาดการสร้างวาทกรรม (Discourse) เพราะวาทกรรมเป็นการกำหนดกรอบความคิดที่เป็นมากกว่าเพียงแค่คำพูด จึงมีลักษณะเป็นสถาบันไปด้วย ข้าเมื่อเกิดวาทกรรมแล้วก็ยังมีกลวิธีในการส่งเสริมวาทกรรมนั้นๆ ให้เป็นจริงที่สุดตามหลักฐานที่สามารถหาประกอบได้ ดังนั้นเมื่อกลุ่มคนตกอยู่ภายใต้วาทกรรมใดๆ ย่อมส่งผลในแง่ของการขยายตัวของวาทกรรมนั้นๆ เช่นกัน

วรพล หนูนุ่น อ้างถึง จักร์ พันชูเพชร ถึงความหมายของทฤษฎีวาทกรรม (Discourse) ว่า

ฟูโกต์ได้ให้ความหมายของวาทกรรม (discourse) หมายถึง กระบวนการสร้างความหมายโดยภาษาและสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ดำรงอยู่ในสังคม ประกอบกันเป็นความรู้ ความเข้าใจในเรื่องหนึ่งๆ ซึ่งส่งผลต่อการกำหนดว่าอะไรคือความรู้ ความจริง และอะไรไม่ใช่วาทกรรมเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นโดยสังคมทั้งโดยกลุ่มที่ครอบอำนาจและกลุ่มที่ต่อต้านอำนาจ จัดเป็นเทคโนโลยีทางอำนาจที่ถูกใช้ทั้งการเก็บกดปิดกั้นและจัดระเบียบวิถีชีวิตของคนในสังคม แต่ในอีกด้านหนึ่งก็ถูกใช้เพื่อต่อต้านอำนาจ (Counter discourse) ต่อต้านระเบียบที่วาทกรรมหลักครอบงำอยู่การวิเคราะห์วาทกรรมทำให้เห็นแง่มุมของอำนาจโดยเฉพาะในแง่มุมของความรู้ได้ละเอียดอ่อนยิ่งขึ้นเมื่อวาทกรรมเป็นสิ่งที่ไม่สามารถอ้างได้ว่ามีผู้ผลิต ผู้ควบคุมวาทกรรมอย่างชัดเจน อำนาจในแง่มุมของวาทกรรม เป็นอำนาจที่กระจายตัว แทรกซึมในแนวระนาบเชื่อมต่ออย่างหลากหลาย ยากที่จะหาจุดกำเนิด จุดศูนย์กลางของการผลิต ดังนั้นไม่ว่าผู้กระทำการใดๆ ล้วนตกอยู่ภายใต้วาทกรรมหรือความสัมพันธ์อำนาจในเรื่องความรู้และความจริงด้วยกันทั้งสิ้นประเด็นของการวิเคราะห์วาทกรรม ไม่ได้อยู่ที่คำพูดนั้นๆ เป็นจริงหรือเท็จ แต่อยู่ที่กฎเกณฑ์ชุดหนึ่งที่เป็นตัวกำกับให้การพูดนั้นๆ เป็นไปได้มากกว่าจะเป็นเรื่องของข้อเท็จจริง วาทกรรมจึงไม่ใช่เป็นเพียงผลลัพธ์ซึ่งเกิดจากการต่อสู้เพื่อเปลี่ยนแปลงระบบของการครอบงำ แต่วาทกรรมในตัวของมันเองนั้น คือการต่อสู้และการครอบงำ ที่มีต่อรูปแบบและวิถีชีวิตของผู้คนในสังคม (วรพล หนูนุ่น. 2553: ออนไลน์)

ธนาชาติ แสงประดับ อ้างถึง มิเชล ฟูโกต์ เช่นกันในการให้ความหมายของวาทกรรมว่า

มิเชล ฟูโกต์ (Michael Foucault) นักปรัชญาชาวฝรั่งเศส ได้ให้ความหมาย “วาทกรรม” (Discourse) ไว้ว่า เป็นเรื่องที่มีมากกว่าการเขียน และการพูด ยังรวมถึงระบบและกระบวนการในการสร้างการผลิต (Constitute) เอกลักษณ์ (Identity) และความหมาย (Significant) ให้กับสรรพสิ่งในสังคมที่อยู่รอบตัวเรา ไม่ว่าจะเป็นอำนาจ ความรู้ ความจริง หรือแม้กระทั่งตัวตนของเรา และนอกจากวาทกรรมจะทำหน้าที่ดังกล่าวแล้ว ยังทำหน้าที่ในการยึดตรึง สิ่งที่ถูกสร้างขึ้นให้ดำรงอยู่และเป็นที่ยอมรับ ของสังคมต่อไป ขณะเดียวกันยังทำหน้าที่ในการเก็บกดปิดกั้น มิให้เอกลักษณ์ หรือความหมายของบางอย่าง หรือความหมายอื่นเกิดขึ้น หรือไม่ก็ทำให้เอกลักษณ์และความหมายของบางสิ่ง ที่ดำรงอยู่ในสังคมเลือนหายไปได้ พร้อมๆ กันอีกด้วย วาทกรรมสามารถแสดงบทบาทหน้าที่ดังกล่าวได้ โดยผ่านทางภาคปฏิบัติการของวาทกรรม (Discursive Practice) ได้แก่ จารีตประเพณี ความคิด ความเชื่อ คุณค่า ค่านิยม ผ่านทางสถาบัน และช่องทางในการเข้าถึงผู้คนในสังคม (ธนาชาติ แสงประดับ. 2553: ออนไลน์)

บทความจากเว็บไซต์สนุกดอทคอม กล่าวถึงการใช้วาทกรรมในสังคมว่า

วาทกรรมแต่ละเรื่องมีระบบความคิด และเหตุผลของตน ในการอธิบายหรือมอง "ความจริง" ซึ่งวาทกรรมเรื่องเดียวกัน แต่ต่างระบบความคิดและเหตุผลก็จะมีแตกต่างกันออกไป ในการให้หรืออธิบายต่อเรื่องนั้น ๆ ดังนั้นในเรื่องเดียวกันจึงมีวาทกรรมหลายชุดที่เกี่ยวข้องและวาทกรรมแต่ละชุดก็มีความขัดแย้ง หรือปฏิเสธ "ความจริง" ของวาทกรรมอีกชุดหนึ่งได้ (สนุกดอทคอม. 2553: ออนไลน์)

นอกจากที่วาทกรรมจะสร้างความสำคัญต่อคำพูดและวิธีคิดได้แล้ว ยังสามารถลดทอนคุณค่าของสิ่งอื่น ๆ ที่ตรงกันข้ามได้เช่นกัน ในขณะเดียวกันสังคมไทยตกอยู่ในสถานการณ์ของการสร้างวาทกรรมทางการเมืองอยู่บ่อยครั้ง จึงไม่น่าแปลกใจที่วาทกรรมจำนวนมากผูกติดอยู่กับวิถีการดำรงชีวิตประชาชนจำนวนมากรับเอาวาทกรรมต่างๆ ที่ถูกกำหนดโดยภาครัฐมาร่วมในชีวิตประจำวัน ซึ่งแน่นอนว่าวาทกรรมเหล่านี้ย่อมลดคุณค่าบางอย่างของวาทกรรมอื่นๆ เช่นกันโดยเฉพาะกับวาทกรรมในเชิงชาตินิยม

บทบาทของวาทกรรมในกลุ่มชาตินิยมมีรูปแบบที่หลากหลายแต่กลับมีจุดประสงค์มุ่งสู่สิ่งเดียวกันคือ การรักษาอำนาจการปกครองไว้โดยอาจสร้างผ่านสื่อชนิดใดก็ได้ เช่น คำขวัญ เพลงปลุกใจ บัญญัติต่างๆ ฯลฯ เหล่านี้ในแง่หนึ่งก็เป็นการโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda) ที่แบบเนียนและซึมซาบอยู่ในชีวิตประจำวันอย่างไม่รู้ตัว และแน่นอนว่านอกเหนือจากการโฆษณาให้รักชาติแล้วย่อมขาดไม่ได้ที่จะแฝงการเตือนภัยในรูปแบบต่างๆ ที่จะเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของชาติจึงมักก่อให้เกิดคูกรณีอยู่เสมอๆ

ในช่วงสงครามเย็นประเทศไทยเป็นหนึ่งในกลุ่มประเทศที่ต้องการต่อต้านลัทธิสังคมนิยม (Communist) จึงได้เห็นรูปแบบการต่อต้านผ่านการประดิษฐ์วาทกรรมต่างๆ ออกมาใช้ เช่นการผลิตโปสเตอร์เปรียบเทียบรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยและการปกครองแบบสังคมนิยม การเปิดเพลงปลุกใจ หรือแม้แต่การตั้งบัญญัติสิบประการให้เด็กๆ ปฏิบัติตาม ซึ่งแน่นอนว่าเพื่อเป็นการทำลายและลดทอนความน่าเชื่อถือของวิธีคิดสนับสนุนสังคมนิยม ซึ่งภายหลังวาทกรรมที่ถูกผลิตขึ้นมาเป็นจำนวนมากเหล่านี้กลายเป็นชนวนที่สร้างบาดแผลให้กับประเทศในเหตุการณ์ล้อมฆ่านักศึกษา วันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ชนิดที่คนที่ได้สัมผัสกับเหตุการณ์วันนั้นยากจะลืมเลือนถึงความโหดร้ายป่าเถื่อนอันเกิดจากการปลุกระดมผ่านวาทกรรมต่างๆ แทบทั้งสิ้น

เราจะเห็นได้ว่าผลของวาทกรรมนั้นมีพลังที่มากมายเกินกว่าจะคาดคะเนได้ ดังนั้นการทำความเข้าใจเพื่อแยกแยะระหว่างวาทกรรมและข้อเท็จจริงจึงเป็นเรื่องที่ควรเรียนรู้ในวงกว้าง เพื่อไม่ให้สังคมหลงติดกับดักวาทกรรมที่แฝงประโยชน์ทางการเมืองของกลุ่มบุคคล ซึ่งเคยก่อให้เกิดบทเรียนอันเจ็บปวดมาแล้วหลายต่อหลายครั้งต่อสังคมของเรา

3. เอกสารเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ผลงานแนวเหนือจริง (Surrealism)

3.1 ความหมายและประวัติความเป็นมาของงานจิตรกรรมแนวเหนือจริง

ลัทธิศิลปะแนวเหนือจริง (Surrealism) เป็นลัทธิที่มีมายาวนานและมีศิลปินระดับโลกมากมาย ที่สร้างสรรค์ผลงานในแนวลัทธินี้ จุดเด่นของลัทธิศิลปะแนวเหนือจริงคือมีผลงานที่มีความแปลกประหลาดมากมายตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ด้วยปรัชญาการสร้างผลงานของศิลปินและด้วยอัตลักษณ์ส่วนตัวของศิลปินจึงก่อให้เกิดผลงานระดับโลกมากมายที่ผู้ชมผลงานในแนวลัทธินี้ต้องตกตะลึงอยู่บ่อยครั้ง

ลัทธิเหนือจริง (Surrealism) เป็น “ลัทธิ” ที่เกิดขึ้นในฝรั่งเศสช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง ก่อตั้งโดย อ็องเดร เบรอตง (Breton) ซึ่งแตกตัวออกมาจากกลุ่มดาดา (Dadaism) ที่ต้องการต้านสงคราม และต่อต้านค่านิยมของชนชั้นกลางทั้งในแง่ของศิลปะและศิลปวรรณคดีด้วย หลังจากแยกตัวออกมาแล้วก็ยังรับเอาวิถีคิดส่วนหนึ่งของกลุ่มดาดา ในเรื่องการมุ่งทำลายค่านิยมของชนชั้นกลางมาเป็นฐานในการผลิตงานเพื่อสร้างค่านิยมใหม่ในทางศิลปะ

ศิลปะเซอร์เรียลลิซึมเน้นการกระตุ้นให้ผู้ชมเกิด จินตนาการและความรู้สึกอันน่าพิศวง ซึ่งไม่ขึ้นกับเหตุผลหรือตรรกะใดๆ เป็นการกระทำอย่างอัตโนมัติจากภาวะของจิตไร้สำนึก โดยลักษณะจะใช้รูปแบบของสิ่งที่ไม่เข้ากัน ผสมผสานให้ดูเป็นสิ่งเดียวกัน นอย่างกลมกลืน ผ่านความรู้สึกสัมผัสและประสบการณ์ทางการเห็นให้เชื่อมโยงเป็นเรื่องใหม่

วิถีคิดสำคัญของนักศิลปะแนวเซอร์เรียลลิสต์คือ การรับเอาทฤษฎีจิตไร้สำนึก ของซิกมุนด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) มาปรับใช้ในการสร้างผลงานเพื่อการสร้างสรรค์ที่เหนือออกไปจากกฎเกณฑ์ของความเป็นจริงจึงเป็นสิ่งที่สร้างอัตลักษณ์ที่พิสดารให้กับศิลปินในกลุ่มเซอร์เรียลลิสต์อย่างมาก จารุวัฒน์ จันทะวงศ์ กล่าวถึงศิลปะแนวเหนือจริงว่า

ศิลปะเซอร์เรียลลิซึม เป็นรูปแบบศิลปะที่ไม่มีกฎเกณฑ์ไม่มีหลักเหตุผลไม่มีการจำกัดรูปแบบมาจากความฝัน จิตสำนึก สามารถสื่อความรู้สึกได้อย่างแท้จริงต่อความรู้สึกของมนุษย์ โดยเกิดขึ้นในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 1 เพื่อเตือนให้รู้สำนึกถึงผลของสงคราม อ็องเดร เบรอตงเป็นผู้ริเริ่มเผยแพร่แนวคิดของเซอร์เรียลลิซึม ซึ่งได้ศึกษาจากทฤษฎีของ ซิกมุนด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) มีความสำคัญยิ่งต่อชีวิตและการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของมนุษย์

เซอร์เรียลลิซึม (Surrealism) มีความหมายว่า เหนือความจริงเป็นศิลปะที่ถ่ายทอดเรื่องราวที่เหนือธรรมชาติและความเป็นจริงพัฒนาต่อมาจากพวกดาดา (Dadaism) มีเอกลักษณ์โดยการนำเอาความฝันและความเป็นจริงมาผสมผสานรวมกันถ่ายทอดออกมากระตุ้นให้เกิดจินตนาการ ความคิดเชื่อมโยงขึ้นมาโดยปราศจากการควบคุมของเหตุผล (จารุวัฒน์ จันทะวงศ์. 2557: ออนไลน์)

สดชื่น ชัยประสาธน์กล่าวถึงงานศิลปะในลัทธิที่ว่า

เซอร์เรียลลิสม์เป็นขบวนการหนึ่งของศิลปะ ตะวันตกที่มีพลัง แข็งแกร่ง รุนแรง นำทิ้ง ให้อิทธิพล แก่ศิลปินนานาชาติประเทศ ไม่เพียงในทวีปยุโรปหรืออเมริกาเท่านั้น แต่รวมถึงทวีปเอเชียด้วย ในแง่เสริม กำลังให้กล้าแสวงหาและแสดงออกซึ่งตัวตนที่แท้จริง หรือความจริงสูงสุด อย่างเสรี โดยไม่มีข้อจำกัดใดๆ (สดชื่น ชัยประสาธน์. ม.ป.ป.: ออนไลน์)

จากที่กล่าวมาข้างต้นงานศิลปะแนวเหนือจริง (Surrealism) มีวิธีการแสดงออกที่ใช้จัดจำกัด ทางด้านจินตนาการ เน้นภาวะของการแสดงออกอย่างไร้จิตสำนึก กล่าวคืออาจไม่จำเป็นต้องอยู่บนหลัก ของเหตุและผลเสมอไป แต่งานศิลปะแนวเหนือจริงจำเป็นต้องแสดงนัยยะบางอย่างเพื่อสื่อสารต่อผู้ชม โดยอาจใช้การอุปมาอุปไมย เสียดสีเปรียบเทียบ หรือแสดงผ่านสัญลักษณ์ต่างๆ ก็ได้

3.2 กลวิธีการสร้างสรรค์งาน แนวเหนือจริง

จุดเด่นที่สำคัญของการสร้างสรรค์ผลงานในแนวเหนือจริงคือ การหยิบยกลักษณะต่างๆ ที่ มีความหมายแฝงมาใช้ในการสื่อสาร ซึ่งลักษณะการใช้สัญลักษณ์นั้นมีทั้งที่เป็นสัญลักษณ์แบบสากล และศิลปินบางคนก็ใช้สัญลักษณ์ที่มีความหมาย เชิงส่วนตัว แต่การสร้างผลงานศิลปะควรสื่อสาร ความหมายได้ในระดับกว้าง ดังนั้นสัญลักษณ์ที่มีความหมายในระดับสากลจึงมีความสำคัญต่อการ สร้างผลงานในแนวเหนือจริงมาก การสร้างความหมายอาจกำหนดด้วย

สี (Color) ความหมายของสี

สีต่างๆ มีวิธีเลือกใช้ต่างกันตามความหมายของสี ความหมายของสีได้มาจากอารมณ์ความรู้สึก ของมนุษย์และอาจได้มาจากการเปรียบเทียบสีเข้ากับวัตถุทางธรรมชาติอีกด้วยเช่น สีแดงให้ความรู้สึก รุนแรง ตื่นเต้น อาจเทียบเคียงสีกับสีของเลือด สีเขียวให้ความรู้สึกสบายตา ร่มเย็นเทียบเคียงได้กับ สีเขียวของใบไม้ในธรรมชาติ สีน้ำเงินสีฟ้าใช้แทนสีของน้ำให้ความรู้สึกเย็นสบาย ฯลฯ

พื้นผิว (Texture) ลักษณะทางกายภาพของพื้นผิวเช่น เรียบ ขรุขระ มันวาว แหลุมคม

พื้นผิวแต่ละชนิดให้ความหมายความรู้สึกแตกต่างกันตามแต่ความหมายที่ต้องการสื่อสาร เช่นพื้นผิวขรุขระให้ความรู้สึกไม่เรียบและอาจสื่อถึงความอันตราย พื้นผิวเงามันวาวให้ความรู้สึกถึงโลหะ ความทันสมัย ความลื่น เงาสะท้อน พื้นผิวตะปุ่มตะป่ำให้ความรู้สึกน่าขยะแขยง ความเคลื่อนไหว ฯลฯ

ขนาด (Size) ขนาดใหญ่ ขนาดเล็ก

ทั้งนี้ขนาดของรูปทรงสามารถให้ความหมายได้เช่นกัน เช่นเดียวกับสีและพื้นผิว การให้ ความหมายกับขนาดของศิลปะแนวเหนือจริงคือ เมื่อต้องการเน้นความสำคัญของสิ่งใดให้ขยาย วัตถุสิ่งนั้นให้ใหญ่ขึ้นหรือเล็กลงจนผิดสังเกตจากความเป็นจริง เหตุที่เลือกทำเช่นนี้ได้เพราะศิลปะ แนวเหนือจริงไม่จำเป็นต้องขึ้นอยู่กับความเป็นจริงตามธรรมชาติ หรือหลักการและเหตุผลใดๆ

เส้น (Lines) ความแข็งแรง ความเคลื่อนไหว

เส้นมีอยู่หลายประเภทด้วยกันซึ่งหากใช้ได้อย่างถูกต้องก็สามารถให้ความหมายแก่รูปทรงนั้นๆ ได้ เช่นเส้นตรงให้ความหมายมั่นคง แข็งแรงเส้นโค้งให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว เส้นหยักฟันปลาให้ความรู้สึก รุนแรง ฯลฯ

ทั้งนี้ขนาดของเส้นก็ยังมีความหมายอีกด้วยเช่น เส้นที่มีขนาดของเส้นหนาให้ความรู้สึกถึงความแข็งแรงมากกว่าเส้นที่มีขนาดของเส้นบาง

นอกเหนือจากสัญลักษณ์ที่กล่าวมาข้างต้น ยังคงมีสัญลักษณ์อื่นๆ อีกที่ใช้แทนความหมายต่างๆ ได้ตามแต่ความถนัดของศิลปินแต่ละคน เช่นสัญลักษณ์ที่อาจพบเห็นได้ทั่วไปในงานศิลปะคือ นักพิวบาหมายถึง สันติ, เสรีภาพ ผลไม้(บางชนิด) หมายถึง เพศ, เช็ก, วัฏจักรของมนุษย์ สัตว์ หมายถึง จิตใต้สำนึก, สงคราม, ความซื่อสัตย์ ฯลฯ ซึ่งแล้วแต่ลักษณะนิสัยของสัตว์แต่ละชนิดที่เลือกใช้ แต่อย่างได้คือการเลือกใช้สัญลักษณ์ขึ้นอยู่กับบริบททางศิลปะของศิลปินว่าต้องการสื่อหรือเน้นความหมายเรื่องใดเป็นสำคัญ

3.3 ศิลปินแนวเหนือจริงและรูปแบบผลงาน

งานจิตรกรรมในแนวเหนือจริง มีศิลปินที่มีชื่อเสียงอยู่มากมายทั้งนี้การวิจัยครั้งนี้ผู้ทำวิจัยสนใจและได้รับแรงบันดาลใจจากศิลปินสามท่านคือ นที อุตฤทธิ ศิลปินชาวไทย ฟรีดา คาห์โล (Frida Kahlo) ศิลปินหญิงชาวเม็กซิกัน และ ซัลวาดอร์ ดาลี (Salvatore Dali) ซึ่งทั้งสามมีความแตกต่างกันทางรูปแบบและสไตล์ในการเพ้นท์แต่สิ่งที่คุณทำวิจัยสนใจคือการเลือกใช้สัญลักษณ์ในการสื่อความหมายของภาพโดยมีนัยยะแฝงมากมายและสร้างจินตภาพต่อไปไม่รู้จบ

3.3.1 นที อุตฤทธิ

นที อุตฤทธิเป็นศิลปินชาวไทยที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล นทีนำเสนอผลงานศิลปะในรูปแบบของงานจิตรกรรมสีน้ำมันใช้วิธีการระบายแบบเกลี่ยเรียบ และเลือกใช้สัญลักษณ์ต่างๆ จากการจัดหุ่นนิ่ง (Still life) หุ่นนิ่งที่นทีมักใช้เป็นแบบคือสัตว์พลาสติกจำลอง ซึ่งเมื่อสำเร็จเป็นงานจิตรกรรมออกมาแล้วก็มีความหมายแฝงอีกด้วย ตอนหนึ่งจากบทสัมภาษณ์โดยเว็บไซต์ASTVผู้จัดการออนไลน์ในนิทรรศการแสดงผลงานของนทีกล่าวถึงเนื้อหาผลงานของเขาว่า

“มันเป็นวิกฤตในเรื่องของอำนาจ ที่คนไทยเข้าไปผูกอยู่กับเรื่องนี้ ในช่วง 2-3 ปีนี้ ผมอยากเสนอสภาวะของความอัดอั้น ความไม่แน่นอน ความวิตกกังวลเกี่ยวกับวิกฤตของอำนาจ ผ่านงานจิตรกรรมของผมด้วยสัญลักษณ์ ด้วยอะไรต่างๆ ซึ่งสัญลักษณ์บางอันมันค่อนข้างสากล ไม่ได้ระบุเป็นเรื่องของใคร อะไรที่ไหน เพราะผมเจตนาที่จะทำให้คนในวงกว้าง สามารถเข้าใจงานของผมมากขึ้น

วิธีการทำงานผมก็จะใช้ข้าวของต่างๆ หยิบมันมาสร้างเรื่อง อาจจะมีรูปสัญลักษณ์ หรือไวยกรณ์ทางภาพ ตามที่ผมจะสร้างขึ้นมาก็เพื่ออุปมาอุปไมย เพื่อเชื่อมโยงไปถึง เนื้อหาอะไรต่างๆ เพราะฉะนั้นในแต่ละรูปมันก็จะมีสัญลักษณ์ที่ทำหน้าที่อธิบายอะไรบางอย่าง ซึ่งถ้าเรามีประสบการณ์ หรืออยู่ในสังคมที่สามารถเข้าใจอะไรอย่างนี้ได้ เราจะเข้าใจมันได้ไม่ยาก ต้องอาศัยการตีความของ ตัวผู้ดูด้วยส่วนหนึ่ง ผมไม่สามารถลือคให้คนชมงาน สามารถมองเห็นอะไรได้ตรงกับผมซึ่งเป็นศิลปิน ได้ทั้งหมด” (ASTV ผู้จัดการออนไลน์. 2556: ออนไลน์)

จะเห็นได้ว่านักกล่าวถึงการหยิบยกรูปแบบของสัญลักษณ์ที่นำมาใช้ต้องมีความเป็นสากลเพื่อการตีความหมายของผู้ชมในวงกว้างไม่ให้จำกัดอยู่แต่เพียงคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ซึ่งการเลือกใช้สัญลักษณ์ที่เป็นสากลทำให้ตัวศิลปินเองประสบความสำเร็จในแง่ของการสื่อสาร ผู้คนสามารถตีความความหมายของภาพได้ใกล้เคียงกับความประสงค์ของศิลปิน



ภาพประกอบ 2 มหรสพแห่ง ความ ผัน ความหวัง และอุดมคติ (2550)

ที่มา: http://www.car.chula.ac.th/art/th/?page_id=483



ภาพประกอบ 3 propaganda parakeet (2010)

ที่มา: <http://www.akive.org/space/exhibitInfoView.do?uid=00000116>



ภาพประกอบ 4 The Crisis (2010)

ที่มา: <http://www.megazy.com>



ภาพประกอบ 5 The Amusement Of Dream (2007)

ที่มา: <http://www.megazy.com/ดูรูปภาพ/งานออกแบบ-the-amusement-of-dream>

3.3.2 ฟรีดา คาร์โล (Frida Kahlo)

ฟรีดา คาร์โล (Frida Kahlo) (6 กรกฎาคม พ.ศ. 2450 – 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2497)

เป็นจิตรกรชาวเม็กซิกัน แนวสัญลักษณ์นิยม และเหนือจริง อีกทั้งยังเป็นภรรยาของจิตรกรชาวเม็กซิกัน ดีเอโก ริเวรา (Diego Rivera) อีกด้วย

ฟรีดาได้รับแรงบันดาลใจในการสร้างผลงานส่วนใหญ่ของเธอมานจากชีวิตส่วนตัว ทั้งความเจ็บป่วยจากโรคโปลิโอตั้งแต่กำเนิด อุบัติเหตุทางรถยนต์ที่ทำให้เธอต้องทุพพลภาพอย่างมาก จนชั่วชีวิต และความสัมพันธ์กับสามี ดีเอโก ริเวรา เหล่านี้เป็นวัตถุดิบที่ผลักดันให้เธอวาดมันออกมาเป็นภาพ โดยแนวทางการศิลปะของเธอค่อนข้างไปในทางลัทธิเหนือจริง (Surrealism) แต่เธอก็ได้ใส่ความหมายมากมายผ่านสัญลักษณ์ต่างๆ ที่เธอวาดลงไป จึงมีผลงานจำนวนมากของเธออยู่ในข่ายของ ลัทธิสัญลักษณ์นิยม (Symbolism)



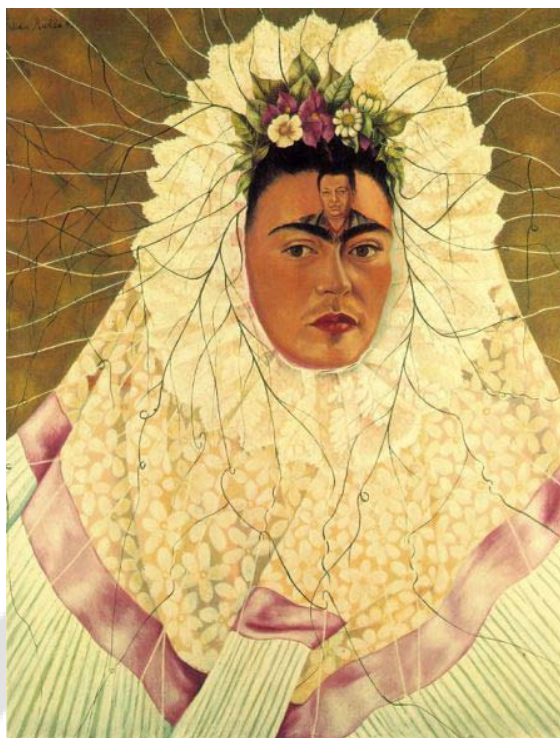
ภาพประกอบ 6 The Two Frida (1939)

ที่มา: <http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=soubirous&month=10-2007>



ภาพประกอบ 7 My Dress Hang There (1933)

ที่มา: <http://tothewire.wordpress.com/2009/10/20/artists-of-the-day-diego-rivera-and-frida-kahlo/>



ภาพประกอบ 8 Self-Portrait as a Tehuana (Diego on my mind) (1943)

ที่มา: <http://tothewire.wordpress.com/2009/10/20/artists-of-the-day-diego-rivera-and-frida-kahlo/>

3.3.3 ซัลวาดอร์ ดาลี (Salvadore Dali)

หนึ่งในศิลปินที่โลกนี้จะต้องรู้จักคือซัลวาดอร์ ดาลี ศิลปินชาวสเปน ที่โดดเด่นกับผลงานศิลปะแนวเหนือจริง ซึ่งแม้ตัวของดาลีเองมิได้เป็นผู้ก่อตั้งลัทธิศิลปะแนวเหนือจริง (Surrealism) แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้เลยว่าเขาได้สร้างอิทธิพลต่อศิลปินในแนวทางเหนือจริงรุ่นต่อมาอย่างมหาศาลตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน อีกทั้งความโดดเด่นในเชิงทักษะและความหมายในแง่สัญลักษณ์ก็สร้างความมหัศจรรย์ต่อตัวผลงานของเขาจนขับให้เขาได้เป็นศิลปินระดับโลก

ซัลวาดอร์ ดาลี เป็นจิตรกรชาว สเปน มีชื่อเสียงจากผลงานภาพวาดแนวเหนือจริง เขาเริ่มศึกษาศิลปะจากโรงเรียนในท้องถิ่น ต่อมาได้ย้ายไปศึกษาต่อในโรงเรียนสอนศิลปะประจำกรุงมาดริด (Madrid) ในช่วงแรกเขาสนใจศิลปะลัทธิต่างๆ หลายแขนงทั้งคิวบิสม์ ฟิวเจอริสม์ และดาดา จนกระทั่งต่อมาเข้าร่วมกับกลุ่มเซอร์เรียลลิสม์ แต่เขากลับถูกขับออกมาในท้ายที่สุด แม้กระนั้นเองเขายังคงทำงานศิลปะอย่างต่อเนื่องและมีผลงานแสดงในหลายประเทศ ดาลีเป็นผู้ทรงอิทธิพลอย่างมากในขณะที่มีชีวิตอยู่ทั้งในแวดวงศิลปะและแฟชั่น



ภาพประกอบ 9 Destino

ที่มา: <http://m.cdn.blog.hu/fi/filmelemzo/image/destino-2003-04-g.jpg>



ภาพประกอบ 10 Meditation on the harp

ที่มา: <http://joenuzzolo.com/wp-content/uploads/2011/12/Meditation-on-the-Harp.jpg>



ภาพประกอบ 11 Still life moving fast

ที่มา: <https://dayoftheartist.files.wordpress.com/2014/12/6-still-life-moving-fast-paintings-by-salvador-dali.jpg>



ภาพประกอบ 12 Canibalism

ที่มา: <http://www.daydaypaint.com/blog/wp-content/uploads/2012/06/Dali-Paintings-Autumnal-Cannibalism.jpg>

4. การสร้างแบบสอบถาม

ข้อมูลที่ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์จะมีความน่าเชื่อถือได้นั้น เกิดจากการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีคุณภาพและมีวิธีการเก็บข้อมูลที่มีประสิทธิภาพเหมาะสม เพราะเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีความสำคัญอย่างมากในการชี้วัดข้อมูลให้ออกมาเป็นผลการวิจัย ดังนั้นผลการวิเคราะห์ข้อมูลจะตอบปัญหาในการวิจัยหรือไม่นั้น คุณภาพของข้อมูลจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการทำวิจัย ซึ่งลักษณะของข้อมูลมีอยู่หลายประเภท งานวิจัยบางเรื่องอาจใช้ข้อมูลที่มีอยู่เดิม แต่งานวิจัยบางเรื่องอาจจำเป็นต้องเก็บข้อมูลใหม่หรือต้องเก็บข้อมูลเพิ่มเติม โดย พิชิต ฤทธิ์จรูญได้กล่าวไว้ว่า

ข้อมูล (Information) หมายถึง ข้อเท็จจริงหรือข่าวสารต่างๆ ที่อาจเป็นตัวเลขหรือไม่เป็นตัวเลขก็ได้ ถ้าจำแนกข้อมูลตามลักษณะข้อมูลจะแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) เป็นข้อมูลที่บอกเป็นตัวเลขหรือปริมาณที่มีอยู่จริงของตัวแปรแต่ละตัวที่ผู้วิจัยกำลังสนใจศึกษาอยู่ เช่น จำนวนนักศึกษา คณะนัก วิทยากร เป็นต้น
2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) เป็นข้อมูลที่สามารถบอกเป็นปริมาณหรือตัวเลขได้แต่จะบอกในลักษณะคำพูดหรือข้อความบรรยาย ที่แสดงคุณลักษณะที่แตกต่างกันของตัวแปรต่างๆ โดยพยายามแยกเป็นกลุ่มตามคุณสมบัติ เช่น อาชีพ ศาสนา สถานภาพสมรส เพศ เป็นต้น

ข้อมูลที่ใช้เพื่อการวิจัย หมายถึง ข้อเท็จจริงหรือข่าวสารที่เกี่ยวกับตัวแปรหรือสิ่งที่จะนำมาเป็นหลักฐานเพื่อใช้ในการบรรยายประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2549: 211)

เพ็ญแข แสงแก้ว ได้กล่าวถึงประเภทของข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยว่า

ข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ ข้อมูลที่ผู้วิจัยทำการเก็บ (Collection) ขึ้นมาใหม่เพื่อให้ตรงกับประเด็นที่กำลังศึกษาอยู่ เพราะข้อมูลที่มีอยู่แล้วอาจมีรายละเอียดของข้อมูลไม่ตรงกับข้อมูลที่เราต้องการนำมาใช้วิเคราะห์ หรือข้อมูลที่มีอยู่แล้วเป็นข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างอื่นที่ไม่อยู่ในกลุ่มประชากรเป้าหมายของเรา ส่วนใหญ่การวิจัยทางสังคมศาสตร์ หรือการวิจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมทัศนคติของบุคคลมักจะต้องใช้ข้อมูลปฐมภูมิ

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ ข้อมูลที่ผู้อื่นได้ทำการเก็บรวบรวม หรือประมวลผลข้อมูลไว้แล้ว และผู้วิจัยไปทำการรวบรวม (Compilation) ข้อมูลเหล่านั้นเพื่อมาทำการวิเคราะห์ในประเด็นที่ต้องการศึกษา เช่น ถ้าผู้วิจัยต้องการศึกษาแนวโน้มอัตราการว่างงานของบัณฑิตใหม่ ผู้วิจัยไม่อาจทำการเก็บข้อมูลขึ้นมาใหม่หรือใช้ข้อมูลปฐมภูมิได้ เพราะการเก็บข้อมูลขึ้นมาใหม่นั้นไม่ได้ช่วยให้ผู้วิจัยทราบอัตราการว่างงานของบัณฑิตใหม่ในอดีต ผู้วิจัยจึงไม่อาจคาดประมาณแนวโน้มอัตราการว่างงานของบัณฑิตใหม่ในอนาคตได้ ดังนั้นผู้วิจัยจำเป็นต้องใช้ข้อมูลที่ทบวงมหาวิทยาลัยได้ทำ

การเก็บรวบรวมและประมวลผลอัตราการว่างงานของบัณฑิตใหม่ในแต่ละปีไว้แล้วมาวิเคราะห์อนุกรมเวลา (Time Series) เพื่อนำมาคาดประมาณแนวโน้มการว่างงานของบัณฑิตใหม่ในอนาคต (เพ็ญแข แสงแก้ว. 2541: 129)

ในแต่ละเรื่องที่ทำกรวิจัยนั้นมีแหล่งที่มาของข้อมูลแตกต่างกัน โดยแหล่งข้อมูลปฐมภูมิได้แก่ บุคคล หรือวัตถุสิ่งของที่ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลขึ้นมาใหม่โดยการสอบถาม สัมภาษณ์ ทดลอง ส่วนแหล่งที่มาของข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ รายงานผลการสำรวจ รายงานผลการวิจัย บันทึกเอกสารสิ่งพิมพ์ หนังสือ ภาพถ่าย ข้อมูลซีดี-ดีวีดี ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ถูกรวบรวมไว้ในห้องสมุดของหน่วยงานสถาบันต่างๆ ผู้วิจัยจะต้องไปทำการรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ในการวิจัยต่อไป ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนหนึ่งนั้นต้องอาศัยเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีอยู่หลายประเภทด้วยกัน เช่น แบบทดสอบ (Test) แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบสัมภาษณ์ (Interview Schedule) แบบวัดเจตคติ (Attitude Test) แบบสังเกต (Observation Form) และแบบตรวจรายการ (Check-Lists)

4.1 แบบสอบถาม

พิชิต ฤทธิรัฐญได้กล่าวถึงความหมายของแบบสอบถามว่า “แบบสอบถามเป็นชุดของคำถามที่ใช้สอบถามข้อเท็จจริง หรือความคิดเห็นต่างๆของผู้ตอบทำให้ข้อเท็จจริงทั้งในอดีต ปัจจุบัน และการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคต” (พิชิต ฤทธิรัฐญ. 2549: 217)

เพ็ญแข แสงแก้ว ได้กล่าวถึงความหมายของแบบสอบถามว่า “แบบสอบถาม หมายถึง ข้อคำถามทั้งหมดที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ความเชื่อ ทศนคติ ฯลฯ ซึ่งข้อคำถามต่างๆ เหล่านั้นได้ถูกรวบรวมไว้อย่างมีหลักเกณฑ์และเป็นระบบ เพื่อให้บุคคลที่อยู่ในกลุ่มตัวอย่างหรือประชากรเป้าหมายเป็นผู้ตอบ” (เพ็ญแข แสงแก้ว. 2541: 131)

ชาญชัย อาจิณสมมาตร กล่าวว่า

แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลประเภทหนึ่งซึ่งประกอบด้วยชุดคำถาม (Series of Questions) ซึ่งเกี่ยวข้องกับปัญหาที่ผู้วิจัยต้องตอบ ขณะที่สร้างคำถาม ผู้วิจัยต้องให้ความสนใจกับเนื้อหาและโครงสร้างของคำถาม การเรียงลำดับคำถามและรูปแบบของคำตอบ ดังนั้นแบบสอบถามจึงเป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลที่ประกอบด้วยชุดคำถามที่เสนอเป็นลำดับแน่นอน และจำเพาะเจาะจงเพื่อให้ได้คำตอบจากผู้ตอบ คำถามที่ถามจำเป็นต้องแปลจุดมุ่งหมายของการวิจัยด้วยความชำนาญ มันเป็นเครื่องมือสำหรับรวบรวมข้อมูล เพื่อตอบสนองต่อจุดมุ่งหมายของการวิจัย แบบสอบถามประกอบด้วยคำถามที่สร้างพื้นฐานของแบบสอบถาม ดังนั้น พื้นฐานของแบบสอบถามก็คือคำถาม (ชาญชัย อาจิณสมมาตร. 2552: 8)

มารยาท โยทองยศ กล่าวว่า

แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือวิจัยชนิดหนึ่งที่นิยมใช้กันมากในหมู่นักวิจัย ทั้งนี้เพราะการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามเป็นวิธีที่สะดวกและสามารถใช้วัดได้อย่างกว้างขวาง แบบสอบถามส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของคำถามเป็นชุดๆ ที่ได้ถูกรวบรวมไว้อย่างมีหลักเกณฑ์และเป็นระบบเพื่อใช้วัดสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการจะวัดจากกลุ่มตัวอย่างหรือประชากรเป้าหมายให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงทั้งในอดีต ปัจจุบันและการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคต การเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามสามารถทำได้ด้วยการสัมภาษณ์หรือให้ผู้ตอบตอบด้วยตนเอง สำหรับบทความนี้จะมุ่งเน้นที่การสร้างแบบสอบถามสำหรับผู้ตอบด้วยตนเอง มีการกล่าวถึงโครงสร้างของแบบสอบถาม ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม และข้อเด่นข้อด้อยของการใช้แบบสอบถามที่ให้ผู้ตอบตอบด้วยตนเอง เพื่อให้ นักวิจัยหรือผู้ที่สนใจสามารถสร้างแบบสอบถามที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างหรือประชากรเป้าหมายอันจะนำมาซึ่งผลการวิจัยที่ความถูกต้องเชื่อถือได้มากที่สุด (มารยาท โยทองยศ. 2553: 1)

4.2 โครงสร้างของแบบสอบถาม

โครงสร้างของแบบสอบถามมีส่วนประกอบ 3 ส่วน ดังนี้

4.2.1 หนังสือแนะนำหรือคำชี้แจงโดยมากมักจะอยู่ส่วนแรกของแบบสอบถามอาจมีเจตตายนำอยู่ด้านหน้าพร้อมคำขอบคุณ โดยคำชี้แจงมักจะระบุถึงจุดประสงค์ที่ให้ตอบแบบสอบถาม การนำคำตอบที่ได้ไปใช้ประโยชน์ คำอธิบายลักษณะของแบบสอบถาม วิธีการตอบแบบสอบถามพร้อมตัวอย่าง ชื่อ และที่อยู่ของผู้วิจัย ประเด็นที่สำคัญคือการแสดงข้อความที่ทำให้ผู้ตอบมีความมั่นใจว่าข้อมูลที่จะตอบไปจะไม่ถูกเปิดเผยเป็นรายบุคคล จะไม่มีผลกระทบต่องาน และมีการพิทักษ์สิทธิของผู้ตอบด้วย

4.2.2 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ เป็นต้น การที่จะถามข้อมูลส่วนตัวอะไรบ้างนั้นขึ้นอยู่กับกรอบแนวความคิดในการวิจัย โดยดูว่าตัวแปรที่สนใจจะศึกษานั้นมีอะไรบ้างที่เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว และควรถามเฉพาะข้อมูลที่จำเป็นในการวิจัยเท่านั้น

4.2.3 คำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะหรือตัวแปรที่จะวัด เป็นความคิดเห็นของผู้ตอบในเรื่องของคุณลักษณะ หรือตัวแปรนั้น

4.3 รูปแบบคำถามในแบบสอบถาม

ข้อคำถามในแบบสอบถามอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

4.3.1 คำถามปลายเปิด (Open Ended Question) เป็นคำถามที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบสามารถตอบได้อย่างเต็มที่ ซึ่งคาดว่าจะได้คำตอบที่แน่นอน สมบูรณ์ ตรงกับสภาพความเป็นจริงได้มากกว่าคำตอบที่จำกัดวงให้ตอบ คำถามปลายเปิดจะนิยมใช้กันมากในกรณีที่ผู้วิจัยไม่สามารถคาดเดาได้ล่วงหน้าว่าคำตอบจะเป็นอย่างไร หรือใช้คำถามปลายเปิดในกรณีที่ต้องการได้คำตอบเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างคำถามปลายปิด แบบสอบถามแบบนี้มีข้อเสียคือ มักจะถามได้ไม่มากนัก การรวบรวมความคิดเห็นและการแปลผลมักจะมีความยุ่งยาก

4.3.2 คำถามปลายปิด (Close Ended Question) เป็นคำถามที่ผู้วิจัยมีแนวคำตอบไว้ให้ผู้ตอบเลือกตอบจากคำตอบที่กำหนดไว้เท่านั้น คำตอบที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ล่วงหน้ามักได้มาจากการทดลองใช้คำถามในลักษณะที่เป็นคำถามปลายเปิด หรือการศึกษารอบแนวความคิด สมมติฐานการวิจัย และนิยามเชิงปฏิบัติการ คำถามปลายปิดมีวิธีการเขียนได้หลาย ๆ แบบ เช่น แบบให้เลือกตอบอย่างใดอย่างหนึ่ง แบบให้เลือกคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว แบบผู้ตอบจัดลำดับความสำคัญ หรือแบบให้เลือกคำตอบหลายคำตอบ

4.4 ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม

เมื่อผู้วิจัยทราบถึงคุณลักษณะหรือประเด็นที่ต้องการจะวัด และกำหนดประเภทของข้อความที่จะมีอยู่ในแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงลงมือเขียน ข้อคำถามให้ครอบคลุมทุกคุณลักษณะหรือประเด็นที่จะวัดโดยเขียนตามโครงสร้างของแบบสอบถามที่ได้กล่าวไว้แล้ว และ หลักการในการสร้างแบบสอบถามมีดังนี้

1. ต้องมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนว่าต้องการจะถามอะไรบ้าง โดยจุดมุ่งหมายนั้นจะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่จะทำ
2. ต้องสร้างคำถามให้ตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้เพื่อป้องกันการมีข้อคำถามนอกประเด็น และมีข้อคำถามจำนวนมาก
3. ต้องถามให้ครอบคลุมเรื่องที่จะวัด โดยมีจำนวนข้อคำถามที่พอเหมาะ ไม่มากหรือน้อยเกินไป แต่จะมากหรือน้อยเท่าใดนั้นขึ้นอยู่กับพฤติกรรมที่จะวัด ซึ่งตามปกติพฤติกรรมหรือเรื่องที่จะวัดเรื่องหนึ่งๆ นั้นควรมีข้อคำถาม 25-60 ข้อ
4. การเรียงลำดับข้อคำถาม ควรเรียงลำดับให้ต่อเนื่องสัมพันธ์กัน และแบ่งตามพฤติกรรมย่อยๆ ไว้เพื่อให้ผู้ตอบเห็นชัดเจนและง่ายต่อการตอบนอกจากนั้นต้องเรียงคำถามง่ายๆ ไว้เป็นข้อแรกๆ เพื่อชักจูงให้ผู้ตอบอยากตอบคำถามต่อ ส่วนคำถามสำคัญๆ ไม่ควรเรียงไว้ตอนท้ายของแบบสอบถาม เพราะความสนใจในการตอบของผู้ตอบอาจจะน้อยลง ทำให้ตอบอย่างไม่ตั้งใจ ซึ่งจะส่งผลเสียต่อการวิจัยมาก

5. ลักษณะของข้อความที่ดี ข้อคำถามที่ดีของแบบสอบถามนั้น ควรมีลักษณะดังนี้

5.1 ข้อคำถามไม่ควรยาวจนเกินไป ควรใช้ข้อความสั้น กระชับ ตรงกับวัตถุประสงค์ และสอดคล้องกับเรื่อง

5.2 ข้อความ หรือภาษาที่ใช้ในข้อความต้องชัดเจน เข้าใจง่าย

5.3 ค่าเฉลี่ยในการตอบแบบสอบถามไม่ควรเกินหนึ่งชั่วโมง ข้อคำถามไม่ควรมากเกินไปจนทำให้ผู้ตอบเบื่อหน่ายหรือเหนื่อยล้า

5.4 ไม่ถามเรื่องที่เป็นความลับเพราะจะทำให้ได้คำตอบที่ไม่ตรงกับข้อเท็จจริง

5.5 ไม่ควรใช้ข้อความที่มีความหมายกำกวมหรือข้อความที่ทำให้ผู้ตอบแต่ละคนเข้าใจความหมายของข้อความไม่เหมือนกัน

5.6 ไม่ถามในเรื่องที่รู้แล้ว หรือถามในสิ่งที่วัดได้ด้วยวิธีอื่น

5.7 ข้อคำถามต้องเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง คือ ต้องคำนึงถึงระดับการศึกษา ความสนใจ สภาพเศรษฐกิจ ฯลฯ

5.8 ข้อคำถามหนึ่งๆ ควรถามเพียงประเด็นเดียว เพื่อให้ได้คำตอบที่ชัดเจนและตรงจุด ซึ่งจะง่ายต่อการนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

5.9 คำตอบหรือตัวเลือกในข้อคำถามควรมีมากพอ หรือให้เหมาะสมกับข้อคำถามนั้น แต่ถ้าไม่สามารถระบุได้หมดก็ให้ใช้ว่า อื่นๆ โปรดระบุ

5.10 ควรหลีกเลี่ยงคำถามที่เกี่ยวกับค่านิยมที่จะทำให้ผู้ตอบไม่ตอบตามความเป็นจริง

5.11 คำตอบที่ได้จากแบบสอบถามต้องสามารถนำมาแปลงออกมาในรูปของปริมาณ และใช้สถิติอธิบายข้อเท็จจริงได้ เพราะปัจจุบันนิยมใช้คอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนั้นแบบสอบถามควรคำนึงถึงวิธีการประมวลผลข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้วยการปรับปรุงแบบสอบถาม

หลังจากที่สร้างแบบสอบถามเสร็จแล้ว ผู้วิจัยควรนำแบบสอบถามนั้นมาพิจารณาทบทวนอีกครั้งเพื่อหาข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุงแก้ไข และควรให้ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบแบบสอบถามนั้นด้วยเพื่อที่จะได้นำข้อเสนอแนะและข้อวิพากษ์วิจารณ์ของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

วิเคราะห์คุณภาพแบบสอบถาม

เป็นการนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างเล็กๆ เพื่อนำผลมาตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ซึ่งการวิเคราะห์หรือตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามทำได้หลายวิธี แต่ที่สำคัญมี 2 วิธี ได้แก่

1. ความตรง (Validity) หมายถึง เครื่องมือที่สามารถวัดได้ในสิ่งที่ต้องการวัดโดยแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

1) ความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) คือ การที่แบบสอบถามมีความครอบคลุม วัตถุประสงค์หรือพฤติกรรมที่ต้องการวัดหรือไม่ ค่าสถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพ คือ ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ หรือเนื้อหา (IOC: Index of item Objective Congruence) หรือดัชนีความเหมาะสม โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ ประเมินเนื้อหาของข้อถามเป็นรายข้อ

2) ความตรงตามเกณฑ์ (Criterion-related Validity) หมายถึง ความสามารถของแบบวัดที่สามารถวัดได้ตรงตามสภาพความเป็นจริง แบ่งออกได้เป็นความเที่ยงตรงเชิงพยากรณ์และความเที่ยงตรงตามสภาพ สถิติที่ใช้วัดความเที่ยงตรงตามเกณฑ์ เช่น ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) ทั้งของ Pearson และ Spearman และ ค่า t-test เป็นต้น

3) ความตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) หมายถึง ความสามารถของแบบสอบถามที่สามารถวัดได้ตรงตามโครงสร้างหรือทฤษฎี ซึ่งมักจะมีในแบบวัดทางจิตวิทยาและแบบวัดสติปัญญา สถิติที่ใช้วัดความเที่ยงตรงตามโครงสร้างมีหลายวิธี เช่น การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) การตรวจสอบในเชิงเหตุผล เป็นต้น

2. ความเที่ยง (Reliability) หมายถึง เครื่องมือที่มีความคงเส้นคงวา นั่นคือ เครื่องมือที่สร้างขึ้นให้ผลการวัดที่แน่นอนคงที่จะวัดที่ครั้งผลจะได้เหมือนเดิม สถิติที่ใช้ในการหาค่าความเที่ยงมีหลายวิธีแต่นิยมใช้กันคือ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ คอนบาร์ช (Conbach's Alpha Coefficient: α coefficient) ซึ่งจะใช้สำหรับข้อมูลที่มีการแบ่งระดับการวัดแบบประมาณค่า (Rating Scale)

ปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์

ผู้วิจัยจะต้องทำการแก้ไขข้อบกพร่องที่ได้จากผลการวิเคราะห์คุณภาพของแบบสอบถาม และตรวจสอบความถูกต้องของถ้อยคำหรือสำนวนเพื่อให้แบบสอบถามมีความสมบูรณ์และมีคุณภาพ ผู้ตอบอ่านเข้าใจได้ตรงประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการ ซึ่งจะทำให้ผลงานวิจัยเป็นที่น่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

จัดพิมพ์แบบสอบถาม

จัดพิมพ์แบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงเรียบร้อยแล้วเพื่อนำไปใช้จริงในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมาย โดยจำนวนที่จัดพิมพ์ควรมากกว่าจำนวนเป้าหมายที่ต้องการเก็บรวบรวมข้อมูล และควรมีการพิมพ์สำรองไว้ในกรณีที่แบบสอบถามเสียหรือสูญหายหรือผู้ตอบไม่ตอบกลับ

ข้อเด่นและข้อด้อยของการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

การใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีข้อเด่นและข้อด้อยที่ต้องพิจารณาประกอบในการเลือกใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ข้อเด่นของการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามมีดังนี้ คือ

1. ถ้ากลุ่มตัวอย่างมีขนาดใหญ่ วิธีการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จะเป็นวิธีการที่สะดวกและประหยัดกว่าวิธีอื่น
2. ผู้ตอบมีเวลาตอบมากกว่าวิธีการอื่น
3. ไม่จำเป็นต้องฝึกอบรมพนักงานเก็บข้อมูลมากเหมือนกับวิธีการสัมภาษณ์หรือวิธีการสังเกต
4. ไม่เกิดความลำเอียงอันเนื่องมาจากการสัมภาษณ์หรือการสังเกต เพราะผู้ตอบเป็นผู้ตอบข้อมูลเอง

5. สามารถส่งแบบสอบถามให้ผู้ตอบทางไปรษณีย์ได้

6. ประหยัดค่าใช้จ่ายในการเก็บข้อมูล

ข้อด้อยของการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม มีดังนี้คือ

1. ในกรณีที่ส่งแบบสอบถามให้ผู้ตอบทางไปรษณีย์ มักจะได้แบบสอบถามกลับคืนมาน้อย และต้องเสียเวลาในการติดตาม อาจทำให้ระยะเวลาการเก็บข้อมูลล่าช้ากว่าที่กำหนดไว้
2. การเก็บข้อมูลโดยวิธีการใช้แบบสอบถามจะใช้ได้เฉพาะกับกลุ่มประชากรเป้าหมายที่อ่านและเขียนหนังสือได้เท่านั้น
3. จะได้ข้อมูลจำกัดเฉพาะที่จำเป็นจริงๆ เท่านั้น เพราะการเก็บข้อมูลโดยวิธีการใช้แบบสอบถามจะต้องมีคำถามจำนวนน้อยข้อที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้
4. การส่งแบบสอบถามไปทางไปรษณีย์ หน่วยตัวอย่างอาจไม่ได้เป็นผู้ตอบแบบสอบถามเองก็ได้ ทำให้คำตอบที่ได้มีความคลาดเคลื่อนไม่ตรงกับความจริง
5. ถ้าผู้ตอบไม่เข้าใจคำถามหรือเข้าใจคำถามผิด หรือไม่ตอบคำถามบางข้อ หรือไม่ไตร่ตรองให้รอบคอบก่อนที่จะตอบคำถาม ก็จะทำให้ข้อมูลมีความคลาดเคลื่อนได้ โดยที่ผู้วิจัยไม่สามารถย้อนกลับไปสอบถามหน่วยตัวอย่างนั้นได้อีก
6. ผู้ที่ตอบแบบสอบถามกลับคืนมาทางไปรษณีย์ อาจเป็นกลุ่มที่มีลักษณะแตกต่างจากกลุ่มผู้ที่ไม่ตอบแบบสอบถามกลับคืนมา ดังนั้นข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์จะมีความลำเอียงอันเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างได้ (แหล่งเดิม)

ดังนั้นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจึงมีความสำคัญอย่างมากต่อการวิจัย เพราะเครื่องมือเป็นสิ่งที่ผู้ทำการวิจัยใช้วัดตัวแปรที่ต้องการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำผลวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการทำ การวิจัยต่อไป และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพจึงมีความจำเป็นในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยเสียก่อน เพราะการตรวจสอบคุณภาพทำให้ข้อมูลมีความถูกต้องและมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น

5. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รังสิมา โขสิตดงกูร ได้ศึกษา ถึงกรณีที่รัฐใช้นโยบายชาตินิยมต่อประชาชนไว้ว่า นโยบายที่สำคัญของรัฐที่นำมาใช้ในการสร้างชาติคือนโยบายส่งเสริมลัทธิชาตินิยม ซึ่งได้มีการริเริ่มปลูกฝังความรู้สึกรักชาติให้เกิดขึ้นกับประชาชนภายในประเทศ เพื่อจะได้ใช้ประชาชนเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนนโยบายและการทำงานของรัฐบาลโดยให้รัฐนิยมเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการดำเนินนโยบายส่งเสริมลัทธิชาตินิยมในสมัย จอมพล ป.พิบูลสงคราม (รังสิมา โขสิตดงกูร. 2539: 80)

วราภรณ์ เผือกเล็ก ได้ศึกษาเรื่องลัทธิชาตินิยมไทยในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงครามไว้ว่า ความคิดเรื่องรัฐชาติสมัยใหม่ที่รัฐบาลยุคนั้นต้องการส่งเสริมและปลูกฝังนั้นดูจะเป็นเรื่องของชาติในจินตนาการ หรือชุมชนในจินตนาการ เหตุเพราะความรู้เรื่องของชาติในลักษณะนี้ล้วนเป็นเรื่องของจินตนาการ กล่าวคือ ผู้คนจะต้องมีภาพของรัฐเป็นเสมือนครอบครัวขนาดใหญ่ มีภาพของประเทศเข้าใจความหมายของชาติ มีสำนึกอย่างเดียวกัน มีจุดมุ่งหมายต่อประเทศอย่างเดียวกัน ซึ่ง จอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้ใช้จินตภาพเรื่อง “ชาติ” นี้ในการโน้มนำให้พลเมืองทำตามนโยบายการสร้างชาติของตน เป็นสิ่งที่กล่อมเกลา ชี้นำ ให้พลเมืองกำลังรู้สึกตัวที่กำลังอยู่ในสังคมใหม่ที่เรียกว่า “ชาติ” จริงๆ ไม่เพียงเท่านั้น ยังใช้จินตภาพนี้สร้างสิ่งอื่นๆ อีก เป็นต้นว่า การรับรู้บทบาทหน้าที่ในฐานะพลเมืองไทย ประวัติศาสตร์ในแบบที่สามัญชนเป็นวีรชน บทบาทหน้าที่ของ ผู้หญิง หรือวัฒนธรรมแบบใหม่ บางอย่างก็ยังคงอยู่ในปัจจุบัน การใช้จินตภาพเรื่องชาติเพื่อสร้างสำนึกการรับรู้ในสังคมแบบใหม่ที่ จอมพล ป. พิบูลสงคราม สร้างนี้ยังมีการดำเนินอย่างที่ว่าครอบคลุมในทุกด้านของชีวิตประชาชน ตั้งแต่การปฏิบัติต่อกันในครัวเรือน แบบเรียน และการปฏิบัติต่อสังคมและชาติ

ชาติ ซึ่งแต่เดิมมีความหมายว่า การเกิด หรือกำเนิด ในหลักสูตรการศึกษาโดยเฉพาะในชั้นประถมศึกษาที่ได้มีการปรับปรุงในปี พ.ศ.2480 ก็แปลความหมายไปกลายเป็นว่า ชาติคือครอบครัวใหญ่นั้นการผูกพันระหว่างคนในประเทศโดยสายเลือด สอดคล้องกับสิ่งที่ลัทธิชาตินิยมในเวลานั้นต้องการ ก็คือให้ความสำคัญกับเชื้อชาติมากกว่าสัญชาติ

ชาตินิยมเช่นนี้ก็กลับแฝงลักษณะของความรุนแรง มีลักษณะของการดำรงตัวตนของชาติหรือประเทศไว้ด้วยการแบ่งเป็น “พวกเขา” และ “พวกเรา” เสมือนตัวตนของเราดำรงอยู่และมีความยิ่งใหญ่ก็เพราะมีศัตรูหรือมีฝ่ายตรงข้ามเสมอ ความรุนแรงที่อยู่ในความคิดแบ่งแยกเช่นนี้ได้แก่ การยอมสละชีวิตและเลือดเนื้อ เป็นสิ่งที่ชาตินิยมไทยในสมัยเริ่มแรกและสมัยต่อมาเรียกร้องต้องการและนับเป็นอุดมการณ์หลักที่การเมืองไทยสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม พยายามปลูกฝังให้กับประชาชน (วราภรณ์ เผือกเล็ก. 2547: 22-23)

สายพิน แก้วงามประเสริฐ ได้ศึกษากรณีการส่งเสริมแนวคิดชาตินิยมผ่านอนุสาวรีย์ว่า แนวคิดของรัฐที่จะเผยแพร่ความรู้สึกชาตินิยมให้เกิดขึ้นแก่ประชาชน ปราบกฏชัดเจนสมัยรัชกาลที่ 6 แนวคิดนี้ได้สืบทอดมายังรัฐบาลประชาธิปไตย เนื่องจากแนวคิดชาตินิยมสามารถตอบสนองความต้องการของรัฐในการสร้างความชอบธรรม และสร้างเสถียรภาพให้แก่รัฐบาลในยุคสมัยนั้นๆ ได้ การสร้างความรู้สึกชาตินิยมให้เกิดขึ้น ย่อมต้องใช้สื่อและกลวิธีต่างๆ ประกอบ สื่ออย่างหนึ่งที่รัฐนำมาใช้ก็คืออนุสาวรีย์ เพราะอนุสาวรีย์เป็นวัตถุที่ดำรงอยู่เป็นเวลายาวนานและตั้งอยู่ในที่ที่ประชาชนสามารถเข้าถึงและสัมผัสได้ อนุสาวรีย์จึงถูกนำมาใช้เป็นสื่อในการเผยแพร่ความรู้สึกชาตินิยม รัฐบาลคณะราษฎรภายใต้การนำของพันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนา เป็นนายกรัฐมนตรีได้สื่อแนวคิดที่เป็นรูปธรรมในการใช้อนุสาวรีย์เป็นเครื่องมือหล่อหลอมกลมเกลียวทางการเมืองตามอุดมการณ์ที่ต้องการปรากฏในหนังสือสั่งการลงวันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ.2478 โดยมอบหมายให้สำนักนายกรัฐมนตรีทำหน้าที่อบรมประชาชนให้เกิดความรักชาติ (สายพิน แก้วงามประเสริฐ. 2537: 54-55)

มาลินี คุ่มสุภา ได้ทำการศึกษาอนุสาวรีย์ที่มีบทบาททางการเมืองและเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งของรัฐโดยหยิบยกกรณีอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยมาเป็นประเด็นปัญหาว่า เมื่อมีการกล่าวถึงอนุสาวรีย์ในสังคมไทย มักจะมีความเข้าใจว่าเป็นเรื่องของชาติ (national) เป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยถูกถือว่าเป็นอนุสาวรีย์ของรัฐธรรมนูญใหม่ เป็นเรื่องของ “ชาติ” (national) มากกว่าจะเป็นเรื่องของปัจเจกบุคคล (individual) จึงเกิดพรมแดนความคิดในเรื่องความคิดหลักของชาติกับสิ่งที่ถูกกีดกันให้อยู่นอกความคิดแห่งชาติ ก่อเกิดความคิดของสาธารณะ (public) ที่ไม่ใช่เรื่องของปัจเจกชน (private) แม้จะสร้างอนุสาวรีย์ในรูปของบุคคลที่อาจจะเป็นเรื่องเฉพาะบุคคล เช่น อนุสาวรีย์จอมพล ป. พิบูลสงคราม อนุสาวรีย์สุนทรวุฒิ อนุสาวรีย์ชาวบ้านบางระจัน ฯลฯ แต่อนุสาวรีย์เหล่านี้กลับเกี่ยวข้องกับสังคมสาธารณะมากกว่าจะเป็นอนุสาวรีย์ที่สร้างขึ้นไว้สำหรับเฉพาะลูกหลานหรือญาติมิตรของบุคคลเหล่านี้ ไม่มีการกล่าวถึงอนุสาวรีย์ว่าเป็นเพียงเรื่องของมนุษยนิยมที่ยกย่องเชิดชูหรือให้ความสำคัญกับมนุษย์ในฐานะผู้บงการประวัติศาสตร์หรือเหตุการณ์ต่างๆ ตามทัศนะมนุษยนิยม (จะเห็นว่าไม่พบเห็นอนุสาวรีย์ที่เชิดชูสิ่งมีชีวิตอื่นๆ นอกเหนือจากมนุษย์) ไม่มีคำอธิบายที่กล่าวถึงการสร้างอนุสาวรีย์ในลักษณะที่ไม่มีเหตุผล หรือเป็นเรื่องไร้สาระ เป็นแค่ความพึงพอใจบางอย่าง ซึ่งต่างกับการสร้างพระราชวังแวร์ซายของพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ที่มีกรกล่าวว่าเป็นเพียงเรื่องของความสำราญพระราชหฤทัยส่วนพระองค์เท่านั้น

อนุสาวรีย์ในรัฐสมัยใหม่กลายเป็นเวทีสะท้อนเรื่องราวของรัฐธรรมนูญ เป็นที่อยู่ของเรื่องราวของวีรบุรุษที่ส่งผ่านอดีตเพื่อเชื่อมต่อกับปัจจุบันเป็นสำคัญ แต่ขณะเดียวกันได้ก่อให้เกิดวาทกรรมและเป็นที่อยู่ของความคิดที่ไม่สามารถจัดรวมไว้ในความคิดของรัฐธรรมนูญด้วย นอกจากนี้อนุสาวรีย์ยังเชื่อว่ามีสิ่งที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังรูปแบบและเนื้อหาของอนุสาวรีย์ต่างๆ เชื่อว่ามีสิ่งที่ “ถูกพูด” อันเป็นเนื้อหาที่ซ่อนใน

รูปแบบ แต่ในความเป็นจริงแล้วไม่มีวาทกรรมใดที่ชูเด่นอยู่ข้ามกาลเวลาได้ตลอดเวลา และเนื้อหาที่ถือว่าเป็นแก่นของคำพูดของอนุสาวรีย์นั้นก็เปลี่ยนแปลงไปได้ไม่มีความแน่นอน นอกจากอนุสาวรีย์ไม่สามารถยึดกุมแก่นของสิ่งที่ถูกพูดไว้กับความคิดใดความคิดหนึ่งได้ตลอดไปแล้ว การกล่าวว่าอนุสาวรีย์เป็นรูปธรรมที่ปรากฏของวาทะ (speech) นั้น ในความเป็นจริงคำพูดหรือวาทะเหล่านี้ก็ไม่ใช่สิ่งที่มีการควบคุมโดยโครงสร้าง หน่วยงาน องค์กรหรือบุคคลใดได้ หากแต่เป็น “อำนาจ” ของวาทกรรมต่างๆ ที่รายรอบต่างๆ ที่ทำให้อนุสาวรีย์มีวาทะชนิดต่างๆ เกิดขึ้น ในลักษณะที่ไม่สามารถกล่าวได้ว่าเกิดจากการตระหนักรู้และตั้งใจได้เสมอไป กรณีอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย มีชื่อที่แตกต่างจากอนุสาวรีย์อื่น จึงสามารถผลิตวาทกรรมใหม่ๆ ของตนเองขึ้นมาได้ เช่น การรำลึกถึงสิ่งที่ไม่ได้เจ็ดชุมนุมชนเหมือนอนุสาวรีย์อื่นๆ ไม่ได้จำกัดการรำลึกให้อยู่แต่ในเรื่องราวของอดีต (มาลินี คุ่มสุภา. 2541: 27-28)

เห็นได้ว่ามูลเหตุแห่งการเกิดอนุสาวรีย์ต่างๆ ในประเทศไทยนั้น โดยส่วนใหญ่เกิดจากความต้องการของรัฐ ซึ่งมักมาพร้อมกับอุดมการณ์แห่งทางการเมืองที่พร้อมหล่อหลอมประชาชนให้คล้อยตามเป้าหมายประสงค์ต่างๆ ทั้งนี้นอกจากการใช้ตัวอนุสาวรีย์เป็นสื่อแล้วการประดิษฐ์วาทกรรมต่างๆ มา ร่ายล้อมอนุสาวรีย์ก็เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นคู่กันอยู่เสมอ โดยวาทกรรมอาจแปรสภาพไปได้เรื่อยๆ ตามแต่บริบทที่เปลี่ยนไปของสังคม ดังนั้นการทำความเข้าใจวาทกรรมโดยเฉพาะวาทกรรมชาตินิยมผ่านอนุสาวรีย์ จึงเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคม

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

จากการศึกษาประเด็นความขัดแย้งระหว่างองค์ความรู้เก่าและองค์ความรู้ใหม่ของอนุสาวรีย์วีรบุรุษ ซึ่งยังเป็นข้อถกเถียงกันอยู่ในปัจจุบันระหว่างความเชื่อความศรัทธาต่อบุคคลและข้อโต้แย้งทางประวัติศาสตร์ ยังผลให้เกิดข้อพิพาทตามมามากมายทั้งการแบ่งฝ่ายทางความคิด ความไม่พอใจถึงขั้นข่มขู่คุกคาม ทั้งนี้เรื่องราวต่างๆ ที่ได้รับการศึกษากันมาถูกกระทำผ่านบทเรียนจากภาครัฐทั้งสิ้น อีกทั้งตัวอนุสาวรีย์วีรบุรุษวีรสตรีต่างก็ถูกนำมาเป็นเครื่องมือทางการเมืองโดยตลอด ซึ่งหากประชาชนทั่วไปไม่ได้ทำความเข้าใจถึงประเด็นที่มาและบ่อเกิดแห่งอนุสาวรีย์นั้นๆ ก็จะทำให้ความขัดแย้งต่อผู้ที่ตั้งคำถามใหม่ๆ ทางประวัติศาสตร์ไม่อาจจบสิ้นหรือไม่อาจทุเลาลง แต่หากเราเรียนรู้ที่จะเปิดรับและทำความเข้าใจข้อมูลทั้งในเชิงของความรักความศรัทธาต่อวีรบุรุษแห่งชาติ และในเชิงของข้อโต้แย้งทางประวัติศาสตร์ก็จะทำให้บรรยากาศแห่งการศึกษาดีดเป็นไปด้วยความเป็นเหตุเป็นผลเพื่อให้คนรุ่นต่อไปได้ต่อยอดศึกษาและเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาในอนาคตสืบไปได้ ทั้งนี้การแสดงข้อเท็จจริงอย่างสร้างสรรค์เท่านั้นที่จะลบอคติทางประวัติศาสตร์ออกไปได้และเป็นการป้องกันกลุ่มผู้ไม่หวังดีนำประวัติศาสตร์ของชาติไปรับใช้ประโยชน์ทางการเมืองของตนเอง

กลวิธีในการสร้างสรรค์ผลงาน เป็นการเลือกใช้กลวิธีการสร้างสรรค์งานศิลปะในรูปแบบงานจิตรกรรมแนวเหนือจริง(Surrealist Painting) ซึ่งเป็นการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมโดยผ่านสัญลักษณ์เป็นหลักเพื่อการสื่อความหมายในเชิงการตีความทั้งนี้การตีความอาจแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของผู้รับชม โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3 .วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือบุคลากร เจ้าหน้าที่ นิสิตนักศึกษา บุคคลภายนอกที่เข้ามาติดต่อ ภายในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และ นิสิต นักศึกษาจากสถาบันอื่น รวมถึงบุคคลทั่วไปที่สนใจเข้าชมนิทรรศการแสดงผลงานศิลปะในครั้งนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้คือ ผู้ตอบแบบสอบถามในการประเมินผลงานศิลปะ ซึ่งกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) จากผู้เข้าชมนิทรรศการแสดงผลงานศิลปะ บุคลากร เจ้าหน้าที่ นิสิตนักศึกษา บุคคลภายนอกที่เข้ามาติดต่อภายใน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ นิสิต นักศึกษาจากสถาบันอื่น รวมถึงบุคคลทั่วไปที่สนใจเข้าชมนิทรรศการ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การทำวิจัยครั้งนี้เครื่องมือในการทำวิจัยเกิดจากการที่ผู้วิจัยศึกษาและนำเอาข้อมูลแนวความคิด เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องประเด็นข้อขัดแย้งทางประวัติศาสตร์ เนื้อหาที่มาของอนุสาวรีย์วีรบุรุษ สัญลักษณ์ทางศิลปะ และข้อมูลทางด้านศิลปะแนวเหนือจริง (Surrealism) ที่ปรากฏในเอกสารหรือภาพผลงานนำมาทำการวิเคราะห์ และสร้างสรรค์เป็นภาพร่างจำนวน 15 ชิ้น แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญเลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากภาพร่างทั้งหมดมาสร้างสรรค์เป็นผลงานจิตรกรรมแนวเหนือจริง (Surrealist Painting) จำนวน 3 ชิ้น โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้กล่าวโดยสรุปคือ

1. ที่มาของแนวความคิดเนื้อหาในผลงานสร้างสรรค์จิตรกรรมแนวเหนือจริง (Surrealist Painting) การศึกษาค้นคว้าในเรื่องประเด็นขัดแย้งระหว่างองค์ความรู้เก่ากับองค์ความรู้ใหม่ของอนุสาวรีย์วีรบุรุษ

2. รูปแบบและองค์ประกอบทางทัศนศิลป์ของผลงานสร้างสรรค์จิตรกรรมแนวเหนือจริง (Surrealist Painting) ในเรื่องประเด็นขัดแย้งระหว่างองค์ความรู้เก่ากับองค์ความรู้ใหม่ของอนุสาวรีย์วีรบุรุษ



ภาพประกอบ 13 ภาพผลงานที่ 1

ที่มา: การแสดงนิทรรศการศิลปะ "แหกตา ART THESIS" หอศิลป์ G23 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร วันที่ 22-27 กันยายน พ.ศ.2558

ผลงานที่ 1

ชื่อผลงาน "ชายขี่ม้า"

เทคนิค สีอะคริลิคบนผ้าใบ

ขนาด 100X150 cm

ภาพชายขี่ม้าใช้การจัดองค์ประกอบของภาพแบบเรียงลำดับจากระยะใกล้ไปสู่ระยะไกล โดยมีการวางจุดเด่นของภาพไว้กลางภาพซึ่งเป็นส่วนที่ต้องการใช้ในการสื่อสารกับผู้ชมมากที่สุด ทั้งนี้รูปทรงที่เป็นจุดเด่นคืออนุสาวรีย์ที่ถูกนำมาเล่าเรื่องโดยการตัดทอนจากอนุสาวรีย์ต้นแบบ รูปทรงที่ปรากฏในภาพจึงเหลือเพียงโครงบางส่วนเท่านั้น ผู้วิจัยต้องการให้เกิดความรู้สึกโป่ง เบาบาง และดูไม่แข็งแรง ซึ่งแตกต่างจากการสร้างอนุสาวรีย์ทั่วไป ทั้งนี้สัญลักษณ์ของรูปปั้นม้าที่ปรากฏอยู่ในระยะใกล้ระยะกลาง และระยะไกล เป็นตัวแทนของการสู้รบในยุคก่อน ที่ใช้ม้าเป็นพาหนะในการทำศึกสงคราม

ในระยะใกล้จะเห็นภาพของม้า 2 หัวที่หันหน้าไปในทิศทางตรงข้ามกันซึ่งบ่งบอกถึงความไม่ลงรอยกันเอง ส่วนภาพของไฟที่ปรากฏคือการทำลาย ทั้งในระยะใกล้เป็นภาพของเมืองหรือหมู่บ้านที่กำลังถูกเผาผลาญด้วยเพลิง และระยะใกล้คือการเผาฐานของอนุสาวรีย์นรินาม



ภาพประกอบ 14 ภาพผลงานที่ 2

ที่มา: การแสดงนิทรรศการศิลปะ "แหกตา ART THESIS" หอศิลป์ G23 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร วันที่ 22-27 กันยายน พ.ศ.2558

ผลงานที่ 2

ชื่อผลงาน "กำเนิดอนุสาวรีย์"

เทคนิค สีอะคริลิคบนผ้าใบ

ขนาด 100X150 cm

ภาพกำเนิดอนุสาวรีย์มีต้นแบบจากอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี (ย่าโม) โดยใช้การตัดทอนออกบางส่วนเช่นเดียวกับภาพชายขี่ม้า เพื่อให้เห็นถึงด้านในของอนุสาวรีย์จนทะลุไปถึงฉากหลังที่ไกลออกไป โดยภายในช่องต้นอนุสาวรีย์ของเทพีเสรีภาพของสหรัฐอเมริกาและอนุสาวรีย์เลนินของประเทศรัสเซียไว้เพื่อบ่งบอกถึงสองแนวความคิดการปกครองสองแบบที่มีอิทธิพลอย่างสูงในโลก ขณะนั้น ส่วนฉากหลังผู้วิจัยได้แรงบันดาลใจจากภาพ "The birth of Venus" ของซานโดร บอตติเชลลี (Sandro Botticelli) นำมาใช้ในการสร้างสรรค์ต่อ โดยต้นฉบับเดิมของภาพนี้เป็นฉากตอนกำเนิดวินัสเทพีแห่งความรัก ซึ่งในภาพต้นฉบับจะมีเหล่าเทพมาคอยช่วยเหลือนางจนสามารถขึ้นฝั่งจากทะเลได้ และกลายเป็นวินัสที่ทุกคนรู้จักในที่สุด ผู้วิจัยหยิบยกเชิงเปรียบเทียบกับอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี (ย่าโม) ถึงการกำเนิดอนุสาวรีย์ในช่วงที่โลกต้องการแบ่งข้างทางการเมืองการปกครองเป็นสองแบบตามมหาอำนาจของโลกในขณะนั้น



ภาพประกอบ 15 ภาพผลงานที่ 3

ที่มา: การแสดงนิทรรศการศิลปะ "แหกตา ART THESIS" หอศิลป์ G23 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร วันที่ 22-27 กันยายน พ.ศ.2558

ผลงานที่ 3

ชื่อผลงาน "ความเชื่อสัจย์"

เทคนิค สีอะคริลิคบนผ้าใบ

ขนาด 100X150 cm

ภาพความเชื่อสัจยกล่าวถึงอนุสาวรีย์ชาวบ้านบางระจันถึงวีรกรรมที่ถูกเล่าขานมา แต่กลับถูกภาครัฐฉกชิงความหมายของการเชิดชูปฤชนไปเสียหมด ฉากหลังเป็นภูเขาหินซึ่งข้างหนึ่งเป็นเดวิด เด็กหนุ่มธรรมดาที่สามารถฆ่า ยักษ์โกไลแอทลงได้ผู้วิจัยหยิบยกมาเป็นสัญลักษณ์เชิงเปรียบเทียบกับวีรกรรมของชาวบ้านหมู่บ้านบางระจัน ส่วนอีกข้างเป็นหินสลักซึ่งไม่ระบุตัวตนซึ่งอาจหมายถึงชาวบ้านที่คนทั่วไปไม่จดจำ

จากภาพผลงานทั้ง 3 ชิ้น ผู้วิจัยได้เลือกวิธีการทางจิตรกรรมตามลัทธิศิลปะเหนือจริง (Surrealism) ซึ่งสามารถพลิกแพลงการสื่อความหมายของภาพออกไปได้มากกว่าการวาดตามที่ตาเห็น โดยผู้วิจัยเจาะจงการเน้นระหว่างรูปทรง (Form) และที่ว่าง (Space) ที่สื่อความหมายในแง่ของการมีอยู่และการหายไปบางส่วนของอนุสาวรีย์วีรบุรุษ ซึ่งเป็นเชิงเปรียบเทียบกันและกัน ในทางความหมายกล่าวถึงการเห็นเพียงบางส่วนซึ่งผู้วิจัยต้องการอุปมาอุปมัยกับความรู้เชิงประวัติศาสตร์ที่ผู้คนในสังคมรับรู้ อีกด้านหนึ่งก็ต้องการให้แลเห็นถึงชิ้นส่วนที่หายไปด้วยเช่นกัน ดังนั้นจึงเลือกวิธีการคงไว้บางส่วนและทำให้หายไปบางส่วน

ในด้านการร่างภาพทั้ง 3 ชิ้น ผู้วิจัยใช้เทคนิคการลากเส้นแบบไม่มีโครงสร้าง ไม่มีการวัดเพื่อให้ได้สัดส่วนจากรูปภาพต้นแบบ เพื่อให้ลดทอนความหมายในเชิงความแข็งแรงของรูปทรงลงไป เส้นที่เกิดขึ้นจะมีความบิดเบี้ยวไม่แน่นอนและดูยุ่งเหยิง ตรงกันข้ามกับวิธีการสร้างอนุสาวรีย์วีรบุรุษที่จำเป็นต้องเน้นความแข็งแรง ห้าวหาญและดูน่าเคารพยกย่อง ทั้งนี้เพื่อเป็นการเปิดมิติการมองถึงรูปลักษณะของอนุสาวรีย์วีรบุรุษอีกมุมมองหนึ่งซึ่งต่างออกไป

ฉากและพื้นหลังเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการประกอบขึ้นของอนุสาวรีย์ต่างๆ ไป แต่ในการทำวิจัยครั้งนี้ผู้ทำวิจัยเลือกพื้นหลังที่แสดงทิวทัศน์อันกว้างตามแบบอย่างลัทธิศิลปะเหนือจริง ซึ่งไม่ต้องการระบุถึงเวลาและสถานที่ใดๆตามอย่างสถานที่จริง อีกทั้งเพื่อมุ่งเน้นการใช้จินตนาการจากประสบการณ์ส่วนบุคคลของผู้ชมเข้ามามีส่วนร่วมในการขบคิดถึงความหมายต่างๆ ที่ผู้วิจัยแฝงไว้ในผลงานวิจัย

3. แบบสอบถามจากผู้ชมผลงานในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประกอบการศึกษาวิจัย

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือแบบสอบถาม

1. ด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์กับผลงานศิลปะ (Aesthetics)

1.1 ความสวยงามของผลงานศิลปะ

1.2 ความเป็นเอกภาพและกลมกลืนของศิลปะ

1.3 ความโดดเด่นของผลงานศิลปะ

2. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิด (Concept) กับตัวผลงาน (Artwork)

2.1 แนวความคิดโดยรวมของผลงานศิลปะ

2.2 เนื้อหาเรื่องราวของผลงานศิลปะ

- 2.3 สัญลักษณ์ที่นำมาสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ
3. ด้านกลวิธีสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบจิตกรรมแนวเหนือจริง (Surrealist Painting)
 - 3.1 ประเภทของสีที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน
 - 3.2 รายละเอียดต่างๆ ในตัวงานต่อการสร้างสรรค์ผลงาน
 - 3.3 กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานสร้างความรู้สึกถึงประเด็นคำถามต่อตัวอนุสาวรีย์
 - 3.4 กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน
4. ด้านสถานที่ในการจัดแสดงผลงานศิลปะ (Exhibition)
 - 4.1 สถานที่ในการจัดแสดงผลงานศิลปะ
 - 4.2 วิธีการนำเสนอทางทัศนศิลป์ (Representation)
 - 4.3 บรรยากาศโดยรวมในห้องจัดนิทรรศการแสดงผลงานศิลปะ
 - 4.4 รูปแบบ ความเหมาะสม และวิธีการจัดวางผลงานศิลปะ
 - 4.5 การจัดแสงสว่างภายในห้องนิทรรศการ
 - 4.6 พื้นที่สำหรับเดินชมงาน

วิธีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบแบบสอบถาม มีวิธีการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและปรับปรุงแก้ไข
2. ปรับปรุงแก้ไข ตรวจสอบความถูกต้องจัดทำเป็นฉบับที่สมบูรณ์ และนำไปเก็บรวบรวม

ข้อมูล

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาของเรื่อง ประเด็นขัดแย้งระหว่างองค์ความรู้เก่าและองค์ความรู้ใหม่ของอนุสาวรีย์วีรบุรุษ และข้อมูลเกี่ยวกับ ศิลปะจิตกรรมแนวเหนือจริง (Surrealist Painting) จากแหล่งความรู้ต่างๆ เช่น หนังสือ เอกสาร งานวิจัยหรือเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการทำวิจัยต่อไป

ในส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. นำผลงานไปจัดแสดง
2. แจกแบบสอบถามให้กับผู้มาเข้าร่วมงาน
3. รวบรวมแบบสอบถาม เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูลจากเรื่องประเด็นขัดแย้งระหว่างองค์ความรู้เก่าและองค์ความรู้ใหม่ของอนุสาวรีย์วีรบุรุษ โดยผ่านการวิเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญจนได้กลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมแนวเหนือจริง (Surrealist Painting)

วิเคราะห์ในส่วนของเนื้อหา

ในส่วนของเนื้อหาจะวิเคราะห์โดยการรวบรวมเนื้อหาของประเด็นขัดแย้งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับอนุสาวรีย์วีรบุรุษและวิธีคิดที่เกี่ยวพันไปถึงอุดมการณ์ชาตินิยม

วิเคราะห์หลักวิธีในการสร้างสรรค์ผลงาน

ผู้วิจัยจะวิเคราะห์และศึกษาหลักวิธีในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมแนวเหนือจริง (Surrealist Painting) จากข้อมูลเอกสาร งานวิจัย เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง ผลงานนิทรรศการศิลปะที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงกำหนดขอบเขตของเนื้อหาและขั้นตอนในการดำเนินงานสร้างสรรค์ผลงานดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลเชิงวิชาการในประเด็นขัดแย้งที่เกี่ยวข้องกับอนุสาวรีย์วีรบุรุษ
2. ที่มาของแนวความคิดและเนื้อหาในการสร้างสรรค์ผลงาน จิตรกรรมแนวเหนือจริง (Surrealist Painting)
3. รูปแบบของการสร้างสรรค์ผลงาน จิตรกรรมแนวเหนือจริง (Surrealist Painting)
4. สรุปข้อมูล
5. ร่างภาพผลงาน
6. นำภาพร่างมาสร้างสรรค์เป็นผลงานจิตรกรรมแนวเหนือจริง (Surrealist Painting)

วิเคราะห์จากแบบสอบถาม

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามโดยแสดงความคิดเห็นในลักษณะมาตราส่วน โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละจากจำนวนของผู้ชมที่ได้จากการดูผลงานแล้วจากแบบประเมินความเข้าใจและความรู้สึกที่มีต่อผลงานศิลปะ โดยกำหนดเกณฑ์มาตราส่วนประมาณ (Rating Scale) แบ่งเป็น5ระดับดังนี้

ระดับความคิดเห็น	ให้คะแนนเท่ากับ5	มากที่สุด
ระดับความคิดเห็น	ให้คะแนนเท่ากับ4	มาก
ระดับความคิดเห็น	ให้คะแนนเท่ากับ3	ปานกลาง
ระดับความคิดเห็น	ให้คะแนนเท่ากับ2	น้อย
ระดับความคิดเห็น	ให้คะแนนเท่ากับ1	น้อยที่สุด

เมื่อได้ค่าคะแนนแล้วผู้วิจัยนำคะแนนดังกล่าวคิดน้ำหนักของคะแนน และกำหนดค่าน้ำหนักคะแนนเพื่อนำมาอภิปรายผลดังนี้

4.50 - 5.00	หมายถึง	มากที่สุด
3.50 - 4.49	หมายถึง	มาก
2.50 - 3.49	หมายถึง	ปานกลาง
1.50 - 2.49	หมายถึง	น้อย
1.00 - 1.49	หมายถึง	น้อยที่สุด

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเพิ่มเติม และข้อเสนอแนะของผู้ตอบประเมิน โดยเป็นคำถามปลายเปิด (Open - ended)

วิธีวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ชมงานศิลปะ โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งประกอบด้วยสถิติดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานสถิติร้อยละ

1.1 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ประเมินที่ชมผลงานศิลปะที่ใช้การคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)

หรือค่ามัธยฐานเลขคณิต

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ $\bar{x}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็น
$\sum x$	แทน	ผลรวมของความคิดเห็นทั้งหมด
n	แทน	ผู้ชมงานศิลปะในกลุ่มตัวอย่าง

1.2 หาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) ของคะแนน (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540: 143)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ $S.D.$	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	แทน	ผู้ชมงานศิลปะในกลุ่มตัวอย่าง
$\sum x$	แทน	ผลรวมของความคิดเห็นทั้งหมด
$\sum x^2$	แทน	ผลรวมของความคิดเห็นแต่ละตัวยกกำลังสอง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับการตั้งคำถามต่อตัวเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ โดยผ่านรูปของอนุสาวรีย์ต่างๆ ประกอบกับสัญลักษณ์ที่ใช้ในการแทนความหมาย ทั้งนี้ การสื่อความหมายผ่านสัญลักษณ์จะสามารถสื่อสารกับผู้ชมได้ตรงกับความหมายที่ผู้วิจัยต้องการ หรือไม่นั้นส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับประสบการณ์ร่วมต่อสัญลักษณ์นั้นๆ ของผู้เข้าชมผลงานอีกด้วย อย่างไรก็ตามในหนึ่งผลงานมิได้มีเพียงสัญลักษณ์ใดสัญลักษณ์หนึ่งเท่านั้น สัญลักษณ์อื่นๆ ก็อาจสื่อสารถึงผู้ชมได้เช่นกัน

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางการวิจัย เรื่องการศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ กรณีศึกษาประเด็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างองค์ความรู้เก่าและองค์ความรู้ใหม่ของอนุสาวรีย์วีรบุรุษ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

n	แทน จำนวนผู้ชมงานศิลปะในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็น
SD	แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
%	แทน ร้อยละ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับดังนี้

ผู้วิจัยได้จัดแสดงนิทรรศการศิลปะและได้สร้างแบบสอบถามจำนวน 100 ชุด เพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้ชมที่มีต่อผลงานศิลปะจากหัวข้อวิจัยเรื่องการศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ กรณีศึกษาประเด็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างองค์ความรู้เก่าและองค์ความรู้ใหม่ของอนุสาวรีย์วีรบุรุษ โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นคำถามแบบเลือกตอบเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเกี่ยวข้องกับเพศอายุ และระดับการศึกษา

จำนวนของผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อผลงานศิลปะในหัวข้อเรื่อง การศึกษาเพื่อ
การสร้างสรรคผลงานทัศนศิลป์ กรณีศึกษาประเด็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างองค์ความรู้เก่าและ
องค์ความรู้ใหม่ของอนุสาวรีย์วีรบุรุษ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 100 คน ($n=100$)

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	%
เพศ		
หญิง	42	42.00
ชาย	58	58.00
	100	
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่ามัธยมต้น	5	5.00
มัธยมต้น	8	8.00
มัธยมปลาย/ปวช.	2	2.00
อนุปริญญา	0	0.00
ปริญญาตรี	68	68.00
สูงกว่าปริญญาตรี	17	17.00
	100	

สรุปผล ข้อมูลทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนี้
จากตารางพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เข้าชมผลงานศิลปะ จำนวน 100 คน

1. เพศหญิง จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 42
2. เพศชาย จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 58
3. ระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมต้น จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 5
4. ระดับมัธยมต้น จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8
5. ระดับมัธยมปลาย/ปวช. จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2
6. ระดับอนุปริญญา จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0
7. ระดับปริญญาตรี จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 68
8. ระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 17

จากแบบสอบถามเพศชายตอบแบบสอบถามมากที่สุด ร้อยละ 58 และระดับการศึกษาอยู่ใน
ระดับปริญญาตรีมากที่สุด ร้อยละ 68

ตอนที่ 2 เป็นคำถามแบบเลือกตอบตามความคิดเห็นของผู้ชมงานศิลปะและตอบแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อผลงานศิลปะในหัวข้อเรื่องการศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์การศึกษาประเด็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างองค์ความรู้เก่าและองค์ความรู้ใหม่ของอนุสาวรีย์วีรบุรุษ ด้านสถานที่ในการจัดแสดงผลงานศิลปะ (Exhibition)

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{x}$	sd	แปลความหมาย
ด้านสถานที่ในการจัดแสดงผลงานศิลปะ(Exhibition)				
1.	สถานที่ในการจัดแสดงผลงานศิลปะ	4.47	0.79	มาก
2.	วิธีการนำเสนอทางทัศนศิลป์	4.58	0.71	มากที่สุด
3.	บรรยากาศโดยรวมในห้องจัดนิทรรศการ	4.66	0.66	มากที่สุด
4.	ความเหมาะสมในการติดตั้งผลงานศิลปะ	4.45	0.79	มาก
5.	การจัดแสงสว่างในห้องจัดนิทรรศการ	4.39	0.83	มาก
6.	พื้นที่สำหรับเดินชมงาน	4.48	0.79	มาก
	รวมด้านสถานที่ในการจัดแสดงผลงานศิลปะ(Exhibition)	4.50	0.09	มากที่สุด

สรุปผล ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ชมผลงานศิลปะและตอบแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อผลงานศิลปะในหัวข้อเรื่อง การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ การศึกษาประเด็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างองค์ความรู้เก่าและองค์ความรู้ใหม่ของอนุสาวรีย์วีรบุรุษ ด้านสถานที่ในการจัดแสดงผลงานศิลปะ(Exhibition) ดังนี้

จากตารางพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่เข้าชมผลงานศิลปะ จำนวน 100 คน มีความคิดเห็นต่อสถานที่ในการจัดแสดงผลงานศิลปะ (Exhibition) โดยบรรยากาศโดยรวมในห้องจัดนิทรรศการ ผลงานศิลปะมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.66 ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.66 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ วิธีการนำเสนอทางทัศนศิลป์, พื้นที่สำหรับเดินชมงาน, สถานที่ในการจัดแสดงผลงานศิลปะ, ความเหมาะสมในการติดตั้งผลงานศิลปะ, และการจัดแสงสว่างภายในห้องนิทรรศการ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 4.39 ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.83 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

1. ภาพชายขี่ม้า



ภาพประกอบ 16 ภาพผลงานที่ 1

ที่มา: การแสดงนิทรรศการศิลปะ"แหกตา ART THESIS" หอศิลป์ G23 มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร วันที่ 22-27 กันยายน พ.ศ.2558

ชื่อผลงาน "ชายขี่ม้า"

เทคนิค สีอะคริลิคบนผ้าใบ

ขนาด 100X150 cm

ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ชมผลงานศิลปะและตอบแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อผลงานศิลปะในหัวข้อเรื่อง การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ กรณีศึกษาประเด็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างองค์ความรู้เก่าและองค์ความรู้ใหม่ของอนุสาวรีย์วีรบุรุษ ผลงานชิ้นที่1 ภาพชายขี่ม้า จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 100 คน ($n=100$)

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{x}$	sd	แปลความหมาย
ด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์กับผลงานศิลปะ (Aesthetics)				
1.	ความสวยงามของผลงานศิลปะ	4.64	0.67	มากที่สุด
2.	สัดส่วนของผลงานศิลปะ	4.35	0.86	มาก
3.	เอกภาพและความกลมกลืนของผลงานศิลปะ	4.56	0.75	มากที่สุด
4.	ความโดดเด่นของผลงานศิลปะ	4.64	0.66	มากที่สุด
รวมด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์กับผลงานศิลปะ (Aesthetics)		4.55	0.14	มากที่สุด
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิด (Concept) กับตัวผลงาน(Artwork)				
5.	แนวความคิดโดยรวมของผลงานศิลปะ	4.54	0.75	มากที่สุด
6.	เนื้อหาเรื่องราวของตัวงานศิลปะ	4.52	0.78	มากที่สุด
7.	สัญลักษณ์ที่ใช้ในผลงานศิลปะ	4.34	0.87	มาก
8.	ตัวผลงานสื่อถึงอนุสาวรีย์ทางประวัติศาสตร์	4.69	0.64	มากที่สุด
9.	ตัวผลงานสร้างความรู้สึกทางจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์	4.28	0.91	มาก
รวมด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิด (Concept) กับตัวผลงาน(Artwork)		4.47	0.16	มาก
ด้านกลวิธีสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบ จิตรกรรมเหนือจริง(Surrealist Painting)				
10.	เทคนิคทางจิตรกรรมที่นำมาสร้างผลงาน	4.46	0.83	มาก
11.	รายละเอียดต่างๆในผลงานต่อการสร้างสรรค์	4.14	0.94	มาก
12.	สัญลักษณ์ที่สื่อความหมายถึงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์	4.67	0.66	มากที่สุด
13.	จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์	4.49	0.81	มาก
14.	กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน	4.34	0.89	มาก
รวมด้านกลวิธีสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบ จิตรกรรมเหนือจริง (Surrealist Painting)		4.42	0.19	มาก
รวม		4.48	0.06	มาก

สรุปผล ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ชมผลงานศิลปะและตอบแบบสอบถาม
ความคิดเห็นที่มีต่อผลงานศิลปะในหัวข้อเรื่อง การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์
กรณีศึกษาประเด็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างองค์ความรู้เก่าและองค์ความรู้ใหม่ของอนุสาวรีย์
วีรบุรุษ ของผลงานชิ้นที่ 1 ภาพชายขี่ม้า ดังนี้

จากตารางพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เข้าชมผลงานศิลปะ จำนวน 100 คน มีความคิดเห็น
ต่อผลงานชิ้นที่ 1 ภาพชายขี่ม้า มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.48 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.06 ซึ่งม
ีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์กับผลงานศิลปะ (Aesthetics) มี
ค่าเฉลี่ยรวมสูงสุดเท่ากับ 4.55 ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.14 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ
มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิด (Concept) กับตัวผลงาน (Artwork)
และด้านกลวิธีสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบจิตรกรรมเหนือจริง (Surrealist Painting) มีค่าเฉลี่ยรวม
ต่ำสุดเท่ากับ 4.42 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.19 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อของแต่ละด้านพบว่าด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์กับผลงานศิลปะ
(Aesthetics) เกี่ยวกับความโดดเด่นของผลงานศิลปะมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.64 ส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐานเท่ากับ 0.66 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือความสวยงามของผลงาน
ศิลปะ, เอกภาพและความกลมกลืนของผลงานศิลปะ และสัดส่วนของผลงานศิลปะมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด
เท่ากับ 4.35 ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.86 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิด (Concept) กับตัวผลงาน (Artwork) เกี่ยวกับตัว
ผลงานสื่อถึงอนุสาวรีย์ทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.69 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ
0.64 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือแนวความคิดโดยรวมของผลงานศิลปะ ,
เนื้อหาเรื่องราวของตัวงานศิลปะ, สัญลักษณ์ที่ใช้ในผลงานศิลปะ และตัวผลงานสร้างความรู้สึกถึง
จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 4.28 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.91
ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านกลวิธีสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบ จิตรกรรมเหนือจริง (Surrealist Painting) เกี่ยวกับ
สัญลักษณ์ที่สื่อความหมายถึงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.67 ส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐานเท่ากับ 0.66 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือจินตนาการและความคิด
สร้างสรรค์, เทคนิคทางจิตรกรรมที่นำมาสร้างผลงาน, กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน และรายละเอียด
ต่างๆ ในตัวผลงานต่อการสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 4.14 ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ
0.94 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2. ภาพกำเนิดอนุสาวรีย์



ภาพประกอบ 17 ภาพผลงานที่ 2

ที่มา: การแสดงนิทรรศการศิลปะ”แหกตา ART THESIS” หอศิลป์ G23 มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร วันที่ 22-27 กันยายน พ.ศ.2558

ชื่อผลงาน “กำเนิดอนุสาวรีย์”

เทคนิค สีอะคริลิคบนผ้าใบ

ขนาด 100X150 cm

ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ชมผลงานศิลปะและตอบแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อผลงานศิลปะในหัวข้อเรื่อง การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ กรณีศึกษาประเด็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างองค์ความรู้เก่าและองค์ความรู้ใหม่ของอนุสาวรีย์วีรบุรุษ ผลงานชิ้นที่2 ภาพกำเนิดอนุสาวรีย์ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 100 คน ($n=100$)

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{x}$	sd	แปลความหมาย
ด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์กับผลงานศิลปะ (Aesthetics)				
1.	ความสวยงามของผลงานศิลปะ	4.59	0.71	มากที่สุด
2.	สัดส่วนของผลงานศิลปะ	4.34	0.86	มาก
3.	เอกภาพและความกลมกลืนของผลงานศิลปะ	4.42	0.78	มาก
4.	ความโดดเด่นของผลงานศิลปะ	4.54	0.78	มากที่สุด
รวมด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์กับผลงานศิลปะ (Aesthetics)		4.47	0.11	มาก
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิด (Concept) กับตัวผลงาน(Artwork)				
5.	แนวความคิดโดยรวมของผลงานศิลปะ	4.61	0.70	มากที่สุด
6.	เนื้อหาเรื่องราวของตัวงานศิลปะ	4.55	0.77	มากที่สุด
7.	สัญลักษณ์ที่ใช้ในผลงานศิลปะ	4.46	0.80	มาก
8.	ตัวผลงานสื่อถึงอนุสาวรีย์ทางประวัติศาสตร์	4.68	0.64	มากที่สุด
9.	ตัวผลงานสร้างความรู้สึกทางจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์	4.50	0.81	มากที่สุด
รวมด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิด (Concept)		4.56	0.80	มากที่สุด
กับตัวผลงาน(Artwork)				

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{x}$	sd	แปลความหมาย
ด้านกลวิธีสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบ จิตรกรรมเหนือจริง(Surrealist Painting)				
10.	เทคนิคทางจิตรกรรมที่นำมาสร้างผลงาน	4.41	0.85	มาก
11.	รายละเอียดต่างๆในผลงานต่อการสร้างสรรค์	4.15	0.93	มาก
12.	สัญลักษณ์ที่สื่อความหมายถึงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์	4.66	0.66	มากที่สุด
13.	จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์	4.26	0.91	มาก
14.	กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน	4.49	0.81	มาก
รวมด้านกลวิธีสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบ จิตรกรรมเหนือจริง (Surrealist Painting)		4.39	0.19	มาก
รวม		4.48	0.08	มาก

สรุปผล ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ชมผลงานศิลปะและตอบแบบสอบถาม
ความคิดเห็นที่มีต่อผลงานศิลปะในหัวข้อเรื่อง การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์
กรณีศึกษาประเด็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างองค์ความรู้เก่าและองค์ความรู้ใหม่ของอนุสาวรีย์
วีรบุรุษ ของผลงานชิ้นที่ 2 ภาพกำเนิดอนุสาวรีย์ ดังนี้

จากตารางพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เข้าชมผลงานศิลปะ จำนวน 100 คน มีความคิดเห็น
ต่อผลงานชิ้นที่ 2 ภาพกำเนิดอนุสาวรีย์ มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.48 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.08
ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิด (Concept) กับตัว
ผลงาน (Artwork) มีค่าเฉลี่ยรวมสูงสุดเท่ากับ 4.56 ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.08 ซึ่งมีความ
คิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์กับผลงานศิลปะ (Aesthetics)
และด้านกลวิธีสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบจิตรกรรมเหนือจริง (Surrealist Painting) มีค่าเฉลี่ยรวม
ต่ำสุดเท่ากับ 4.39 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.19 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อของแต่ละด้านพบว่า ด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์กับผลงานศิลปะ (Aesthetics) เกี่ยวกับความสวยงามของผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.71 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือความโดดเด่นของผลงานศิลปะ, เอกภาพและความกลมกลืนของผลงานศิลปะ และสัดส่วนของผลงานศิลปะมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 4.34 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.86 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิด (Concept) กับตัวผลงาน (Artwork) เกี่ยวกับตัวผลงานสื่อถึงอนุสาวรีย์ทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.68 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.64 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือแนวความคิดโดยรวมของผลงานศิลปะ, เนื้อหาเรื่องราวของตัวงานศิลปะ, ตัวผลงานสร้างความรู้สึกถึงจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ และสัญลักษณ์ที่ใช้ในผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 4.46 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.80 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านกลวิธีสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบ จิตรกรรมเหนือจริง (Surrealist Painting) เกี่ยวกับสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายถึงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.66 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน, เทคนิคทางจิตรกรรมที่นำมาสร้างผลงาน, จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ และรายละเอียดต่างๆ ในตัวผลงานต่อการสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 4.15 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.93 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

3. ภาพความซื่อสัตย์



ภาพประกอบ 18 ภาพผลงานที่ 3

ที่มา: การแสดงนิทรรศการศิลปะ”แหกตา ART THESIS” หอศิลป์ G23 มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร วันที่ 22-27 กันยายน พ.ศ.2558

ผลงานที่ 3

ชื่อผลงาน “ความซื่อสัตย์”

เทคนิค สีอะคริลิคบนผ้าใบ

ขนาด 100X150 cm

ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ชมผลงานศิลปะและตอบแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อผลงานศิลปะในหัวข้อเรื่อง การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ กรณีศึกษาประเด็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างองค์ความรู้เก่าและองค์ความรู้ใหม่ของอนุสาวรีย์วีรบุรุษ ผลงานชิ้นที่3 ภาพความซื่อสัตย์ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 100 คน ($n=100$)

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{x}$	sd	แปลความหมาย
ด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์กับผลงานศิลปะ (Aesthetics)				
1.	ความสวยงามของผลงานศิลปะ	4.64	0.67	มากที่สุด
2.	สัดส่วนของผลงานศิลปะ	4.35	0.86	มาก
3.	เอกภาพและความกลมกลืนของผลงานศิลปะ	4.56	0.75	มาก
4.	ความโดดเด่นของผลงานศิลปะ	4.66	0.66	มากที่สุด
รวมด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์กับผลงานศิลปะ (Aesthetics)		4.55	0.14	มาก
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิด (Concept) กับตัวผลงาน(Artwork)				
5.	แนวความคิดโดยรวมของผลงานศิลปะ	4.61	0.70	มากที่สุด
6.	เนื้อหาเรื่องราวของตัวงานศิลปะ	4.55	0.77	มากที่สุด
7.	สัญลักษณ์ที่ใช้ในผลงานศิลปะ	4.46	0.80	มาก
8.	ตัวผลงานสื่อถึงอนุสาวรีย์ทางประวัติศาสตร์	4.68	0.64	มากที่สุด
9.	ตัวผลงานสร้างความรู้สึกทางจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์	4.50	0.81	มากที่สุด
รวมด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิด (Concept)		4.56	0.08	มากที่สุด
กับตัวผลงาน(Artwork)				

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{x}$	sd	แปลความหมาย
ด้านกลวิธีสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบ จิตรกรรมเหนือจริง(Surrealist Painting)				
10.	เทคนิคทางจิตรกรรมที่นำมาสร้างผลงาน	4.46	0.83	มาก
11.	รายละเอียดต่างๆในผลงานต่อการสร้างสรรค์	4.14	0.94	มาก
12.	สัญลักษณ์ที่สื่อความหมายถึงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์	4.67	0.66	มากที่สุด
13.	จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์	4.49	0.81	มาก
14.	กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน	4.34	0.89	มาก
รวมด้านกลวิธีสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบ จิตรกรรมเหนือจริง (Surrealist Painting)		4.42	0.19	มาก
รวม		4.51	0.07	มากที่สุด

สรุปผล ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ชมผลงานศิลปะและตอบแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อผลงานศิลปะในหัวข้อเรื่อง การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ กรณีศึกษาประเด็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างองค์ความรู้เก่าและองค์ความรู้ใหม่ของอนุสาวรีย์วีรบุรุษ ของผลงานชิ้นที่ 3 ภาพความซื่อสัตย์ ดังนี้

จากตารางพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เข้าชมผลงานศิลปะ จำนวน 100 คน มีความคิดเห็นต่อผลงานชิ้นที่ 3 ภาพความซื่อสัตย์ มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.51 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.07 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิด (Concept) กับตัวผลงาน (Artwork) มีค่าเฉลี่ยรวมสูงสุดเท่ากับ 4.56 ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.08 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์กับผลงานศิลปะ (Aesthetics) และด้านกลวิธีสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบจิตรกรรมเหนือจริง (Surrealist Painting) มีค่าเฉลี่ยรวมต่ำสุดเท่ากับ 4.42 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.19 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละด้านพบว่า ด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์กับผลงานศิลปะ (Aesthetics) เกี่ยวกับความโดดเด่นของผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.66 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือความสวยงามของผลงานศิลปะ, เอกภาพและความกลมกลืนของผลงานศิลปะ และสัดส่วนของผลงานศิลปะมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 4.35 ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.86 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิด (Concept) กับตัวผลงาน (Artwork) เกี่ยวกับตัวผลงานสื่อถึงอนุสาวรีย์ทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.68 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.64 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือแนวความคิดโดยรวมของผลงานศิลปะ, เนื้อหาเรื่องราวของตัวงานศิลปะ, ตัวผลงานสร้างความรู้สึกถึงจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ และสัญลักษณ์ที่ใช้ในผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 4.46 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.80 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านกลวิธีสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบ จิตรกรรมเหนือจริง (Surrealist Painting) เกี่ยวกับสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายถึงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.66 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์, เทคนิคทางจิตรกรรมที่นำมาสร้างผลงาน, กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน และรายละเอียดต่างๆ ในตัวผลงานต่อการสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 4.14 ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.94 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก



บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยในหัวข้อเรื่อง การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ กรณีศึกษาประเด็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างองค์ความรู้เก่าและองค์ความรู้ใหม่ของอนุสาวรีย์วีรบุรุษ ได้ทำการศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่เป็นข้อโต้แย้งกันของอนุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสิน อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี (ย่าโม) และอนุสาวรีย์ชาวบ้านหมูบ้านบางระจัน ซึ่งสามารถสรุปผลของการวิจัย และการสร้างสรรค์ได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการทำวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญเพื่อศึกษาข้อโต้แย้งทางประวัติศาสตร์ของอนุสาวรีย์ ทั้ง 3 อนุสาวรีย์คือ อนุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสิน อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี (ย่าโม) และอนุสาวรีย์ชาวบ้านหมูบ้านบางระจัน เพื่อเรียนรู้ทำความเข้าใจอดีตสำหรับเป็นพื้นฐานการเคารพในความเชื่อ ความแตกต่างทางความคิดและเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันในสังคม โดยผู้วิจัยกำหนดความมุ่งหมายเฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาเนื้อหาข้อโต้แย้งต่างๆ ทางประวัติศาสตร์ ในเรื่อง
 - 1.1 ประวัติอนุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสิน
 - 1.2 ประวัติอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี (ย่าโม)
 - 1.3 ประวัติอนุสาวรีย์ชาวบ้านหมูบ้านบางระจัน
2. เพื่อศึกษากระบวนการที่เกี่ยวข้องกับอุดมการณ์ชาตินิยม และทฤษฎีวาทกรรม(Discourse)
3. เพื่อศึกษาวิธีสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ในกลวิธีของจิตรกรรมแนวเหนือจริง (Surrealist

Painting)

4. สร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมแนวเหนือจริง (Surrealist Painting) จากข้อมูลการศึกษาวิจัยในประเด็นของแนวความคิด การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ กรณีศึกษาประเด็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างองค์ความรู้เก่าและองค์ความรู้ใหม่ของอนุสาวรีย์วีรบุรุษ

ขอบเขตของการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้บรรลุตามความมุ่งหมายที่ตั้ง ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาประวัติ เนื้อหา แนวความคิด และกลวิธีต่างๆ ดังนี้
 - 1.1 ศึกษาประวัติของอนุสาวรีย์ ความสำคัญ และเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ที่เป็นข้อถกเถียงตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน
 - 1.2 ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับอุดมการณ์ชาตินิยมผ่านลัทธิบูชาตัวบุคคล
 - 1.3 ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีวาทกรรม (Discourse)
 - 1.4 ศึกษาข้อมูล กลวิธีในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมแนวเหนือจริง (Surrealist Painting) รวมทั้งศิลปินในลัทธิเหนือจริง (Surrealist)
2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ภาพร่างที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับอนุสาวรีย์วีรบุรุษจำนวน 15 ชิ้น
3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้มาจากผู้เชี่ยวชาญ สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 3 ชิ้น มาสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมแนวเหนือจริง (Surrealist Painting)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การทำวิจัยครั้งนี้ เครื่องมือในการทวิจยเกิดจากการที่ผู้วิจัยศึกษาและนำเอาข้อมูล แนวความคิด เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องข้อโต้แย้งทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับอนุสาวรีย์วีรบุรุษ ข้อมูลทางการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมแนวเหนือจริง(Surrealist Painting) มาวิเคราะห์พร้อมทั้งสร้างเป็นภาพร่างของผลงานจำนวน 15 ภาพ แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญเลือกสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง(Purposive Sampling) จำนวน 3 ชิ้น มาสร้างสรรค์เป็นผลงานจริง โดยเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้กล่าวโดยสรุปคือ

1. ที่มาของแนวความคิดเนื้อหาในผลงานสร้างสรรค์จิตรกรรมเหนือจริง(Surrealist Painting) การศึกษาค้นคว้าในเรื่องข้อโต้แย้งที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของอนุสาวรีย์วีรบุรุษ
2. รูปแบบทางลัทธิศิลปะเหนือจริง (Surrealist) ของผลงานสร้างสรรค์ในเรื่อง กรณีศึกษาประเด็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างองค์ความรู้เก่าและองค์ความรู้ใหม่ของอนุสาวรีย์วีรบุรุษ
3. แบบสอบถามจากผู้ชมผลงานในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประกอบการศึกษาวิจัย

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือแบบสอบถาม

1. ด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์กับผลงานศิลปะ (Aesthetics)
 - 1.1 ความสวยงามของผลงานศิลปะ
 - 1.2 สัดส่วนของผลงานศิลปะ
 - 1.3 เอกภาพและความกลมกลืนของผลงานศิลปะ
 - 1.4 ความโดดเด่นของผลงานศิลปะ
2. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิด (Concept) กับตัวผลงาน (Artwork)
 - 2.1 แนวความคิดโดยรวมของผลงานศิลปะ
 - 2.2 เนื้อหาเรื่องราวของตัวงานศิลปะ
 - 2.3 สัญลักษณ์ที่ใช้ในผลงานศิลปะ
 - 2.4 ตัวผลงานสื่อถึงอนุสาวรีย์ทางประวัติศาสตร์
 - 2.5 ตัวผลงานสร้างความรู้สึกด้านจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
3. ด้านกลวิธีสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบจิตรกรรมเหนือจริง (Surrealist Painting)
 - 3.1 เทคนิคทางจิตรกรรมที่นำมาสร้างผลงาน
 - 3.2 รายละเอียดต่างๆ ในผลงานต่อการสร้างสรรค์
 - 3.3 สัญลักษณ์ที่สื่อความหมายถึงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์
 - 3.4 จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
 - 3.5 กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน
4. ด้านสถานที่ในการจัดแสดงผลงาน (Exhibition)
 - 4.1 สถานที่ในการจัดแสดงผลงานศิลปะ
 - 4.2 วิธีการนำเสนอทางทัศนศิลป์
 - 4.3 บรรยากาศโดยรวมในห้องนิทรรศการที่จัดแสดงผลงานศิลปะ
 - 4.4 รูปแบบ ความเหมาะสม และวิธีการติดตั้งผลงานศิลปะ
 - 4.5 การจัดแสงสว่างภายในห้องนิทรรศการ
 - 4.6 พื้นที่สำหรับเดินชมงาน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. นำผลงานศิลปะที่ผู้เชี่ยวชาญด้านทัศนศิลป์เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 3 ชิ้น ไปจัดแสดงผลงานศิลปะ ณ หอศิลป์ G23 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร โดยใช้ชื่องานว่า “ແກຕາ art thesis” ระหว่างวันที่ 22-27 กันยายน พ.ศ. 2558
2. แจกแบบประเมินให้กับผู้มาร่วมเข้าชมงานศิลปะเพื่อแสดงความคิดเห็นที่มีต่อผลงานศิลปะในหัวข้อเรื่อง เรื่อง การศึกษาเพื่อการสร้างสรรคผลงานทัศนศิลป์ กรณีศึกษาประเด็น ปัญหาความขัดแย้งระหว่างองค์ความรู้เก่าและองค์ความรู้ใหม่ของอนุสาวรีย์วีรบุรุษ
3. รวบรวมแบบประเมิน ในช่วงวันที่ 22-27 กันยายน พ.ศ. 2558 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 100 คน เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล (แบบประเมินความคิดเห็นของผู้เข้าชมงานศิลปะ) ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานใช้สถิติร้อยละในการวิเคราะห์
2. ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ประเมินที่ชมผลงานศิลปะใช้สถิติการหาค่าเฉลี่ย
3. หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 เป็นคำถามแบบเลือกตอบเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ และระดับการศึกษา ผลจากแบบสอบถามพบว่า

1. เพศหญิง จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 42
2. เพศชาย จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 58
3. ระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมต้น จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 5
4. ระดับมัธยมต้น จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8
5. ระดับมัธยมปลาย/ปวช. จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2
6. ระดับอนุปริญญา จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0

7. ระดับปริญญาตรี จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 68

8. ระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 17

จากแบบสอบถามเพศชายตอบแบบสอบถามมากที่สุด ร้อยละ 58 และระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีมากที่สุด ร้อยละ 68

ตอนที่ 2 เป็นคำถามแบบเลือกตอบตามความคิดเห็นของผู้ชมงานศิลปะที่มีต่อผลงานศิลปะในหัวข้อเรื่อง การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ กรณีศึกษาประเด็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างองค์ความรู้เก่าและองค์ความรู้ใหม่ของอนุสาวรีย์วีรบุรุษ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 100 คน ซึ่งในตอนที่ 2 แบ่งเป็นผลงาน 3 ชิ้นคือ 1.ภาพชายขี่ม้า 2.ภาพกำเนิดอนุสาวรีย์ 3.ภาพความซื่อสัตย์ โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านสถานที่ในการจัดแสดงผลงาน (Exhibition) 2. ด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์กับผลงานศิลปะ (Aesthetics) 3. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิด (Concept) กับตัวผลงาน (Artwork) 4. ด้านกลวิธีสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบจิตรกรรมเหนือจริง (Surrealist Painting)

ผลจากแบบสอบถามพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่เข้าชมผลงานศิลปะ จำนวน 100 คน มีความคิดเห็นต่อสถานที่ในการจัดแสดงผลงานศิลปะ (Exhibition) โดยบรรยากาศโดยรวมในห้องจัดนิทรรศการผลงานศิลปะมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.66 ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.66 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ วิธีการนำเสนอทางทัศนศิลป์, พื้นที่สำหรับเดินชมงาน, สถานที่ในการจัดแสดงผลงานศิลปะ, ความเหมาะสมในการติดตั้งผลงานศิลปะ และการจัดแสงสว่างภายในห้องนิทรรศการมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 4.39 ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.83 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ผลจากแบบสอบถามของผลงานชิ้นที่ 1 ภาพชายขี่ม้า พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่เข้าชมผลงานศิลปะ จำนวน 100 คน มีความคิดเห็นต่อผลงานชิ้นที่ 1 ภาพชายขี่ม้า มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.48 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.06 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์กับผลงานศิลปะ (Aesthetics) มีค่าเฉลี่ยรวมสูงสุดเท่ากับ 4.55 ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.14 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิด (Concept) กับ ตัวผลงาน (Artwork) และด้านกลวิธีสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบจิตรกรรมเหนือจริง (Surrealist Painting) มีค่าเฉลี่ยรวมต่ำสุดเท่ากับ 4.42 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.19 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อของแต่ละด้านพบว่า ด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์กับผลงานศิลปะ (Aesthetics) เกี่ยวกับความโดดเด่นของผลงานศิลปะมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.66 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือความสวยงามของผลงานศิลปะ, เอกภาพและความกลมกลืนของผลงานศิลปะ และสัดส่วนของผลงานศิลปะมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 4.35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.86 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิด (Concept) กับตัวผลงาน (Artwork) เกี่ยวกับตัวผลงานสื่อถึงอนุสาวรีย์ทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.69 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.64 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือแนวความคิดโดยรวมของผลงานศิลปะ, เนื้อหาเรื่องราวของตัวงานศิลปะ, สัญลักษณ์ที่ใช้ในผลงานศิลปะ และตัวผลงานสร้างความรู้สึถึงจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 4.28 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.91 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านกลวิธีสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบ จิตรกรรมเหนือจริง (Surrealist Painting) เกี่ยวกับสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายถึงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.66 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์, เทคนิคทางจิตรกรรมที่นำมาสร้างผลงาน, กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน และรายละเอียดต่างๆ ในตัวผลงานต่อการสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 4.14 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.94 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ผลจากแบบสอบถามของผลงานชิ้นที่ 2 ภาพกำเนิดอนุสาวรีย์ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่เข้าชมผลงานศิลปะ จำนวน 100 คน มีความคิดเห็นต่อผลงานชิ้นที่ 2 ภาพกำเนิดอนุสาวรีย์ มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.48 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.08 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิด (Concept) กับตัวผลงาน (Artwork) มีค่าเฉลี่ยรวมสูงสุดเท่ากับ 4.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.08 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์กับผลงานศิลปะ (Aesthetics) และด้านกลวิธีสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบ จิตรกรรมเหนือจริง (Surrealist Painting) มีค่าเฉลี่ยรวมต่ำสุดเท่ากับ 4.39 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.19 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อของแต่ละด้านพบว่า ด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์กับผลงานศิลปะ (Aesthetics) เกี่ยวกับความสวยงามของผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.71 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือความโดดเด่นของผลงานศิลปะ, เอกภาพและความกลมกลืนของผลงานศิลปะ และสัดส่วนของผลงานศิลปะมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 4.34 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.86 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิด (Concept) กับตัวผลงาน (Artwork) เกี่ยวกับตัวผลงานสื่อถึงอนุสาวรีย์ทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.68 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.64 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือแนวความคิดโดยรวมของผลงานศิลปะ, เนื้อหาเรื่องราวของตัวงานศิลปะ, ตัวผลงานสร้างความรู้สึกถึงจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ และสัญลักษณ์ที่ใช้ในผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 4.46 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.80 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านกลวิธีสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบ จิตรกรรมเหนือจริง (Surrealist Painting) เกี่ยวกับสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายถึงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.66 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน เทคนิคทางจิตรกรรมที่น่ามาสร้างผลงาน จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ และรายละเอียดต่างๆ ในตัวผลงานต่อการสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 4.15 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.93 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ผลจากแบบสอบถามของผลงานชิ้นที่ 3 ภาพความเชื่อสัตย์ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่เข้าชมผลงานศิลปะ จำนวน 100 คน มีความคิดเห็นต่อผลงานชิ้นที่ 3 ภาพความเชื่อสัตย์ มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.51 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.07 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิด (Concept) กับตัวผลงาน (Artwork) มีค่าเฉลี่ยรวมสูงสุดเท่ากับ 4.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.08 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์กับผลงานศิลปะ (Aesthetics) และด้านกลวิธีสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบจิตรกรรมเหนือจริง (Surrealist Painting) มีค่าเฉลี่ยรวมต่ำสุดเท่ากับ 4.42 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.19 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อของแต่ละด้านพบว่า ด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์กับผลงานศิลปะ (Aesthetics) เกี่ยวกับความโดดเด่นของผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.66 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือความสวยงามของผลงานศิลปะ, เอกภาพและความกลมกลืนของผลงานศิลปะ และสัดส่วนของผลงานศิลปะมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 4.35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.86 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิด (Concept) กับตัวผลงาน (Artwork) เกี่ยวกับตัวผลงานสื่อถึงอนุสาวรีย์ทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.68 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.64 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือแนวความคิดโดยรวมของผลงานศิลปะ, เนื้อหาเรื่องราว ของตัวงานศิลปะ, ตัวผลงานสร้างความรู้สึกถึงจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ และสัญลักษณ์ที่ใช้ในผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 4.46 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.80 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านกลวิธีสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบ จิตรกรรมเหนือจริง (Surrealist Painting) เกี่ยวกับสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายถึงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.66 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์, เทคนิคทางจิตรกรรมที่นำมาสร้างผลงาน, กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน และรายละเอียดต่างๆ ในตัวผลงานต่อการสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 4.14 ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.94 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ กรณีศึกษาประเด็น ปัญหาความขัดแย้งระหว่างองค์ความรู้เก่าและองค์ความรู้ใหม่ของอนุสาวรีย์วีรบุรุษ ผู้วิจัยได้ ทำการศึกษาประวัติ เนื้อหา แนวความคิด และกลวิธีต่างๆ ดังนี้ ศึกษาประวัติของอนุสาวรีย์ ความสำคัญ และเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ที่เป็นข้อถกเถียงตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับอุดมการณ์ชาตินิยมผ่านลัทธิบูชาตัวบุคคล ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีวาทกรรม (Discourse) และศึกษาข้อมูล กลวิธีในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมเหนือจริง (Surrealist Painting) รวมทั้งศิลปินในลัทธิเหนือจริง (Surrealist) อีกด้วย ทั้งนี้การวิจัยได้ศึกษาข้อมูลต่างๆ เพื่อเป็นการนำไปสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะให้มีส่วนช่วยในการทำความเข้าใจความเชื่อที่แตกต่าง บรรเทาความคิดเห็นที่ขัดแย้งซึ่งกันและกันเพื่อนำไปสู่การยอมรับความเห็นต่างกันในสังคม ผู้วิจัยขอ อภิปรายผลดังนี้

ด้านสถานที่ในการจัดแสดงผลงานศิลปะ (Exhibition) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.09 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยบรรยากาศโดยรวมในห้องจัดแสดง นิทรรศการผลงานศิลปะมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งการมองภาพองค์รวมนั้นเป็นวิธีการที่ ช่วยให้วิเคราะห์ หรือพิจารณาสิ่งต่างๆ ให้ครบถ้วนมากยิ่งขึ้น ซึ่งรายละเอียดบางอย่างนั้นขนาดยังขาด

टकบกพร่องแต่การมองในภาพองค์รวมนั้นอยู่ในขั้นที่ดี แม้ในข้อด้อยอย่างเช่นการจัดแสงสว่างในห้องจัดนิทรรศการศิลปะ หรือรูปแบบ ความเหมาะสม และวิธีติดตั้งผลงานศิลปะจะมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากซึ่งเป็นข้อด้อยลงมา แต่ด้านบรรยากาศโดยรวมและวิธีการนำเสนอทางทัศนศิลป์นั้นมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ทำให้ผลรวมและภาพรวมในการจัดนิทรรศการอยู่ในระดับที่ดีมากเช่นกัน ผลงานชิ้นที่ 1 ภาพชายขี่ม้า

ด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์กับผลงานศิลปะ (Aesthetics) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.14 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด จะเห็นได้ว่าลักษณะตัวผลงานที่เป็นรูปแบบจิตรกรรมเหนือจริงนั้น กระตุ้นการรับรู้ของผู้ชมได้เป็นอย่างดี จากรูปทรงและสัญลักษณ์ที่ใช้ในผลงาน กระตุ้นความสงสัยที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ส่วนบุคคล และเชื่อมโยงต่อไปตามแต่ข้อมูลหรือประสบการณ์ของผู้เข้าชมที่เคยได้รับมา

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิด (Concept) กับตัวผลงาน (Artwork) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.16 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ประวัติศาสตร์เป็นเรื่องของการบันทึกอดีตโดยที่ผู้คนส่วนใหญ่มีหน้าที่เพียงรับข้อมูลต่อเท่านั้น ดังนั้นการย้อนกลับไปตั้งคำถามกับประวัติศาสตร์กระแสหลักจึงเป็นเรื่องที่ทำหายความรู้สึกนึกคิดของผู้คนทั่วไป แต่ทั้งนี้ไม่ว่าผู้เข้าชมจะมีความรู้สึกด้านบวกหรือด้านลบต่อประวัติศาสตร์ในกระแสหลัก การสะกิดให้ผู้คนทบทวนไตร่ตรองเรื่องเล่าที่ในอดีต ที่เดิมมีไว้สำหรับท่องจำเพียงอย่างเดียว นั้น ก็ได้สร้างมิติของการทำความเข้าใจความเชื่ออื่นๆ ด้วยเช่นกัน

ด้านกลวิธีสร้างสรรค์ผลงาน ในรูปแบบจิตรกรรมเหนือจริง (Surrealist Painting) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.19 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ในด้านนี้การใช้สัญลักษณ์ที่สื่อความหมายถึงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ สร้างความรู้สึกร่วมต่อผลงานกับผู้ชมได้มากที่สุด จากกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานแบบจิตรกรรมเหนือจริง (Surrealist Painting) ซึ่งเป็นลักษณะทางจิตรกรรมที่มุ่งเน้นด้านความคิดและความหมายผ่านสัญลักษณ์ต่างๆ สอดรับกับเนื้อหาเชิงเปรียบเทียบของตัวผลงานที่ต้องการแฝงเรื่องราวต่างๆ ทางประวัติศาสตร์แทรกลงไปด้วย

ผลงานชิ้นที่ 2 ภาพกำเนิดอนุสาวรีย์

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด (Concept) กับตัวผลงาน (Artwork) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.08 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ตัวผลงานชิ้นนี้เกี่ยวข้องกับอนุสาวรีย์ที่ผู้คนรู้จักอย่างแพร่หลายอย่าง อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี (ย่าโม) ซึ่งคนไทยส่วนใหญ่มีประสบการณ์ร่วมทั้งการไปเยือนตัวอนุสาวรีย์ที่จังหวัดนครราชสีมา และจากการเรียนในการศึกษา

ภาคบังคับที่กำหนดให้คนไทยได้เรียนประวัติของท้าวสุรนารี (ย่าโม) ดังนั้นผู้ชมจึงมีประสบการณ์ร่วมกับแนวความคิดของผลงานมาบ้างแล้ว ทำให้การทำความเข้าใจในสัญลักษณ์ต่างๆ ที่แฝงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ทำได้ไม่ยากนัก

ด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์กับผลงานศิลปะ (Aesthetics) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.11 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ในหัวข้อย่อยความสวยงามของผลงานศิลปะมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ด้วยการจัดองค์ประกอบที่ดูง่ายและค่อนข้างชัดเจน ประกอบกับตัวอนุสาวรีย์ไม่ได้ถูกตัดทอนออกไปมากนักทำให้คงรูปเดิมที่ผู้คนคุ้นชินอยู่ จึงทำให้ภาพสื่อสารได้ชัดเจนและแสดงออกถึงความงามตามต้นฉบับของอนุสาวรีย์อีกด้วย

ด้านกลวิธีสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบจิตรกรรมเหนือจริง(Surrealist Painting) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.19 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ในด้านนี้สัญลักษณ์ที่สื่อความความหมายถึงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งการใช้สัญลักษณ์สื่อสารเป็นเรื่องจำเป็นอย่างมากต่อการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ เพราะต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมแก่เรื่องราวและยังต้องคำนึงถึงสารที่ส่งออกมาอีกด้วย ในตัวผลงานชิ้นนี้มีดอกกลั่นทมไหม้ไฟลอยอยู่สื่อถึงสัญลักษณ์ดอกไม้ประจำประเทศลาวในภาวะสงคราม โดยเฉพาะสงครามที่เกี่ยวข้องกับท้าวสุรนารี รูปปั้นเทพีวีนัส (Venus) ตัวแทนสัญลักษณ์ของความงามตามแบบฉบับของศิลปะที่ถูกนำมาเปรียบเทียบกับความเป็นเพศสภาพของท้าวสุรนารี ในผลงานชิ้นนี้จึงมีการเชื่อมโยงสัญลักษณ์ต่างๆ เข้าด้วยกันอย่างไม่ซับซ้อนนัก

ผลงานชิ้นที่ 3 ภาพความซื่อสัตย์

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด (Concept) กับตัวผลงาน (Artwork) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.08 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ตัวผลงานชิ้นนี้เกี่ยวข้องกับอนุสาวรีย์ชาวบ้านหมู่บ้านบางระจัน ที่ผู้ชมอาจมีประสบการณ์ร่วมกับประวัติศาสตร์ของอนุสาวรีย์ชาวบ้านหมู่บ้านบางระจัน โดยจากการเรียนในห้องเรียน การชมละครหรือการ ชมภาพยนตร์ ดังนั้นแนวความคิดของผลงานจึงสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ด้วยเช่นกัน ทำให้การทำความเข้าใจในสัญลักษณ์ต่างๆ ที่แฝงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ทำได้ไม่ยากนัก

ด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์กับผลงานศิลปะ (Aesthetics) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.14 จะเห็นได้ว่าลักษณะตัวผลงานที่เป็นรูปแบบจิตรกรรมเหนือจริงนั้น กระตุ้นต่อการรับรู้ของผู้ชมได้เป็นอย่างดี จากรูปทรงและสัญลักษณ์ที่ใช้ในผลงาน กระตุ้นความสงสัยที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ส่วนบุคคล และเชื่อมโยงต่อไปตามแต่ข้อมูลหรือประสบการณ์ของผู้เข้าชมที่เคยได้รับมา อีกทั้งการเลือกตัดทอนเอาเฉพาะส่วนที่เด่นของอนุสาวรีย์เอาไว้ ทำให้ผู้ชมสามารถเข้าถึงประสบการณ์เฉพาะของแต่ละบุคคลและสามารถตีความสัญลักษณ์ต่างๆ ได้ง่ายขึ้น

ด้านกลวิธีสร้างสรรค์ผลงาน ในรูปแบบจิตรกรรมเหนือจริง (Surrealist Painting) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.19 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ในด้านนี้การใช้สัญลักษณ์ที่สื่อความหมายถึงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ สร้างความรู้สึกร่วมต่อผลงานกับผู้ชมได้มากที่สุด จากกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานแบบจิตรกรรมเหนือจริง (Surrealist Painting) ซึ่งเป็นลักษณะทางจิตรกรรมที่มุ่งเน้นด้านความคิดและความหมายผ่านสัญลักษณ์ต่างๆ สอดรับกับเนื้อหาเชิงเปรียบเทียบของตัวผลงานที่ต้องการแฝงเรื่องราวต่างๆ ทางประวัติศาสตร์แทรกลงไปด้วย

ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

1. ผู้เข้าชมงานศิลปะมีความตระหนักถึงความสำคัญของการยอมรับความคิดเห็นต่าง การยอมรับองค์ความรู้อื่นๆ ที่นอกเหนือจากองค์ความรู้ในกระแสหลักหรือความรู้ที่ได้จากห้องเรียนเพียงอย่างเดียว
2. ผู้เข้าชมผลงานเห็นถึงวาทกรรมต่างๆ ที่ถูกผลิตขึ้นควบคู่กับความเชื่อ อันเป็นบ่อเกิดแห่งความขัดแย้งตามมา ดังนั้นการทำความเข้าใจว่าสิ่งใดเป็นข้อเท็จจริงหรือสิ่งใดคือวาทกรรม จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งโดยเฉพาะในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข
3. งานวิจัยนี้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าทางด้านกลวิธีสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบจิตรกรรมเหนือจริง (Surrealist Painting) ทางด้าน เนื้อหา ความหมาย สัญลักษณ์ต่างๆ ที่ถูกนำมาแปลงสารสำหรับสื่อความหมายให้เกิดจินตนาการต่อไป อันมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะแนวเหนือจริง (Surrealist)

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมเหนือจริงจำเป็นต้องใช้ระยะเวลา และความประณีตมาก ซึ่งยังขาดการวางแผนที่ดี ผลงานบางส่วนจึงยังไม่สามารถทำได้ดังตั้งใจ ดังนั้นการพัฒนางานสร้างสรรค์ครั้งต่อไปจึงควรวางแผนงานให้รัดกุม โดยเฉพาะระยะเวลาในการผลิตชิ้นงานเพื่อให้ชิ้นงานมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น
2. รูปแบบวิธีการสร้างงานจิตรกรรมมีหลากหลายกระบวนการ เช่น การเตรียมพื้นสำหรับวาด การทำพื้นผิว วิธีการระบายในแบบต่างๆ ผู้วิจัยควรศึกษาเพิ่มเติมในกระบวนการเหล่านี้เพื่อย่นระยะเวลาในการสร้างงาน และเพื่อความสมบูรณ์ของชิ้นงานในอนาคต



บรรณานุกรม

- กรมประชาสัมพันธ์. (2557). *อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี จ.นครราชสีมา*. สืบค้นเมื่อ 26 ตุลาคม 2557, จาก http://pr.prd.go.th/nakhonratchasima/ewt_news.php?nid=192&filename=index
- คริส เบเคอร์; และผาสุก พงษ์ไพจิตร. (2557). *ประวัติศาสตร์ไทยร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ: มติชน
- จารุวัฒน์ จันทะวงศ์ที่มา. (2557). *ศิลปะเซอเรียลลิสม์*. สืบค้นเมื่อ 14 มกราคม 2558, จาก <http://worldcivil14.blogspot.com/2014/02/surrealism.html>
- ชาญชัย อาจิณสมมาตร. (2552). *การสร้างแบบสอบถามเพื่อการวิจัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาติร์ ประกิตนทการ. (2556). *ออกแบบอนุสาวรีย์อย่างไรไม่ให้เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์*. นิตยสารอ่าน.
- ทูลุปลูกปัญญา. (2557). *ประวัติผลงานของบุคคลสำคัญในภาคของตนเอง ท้าวสุรนารี (วีรสตรีแห่งโคราช)*. ทูลุปลูกปัญญา. สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2557, จาก http://www.truelookpanya.com/new/cms_detail/knowledge/1830-00/
- ธนาชาติ แสงประดับ. (2553). *วาทกรรมการเมือง Discourse*. ประชาไท, จาก <http://www.prachatai.com/journal/2010/12/32341>
- ธนาวิ โชติประดิษฐ์. (2555). *ศิลป์ พีระศรีกับการกลายเป็นเทพ*. สืบค้นเมื่อ 26 ธันวาคม 2557, จาก <http://readjournal.org/contents/thanavi14/>
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2554). *หนังสือต้องห้าม*. สืบค้นเมื่อ 26 ธันวาคม 2557, จาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=หนังสือต้องห้าม>
- เบนเนดิก แอนเดอร์สัน. (2552). *ชุมชนจินตกรรมบทสะท้อนว่าด้วยการกำเนิดและการแพร่ขยายของชาตินิยม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
- ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. (2558). "บางระจัน" พื้นที่พงศาวดารที่สามัญชนเข้าไปโอดแค้นได้. สืบค้นเมื่อ 26 พฤษภาคม 2558, จาก http://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1422013718
- ปรมินทร์ เครือทอง. (2557). *พระเจ้าตากเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- พิชิต ฤทธิจุญ. (2549). *ระเบียบวิจัยทางสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: แฮสส์ ออฟ เคอร์มีส์ท์
- เพ็ญแข แสงแก้ว. (2541). *การวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาคณิตศาสตร์และสถิติ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- พันธุ์ทิพย์ ธีระเนตร. (2558). กระหึ่มโลกออนไลน์ “ส่องสเด็ด” นักประวัติศาสตร์วันเลียบเลาะค่าย
บางระจัน. สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2558, จาก
<http://m.matichon.co.th/readnews.php?newsid=1421038837>
- รวีวรรณ รักษัณห์กำเนิด. (2557). สำนวนแบบเรียนประวัติศาสตร์ไทย เมื่อชาติเป็นเครื่องมือทางการเมือง
สืบค้นเมื่อ 26 ธันวาคม 2557, จาก <http://tcijthai.com/tcijthainews/view.php?ids=5154>
- รังสิมา ไชยลังการ. (2539). แนวความคิดเรื่องหน้าที่พลเมืองในแบบเรียนประถมศึกษา (พ.ศ. 2435-
2533). วิทยานิพนธ์ ศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
ถ่ายเอกสาร.
- วรพล หนูขุน. (2554). วาทกรรม อำนาจ และความรู้. สืบค้นเมื่อ 13 กรกฎาคม 2558, จาก
<http://chinekhob.exteen.com/20111026/entry>
- วรารณณ์ เพ็ญเล็ก. (2547). การสร้างวีรคติสามัญชนในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงครามช่วงแรก
(พ.ศ. 2481-2487). วิทยานิพนธ์ ศศม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ถ่ายเอกสาร.
- สดชื่น ชัยประสาน. (ม.ป.ป.). สืบค้นเมื่อ 27 มีนาคม 2558, จาก
http://www.artbangkok.com/detail_page.php?sub_id=66
- สถาบันคุณภาพวิชาการ(พว.). (2551). หนังสือเรียนประวัติศาสตร์ ม.2. กรุงเทพฯ:
สถาบันคุณภาพวิชาการ(พว.)
- สนุกคตทคอม. (2553). วาทกรรมการเมืองไทยกับระบบคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย.
สืบค้นเมื่อ 13 มีนาคม 2558, จาก <http://news.sanook.com/915392/>
- สุรพศ ทวีศักดิ์. (2556). ลัทธิบูชาตัวบุคคลในพระพุทธศาสนาแห่งรัฐ. สืบค้นเมื่อ 22 เมษายน 2558,
จาก <http://www.prachatai.com/journal/2013/07/47565>
- อักษรเจริญทัศน์. (2551). ประวัติศาสตร์ ป.2 ฉบับผู้สอน. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- Astv ผู้จัดการออนไลน์. (2556). “เมื่อไม่มีอาชีพ จึงไม่มีมืออาชีพ” นที อุตฤทธิ คีลปินไทยในระบบ
แกเลอรีชั้นนำของเยอรมัน. สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2558, จาก
<http://www.manager.co.th/CelebOnline/ViewNews.aspx?NewsID=9560000089963>



ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญ



รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

- | | |
|---------------------------------|---------------------------------|
| 1.อาจารย์ ดร.เด่นพงษ์ วงศาโรจน์ | คณะศิลปกรรมศาสตร์ |
| | สาขาวิชาทัศนศิลป์:ศิลปจิณตทัศน์ |
| 2.อาจารย์ ดร.พิศรวัส ภูทอง | คณะศิลปกรรมศาสตร์ |
| | สาขาวิชาทัศนศิลป์:ศิลปจิณตทัศน์ |



ภาคผนวก ข

แบบประเมินความคิดเห็นของผู้ชมงานศิลปะ



แบบสอบถาม

การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์: กรณีศึกษาประเด็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างองค์ความรู้เก่าและองค์ความรู้ใหม่ของอนุสาวรีย์วีรบุรุษ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย X ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

1. เพศและอายุ

☐ ชาย ☐ หญิง ☐ 18-21 ☐ 22-25 ☐ 26-30 ☐ 31-35 ปีขึ้นไป

2. ระดับการศึกษา

☐ 1.ต่ำกว่าปริญญาตรี ☐ 2.ปริญญาตรี ☐ 3.สูงกว่าปริญญาตรี

3.อาชีพ

☐ 1.ไม่ได้ทำงาน ☐ 2.นักเรียนนักศึกษา ☐ 3.รับจ้าง ☐ 4.ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ
☐ 5.พนักงานบริษัท ☐ 6.ธุรกิจส่วนตัว ☐ 7.อื่นๆโปรดระบุ.....

4.รายได้ต่อเดือน

☐ 1. น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท ☐ 2. 10,001 - 20,000 บาท
☐ 3. 20,001 – 30,000 บาท ☐ 4. มากกว่า 30,000 บาท

ตอนที่2 แบบประเมินความคิดเห็นผู้ที่เข้าชมผลงานศิลปะ

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย X ลงในช่องข้อความที่ตรงกับความเห็นของท่านมากที่สุด

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
- ด้านสถานที่ในการจัดแสดงผลงาน					
1. สถานที่ในการจัดแสดงผลงาน					
2.วิธีการนำเสนอทางทัศนศิลป์					
3.บรรยากาศโดยรวมในห้องนิทรรศการที่จัดแสดงผลงานศิลปะ					
4.รูปแบบ ความเหมาะสม และวิธีติดตั้งผลงานศิลปะ					
5.การจัดแสงสว่างภายในห้องนิทรรศการ					
6.พื้นที่สำหรับเดินชมงาน					

ผลงานชิ้นที่ 1 ภาพชายขี่ม้า

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
ด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์กับผลงานศิลปะ (Aesthetics)					
1.รูปแบบและการนำเสนอองค์ประกอบ ของภาพ มีความเหมาะสม					
2.แสงเงาและบรรยากาศของภาพมีความเหมาะสม					
3.เอกภาพและความกลมกลืนของผลงานศิลปะ					
4.ความโดดเด่นของผลงานศิลปะ					
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิด (Concept) กับตัวผลงาน (Artwork)					
5.แนวความคิดโดยรวมของผลงานศิลปะ					
6.เนื้อหาเรื่องราวของตัวงานศิลปะ					
7.สัญลักษณ์ที่ใช้ในผลงานศิลปะ					
8.ตัวผลงานสื่อถึงอนุสาวรีย์ทางประวัติศาสตร์					
9.ตัวผลงานสร้างความรู้สึกด้านจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์					
ด้านกลวิธีในการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบ จิตรกรรมเหนือจริง (Surrealist)					
10.เทคนิคจิตรกรรมที่นำมาสร้างผลงาน					
11.รายละเอียดต่างๆในผลงานต่อการสร้างสรรค์					
12.สัญลักษณ์ที่สื่อความหมายถึงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์					
13.จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์					
14.กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน					

ผลงานชิ้นที่ 2 ภาพกำเนิดอนุสาวรีย์

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
ด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์กับผลงานศิลปะ (Aesthetics)					
1. รูปแบบและการนำเสนอองค์ประกอบ ของภาพ มีความเหมาะสม					
2. แสงเงาและบรรยากาศของภาพมีความเหมาะสม					
3.เอกภาพและความกลมกลืนของผลงานศิลปะ					
4.ความโดดเด่นของผลงานศิลปะ					
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิด (Concept) กับตัวผลงาน (Artwork)					
5.แนวความคิดโดยรวมของผลงานศิลปะ					
6.เนื้อหาเรื่องราวของตัวงานศิลปะ					
7.สัญลักษณ์ที่ใช้ในผลงานศิลปะ					
8.ตัวผลงานสื่อถึงอนุสาวรีย์ทางประวัติศาสตร์					
9.ตัวผลงานสร้างความรู้สึกด้านจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์					
ด้านกลวิธีในการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบ จิตรกรรมเหนือจริง (Surrealist)					
10.เทคนิคจิตรกรรมที่นำมาสร้างผลงาน					
11.รายละเอียดต่างๆในผลงานต่อการสร้างสรรค์					
12.สัญลักษณ์ที่สื่อความหมายถึงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์					
13.จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์					
14.กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน					

ผลงานชิ้นที่3 ภาพความเชื่อสัจย์

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
ด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์กับผลงานศิลปะ (Aesthetics)					
1. รูปแบบและการนำเสนอองค์ประกอบ ของภาพ มีความเหมาะสม					
2. แสงเงาและบรรยากาศของภาพมีความเหมาะสม					
3.เอกภาพและความกลมกลืนของผลงานศิลปะ					
4.ความโดดเด่นของผลงานศิลปะ					
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิด (Concept) กับตัวผลงาน (Artwork)					
5.แนวความคิดโดยรวมของผลงานศิลปะ					
6.เนื้อหาเรื่องราวของตัวงานศิลปะ					
7.สัญลักษณ์ที่ใช้ในผลงานศิลปะ					
8.ตัวผลงานสื่อถึงอนุสาวรีย์ทางประวัติศาสตร์					
9.ตัวผลงานสร้างความรู้สึกด้านจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์					
ด้านกลวิธีในการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบ จิตรกรรมเหนือจริง (Surrealist)					
10.เทคนิคจิตรกรรมที่นำมาสร้างผลงาน					
11.รายละเอียดต่างๆในผลงานต่อการสร้างสรรค์					
12.สัญลักษณ์ที่สื่อความหมายถึงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์					
13.จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์					
14.กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน					

ภาคผนวก ค

ภาพผลงานจิตรกรรมเหนือจริง ภาพที่ 1 ภาพชายขี่ม้า

จากงานวิจัยการศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ : กรณีศึกษาประเด็นปัญหาความ
ขัดแย้งระหว่างองค์ความรู้เก่าและองค์ความรู้ใหม่ของอนุสาวรีย์วีรบุรุษ



ผลงานชิ้นที่ 1 ภาพชายขี่ม้า



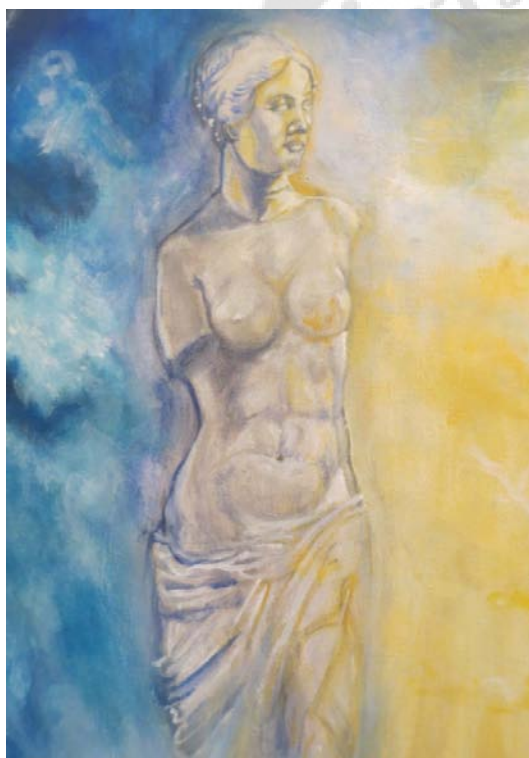
ภาคผนวก ง

ภาพผลงานจิตรกรรมเหนือจริง ภาพที่ 2 ภาพกำเนิดอนุสาวรีย์

จากงานวิจัยการศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ : กรณีศึกษาประเด็นปัญหาความ
ขัดแย้งระหว่างองค์ความรู้เก่าและองค์ความรู้ใหม่ของอนุสาวรีย์วีรบุรุษ



ผลงานชิ้นที่ 2 ภาพกำเนิดอนุสาวรีย์



รายละเอียดผลงาน

ภาคผนวก จ

ภาพผลงานจิตรกรรมเหนือจริง ภาพที่ 3 ภาพความเชื่อสัจย์

จากงานวิจัยการศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ : กรณีศึกษาประเด็นปัญหาความ
ขัดแย้งระหว่างองค์ความรู้เก่าและองค์ความรู้ใหม่ของอนุสาวรีย์วีรบุรุษ



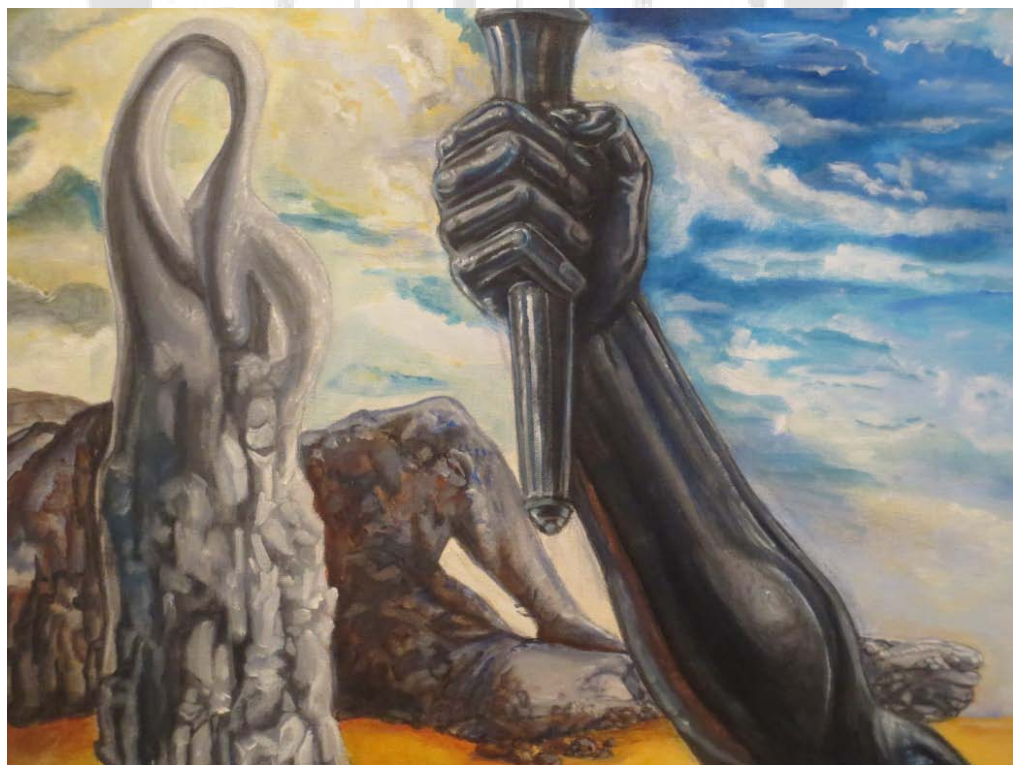
ภาพผลงานชิ้นที่ 3 ภาพความซื่อสัตย์



รายละเอียดผลงาน



รายละเอียดผลงาน



รายละเอียดผลงาน



ภาคผนวก จ

ภาพร่างผลงาน





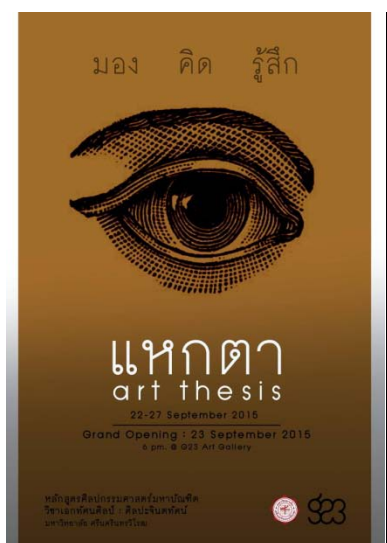
ภาคผนวก ซ

ภาพนิทรรศการแหกตา ART THESIS

ณ หอศิลปกรรม G23

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ระหว่างวันที่ 22-27 กันยายน พ.ศ.2558



ประวัติย่อผู้วิจัย



ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล นายวนะ วรรณยางกูร

วันเดือนปีเกิด 27 พฤศจิกายน 2529

สถานที่อยู่ปัจจุบัน 127/2 หมู่ 3 ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี 71150

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2548

มัธยมศึกษา

จาก โรงเรียนวิสุทธิรังษี จังหวัดกาญจนบุรี

พ.ศ.2553

ศิลปบัณฑิต(ศบ.)

จาก มหาวิทยาลัยศิลปากร

พ.ศ.2558

ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (ศป.ม.)

ทัศนศิลป์:จิตรทัศน์

จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร